T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜTAREKE DÖNEMİNDE ÇATALCA'DA ASAYİŞ DURUMU (1918-1922)

EDA YILDIRIM
2501131166

TEZ DANIŞMANI

YRD. DOÇ. DR. RAMAZAN ERHAN GÜLLÜ

İSTANBUL 2016

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	EDA YILDIRIM	**Numarası**	:	2501131166
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	:	TARİH T.C. TARİHİ	**Danışmanı**	:	YRD.DOÇ.DR.RAMAZAN ERHAN GÜLLÜ
Tez Savunma Tarihi	:	05.02.2016	**Saati**	:	14:00
Tez Başlığı	:	"Mütareke Döneminde Çatalca'da Asayiş Durumu (1918-1922)"			

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF.DR.ALİ ARSLAN		Kabul
2-DOÇ.DR.ABDURRAHMAN BOZKURT		Kabul
3-YRD.DOÇ.DR.RAMAZAN ERHAN GÜLLÜ		Kabul
4-YRD.DOÇ.DR.HASAN DEMİRHAN		Kabul
5-YRD.DOÇ.DR.BÜLENT YILDIRIM		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-DOÇ.DR.FATİH M.SANCAKTAR		
2-YRD.DOÇ.DR.KÜRŞAT KARACAGİL		

ÖZ

MÜTAREKE DÖNEMİNDE ÇATALCA'DA ASAYİŞ DURUMU (1918-1922)

EDA YILDIRIM

30 Ekim 1918'de Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan Mondros Mütarekesi'nin ardından İtilaf Devletleri mütarekenin bazı hükümlerine dayanarak işgallere başlamışlardır. İşgallerin başlaması ile birlikte ülkede asayişle ilgili sorunlar giderek artmıştır. Asayiş ile ilgili sorunların en yoğun olduğu yerlerden bir tanesi Çatalca'dır. Çatalca, İstanbul'a yakın olması sebebi ile stratejik açıdan son derece önemliydi. Özellikle Yunanistan'dan,Patrikhaneden ve İtilaf Devletlerinden destek alan Rumlar bu bölgede yaşayan yerli Rumları teşkilatlandırarak öldürme, gasp ve darp gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bölgede yaşayan yerli Rumlar, Müslüman halkı darp etmişler, para ve değerli eşyalarını gasp etmişler, evlerini de yakıp yıkmışlardır.

Asayişi bozuk göstermek için yapmış oldukları faaliyetler esnasında gerek İngilizler gerekse de Yunanlılar ile Rum Ortodoks Patrikhanesi, Rum çetelerinin kurulmasına, silah ve cephane ihtiyaçlarının karşılanmasına destek olmuşlardır. Osmanlı Devleti'nin çete faaliyetlerine karşı koyamaması, huzuru ve asayişi sağlayamaması üzerine bölgede yaşayan halk Trakya-Paşaeli Cemiyeti önderliğinde teşkilatlanmıştır. Cemiyet, hem Yunan işgallerine karşı koymak hem de çete faaliyetlerine karşı önlemler almak için kongreler toplamıştır. Toplanan kongrelerde işgallere ve Rum çetelerine karşı silahlı direniş kararı alınmıştır. Böylelikle özellikle 16 Mart 1920'de İstanbul'un işgal edilmesinden sonra Rum çetelerinin yanında çeşitli Milis kuvvetler de kurulmuştur. Yunanlılara karşı Batı Cephesinde yapılan Büyük Taarruzdan sonra Yunan ordusu dağılmıştır. İmzalanan Mudanya Mütarekesi ile Yunanlılar kuvvetlerini Çatalca'dan çekmeye başlamıştır. Yunanlıların Çatalca ve çevresini tahliye etmesi ile bölgenin kontrolü Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ne geçmiştir. Bölgenin tamamen Türk yönetimine geçmesi ile birlikte huzur ve asayiş yeniden sağlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Milli Mücadele, Mütareke, Trakya, Çatalca, Rum, Yunan, Asayiş, Kuvay-i Milliye

ABSTRACT

THE SECURİTY SİTUATİON İN ÇATALCA AT TRUCE PERİOD (1918-1922)

EDA YILDIRIM

On October 30, 1918 Allied Powers, after the signing of the armistice of Mudros between Allied Powers and Ottoman State started to occupied the country according to the provisions of Mudros. With the start of the occupations, public order problems in the country have increased. Çatalca is one of those places that most intense of these activities are achieved. Çatalca was extremely important because of its strategic standpoint and nearby location to İstanbul. Rum people who recieved support especially from Greece, Patriarchate and Allied Powers were organized local Rums and created many activities. Local Rums who lives in that area were aggressive towards them and stole their valuables, their money and burned their houses.Their aim was to show disruption of public order and during their activities which are served for that idea British people, Greeks Patriarchate supported organization of Rum gangs and they helped them to get arms. As a result of Ottoman State's diffuculty to fight with gang organizations and having hard time to keep public in order people who lived in that area gathered under the leadership of Trakya-Paşaeli Community.Congrees have taken decisions after the meetings such as to arm resistance against Rum Gangs and Greeks and fighting againist them.Therefore, especially on March 16, 1920 after the occupation of İstanbul, beside Rum Gang organizations also many Muslim gang organizations were established. After theGreat Attack (Greco-Turkish War) The Greek army was disbanded. With signing Mudanya Armistice, Greeks withdrawal their forces from Çatalca. After the Greek forces left from Çatalca and its hinterland, Turkish Government became in charge of the region again. Peace and order restored after the Turkish Government's charge.

Key words: National Struggle, Armistice, Çatalca, Trakya, Rum, Greek, Public Order, National Forces

ÖNSÖZ

I. Dünya Savaşı'nı sona erdiren Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra yeni bir dönem başlamıştır. Dört yıl süren savaş ortamından kaynaklanan huzur ve asayiş ile ilgili sıkıntılar mütarekenin imzalanmasından sonra daha da artarak devam etmiştir. Mütarekenin imzalanmasının ardından başlayan işgaller ile birlikte asayişi sağlama konusunda da problemler ortaya çıkmaya başlamıştır. İtilaf Devletlerinin işgal ettikleri yerlerde kalıcı olabilmek için yerli gayrimüslimlerden faydalanmaya çalışması asayişle ilgili sorunlara farklı bir boyut kazandırmıştır. İtilaf Devletleri, gayrimüslimlerin nüfusunun fazla olduğu yerlerde sırf asayişi bozuk göstermek için onların yaptıkları her türlü faaliyeti destekleyen bir politika izlemişlerdir. Bu bağlamda özellikle Yunanlılar için en ideal olan yerlerden biri İstanbul'dan sonra Çatalca bölgesidir. Çatalca'nın köylerinde Türk nüfusunun çoğunlukta olması merkezde Rum nüfusunun fazla olması Yunanlıların yapacakları işgaller için avantaj sağlamıştır.

Mütareke döneminde meydana gelen asayiş ile ilgili çalışmalarda asayişin farklı bir boyutu ele alınmış ve çeşitli eserler verilmiştir. Çatalca'nın İstanbul ile sınır olması, İstanbul'dan Trakya'ya uzanan demiryolunun önemli istasyonlarından biri olması ve Rum nüfusunun fazla olması gibi sebeplerden dolayı Çatalca'da birçok asayiş problemi meydana gelmiştir.

Bu çalışmada mütarekenin imzalanmasından sonra Çatalca bölgesinde meydana gelen değişimler, asayiş ile ilgili sorunların ortaya çıkması,yerli Rumlar ile Müslüman halk arasında yaşanan problemler, Rum cemiyetlerinin kurulması ile birlikte çetecilik faaliyetlerinin başlaması ve yaşanan sınır ihlalleri ele alınmıştır.

Çalışmamızın esas kaynağını Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgeleri oluşturmaktadır. Asayiş ile ilgili çoğu belge buradan alınmıştır. Genelkurmay Başkanlığı ATASE Arşivi'nde de çalışma konumuz ile ilgili birçok belge bulunmuştur. Dönemin gazeteleri, Atatürk Kitaplığı'nda taranmış ve konumuzla ilgili gazete haberleri çalışmamızda kullanılmıştır. Bu çalışmaların yanında, konumuz ile ilgili inceleme eserler ve makalelerden de yararlanılmıştır. Çalışma

konusu ile ilgili YÖK'ün Tez Merkezi'nde araştırmalar yapılmıştır. Bulunan çalışmalardan konumuzla ilgili olanlardan faydalanılmıştır.

Çalışmamız giriş kısmı hariç üç bölümden oluşmaktadır. Girişte, Çatalca bölgesi tanıtılmış, kaza ve köylerinden bahsedilip, Çatalca'nın nüfusu ve stratejik önemine kısaca değinilmiştir.

Birinci bölümde; Osmanlı Devleti'nin Mondros Mütarekesi'ni imzalamasından sonra Doğu Trakya'da yaşananlar ve işgallerin başlaması, Yunanlıların Trakya üzerindeki nüfus iddiaları, mütareke hükümlerine göre ordunun silahsızlandırılması ve halkın elinde bulunan silahların toplanması, Çatalca'da asayiş problemlerinin ortaya çıkması, yerli Rumların Müslüman halka karşı yapmış oldukları faaliyetlerden ve Müslüman tarafından oluşturulan milis kuvvetlerden bahsedilmiştir. Ayrıca, Yunan işgallerine karşı verilen tepkiler de dile getirilmiştir.

İkinci bölümde; İstanbul'un işgal edilmesinin Doğu Trakya ve Çatalca'daki yansımaları, Doğu Trakya'nın işgal edilmesine karşı yapılan askeri hazırlıklar ve Rum-Yunan cemiyetlerinin kurulması ve teşkilatlanması hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde; Çatalca ve çevresinde faaliyet gösteren Rum-Yunan çetelerinden,Yunanlıların Doğu Trakya'da Sevr anlaşma taslağına göre oluşturmuş oldukları Hatt-ı Fasıl'danbahsedilmiştir. Mudanya Mütarekesi'nin imzalanması ve sonrasında Doğu Trakya'nın tahliye edilmesi hakkında bilgi verilmiştir.

Tezimin konusunu belirlemede, araştırma aşamasında ve tamamlanmasında ilgi ve desteklerini esirgemeyen tez hocam Yrd. Doç. Dr. Ramazan Erhan GÜLLÜ'ye en içten teşekkürlerimi sunarım. Yüksek Lisansa başladığım ilk günden itibaren her zaman büyük bir samimiyet ile bizimle ilgilenen görüşleri ile bize yol gösteren Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr.Ali ARSLAN hocama teşekkür ederim.

Teşekkür etmek istediğim bir kişide Yüksek Lisansa başladığım ilk günden itibaren yanımda olan ve hiçbir zaman desteğini esirgemeyen fikirleri ile bana yol gösteren tez arkadaşım Özge POLAT'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca samimi dostluğu ile her zaman yanımda olan ve karamsarlığa düştüğümde pozitifliği ile bana destek olan arkadaşım Kenan ÇABUK'a ayrıca teşekkür ederim. Tezi yazmaya başladığım ilk günden itibaren benimle birlikte bu yolda yürüyen ve desteklerini hep hissetiğim canım aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Bunun dışında çalışma ve araştırmalarımı yürüttüğüm Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Genelkurmay ATASE arşivi memurlarına teşekkür ederim. İSAM Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Merkez ve Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve Taksim Atatürk Kitaplığı çalışanlarına da ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **I**

ABSTRACT ..... **IV**

ÖNSÖZ ..... **V**

İÇİNDEKİLER ..... **VII**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **IX**

KISALTMALAR ..... **XI**

GİRİŞ **1**

A. ÇATALCA'NIN İDARİ YAPISI VE SINIRLAR **1**

B. ÇATALCA'NIN NÜFUSU **3**

BİRİNCİ BÖLÜM

MONDROS MÜTAREKESİNDEN İSTANBUL'UN İŞGALİNE KADAR DOĞU TRAKYA VE ÇATALCA'DA DURUM

A. MONDROS MÜTAREKESİNİN İMZALANMASI VE SONRASINDA DOĞU TRAKYA **6**

B. PARİS BARIŞ KONFERANSI VE YUNANLILARIN TRAKYA ÜZERİNDEKİ NÜFUS İDDİALARI **13**

C. ÇATALCA'DA ASAYİŞ PROBLEMLERİNİN ORTAYA ÇIKMASI **24**

1. Öldürme İşkence ve Tecavüz **28**

2. Gasp, Darp Ve Hırsızlık **30**

3. Göçe Mecbur Bırakma **32**

D. ÇATALCA VE ÇEVRESİNDE KURULAN MİLİS KUVVETLER **34**

1. Rüştü Kuvvetleri **35**

2. Ormanlılı Şeref **39**

3. Arnavut Ali Bey **41**

4. Laz Eşref Kaptan **42**

5. Arnavud Şaban **42**

6. Diğer Milis Kuvvetler **44**

E. ASAYİŞİ BOZUK GÖSTERMEK İÇİN SİLAH ATANLAR VE CEZALANDIRILMALARI **45**

F.MÜTAREKE HÜKÜMLERİNE GÖRE ORDUNUN SİLAHSIZLANDIRILMASI MESELESİ VE DOĞU TRAKYA'DAKİ ASKERİ DURUM **48**

1. Ahalinin Elinde Bulunan Silahlarin Toplanması Kararı ve İtilaf Devletlerinin Kararı Uygulaması..... 49
2. Silahların Toplanması Meselesinde Yaşanılan Sorunlar 53
G. YUNANLILARIN FAALİYETLERİNE KARŞI TEPKİLER VE YUNAN TABURLARININ KALDIRILMASININ GEREKTİĞİ 55

İKİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL'UN İŞGALİNDEN MUDANYA KONFERASINA KADAR DOĞU TRAKYA VE ÇATALCA'DA DURUM

A. İSTANBUL'UN İŞGALİNDEN SONRA KONGRELERİN TOPLANMASI DOĞU TRAKYA VE ÇATALCA 'DA DURUM..... 61
B. OSMANLI BİRİNCİ KOLORDUSUNUN TAARRUZ HAZIRLIKLARI VE DOĞU TRAKYA'NIN YUNANLILAR TARAFINDAN İŞGALİ 65
C. ÇETELERİN KURULMASINDA ROL OYNAYAN RUM-YUNAN CEMİYETLERİ VE KOMİTELERİ..... 71

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇETECİLİK FAALİYETLERİ VE DOĞU TRAKYA'NIN TAHLİYE EDİLMESİ

A. ÇATALCA VE ÇEVRESİNDE ÇETECİLİK FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI 79
B. YUNAN-RUM ÇETELERİ 82
1. Bahari Çetesi 82
2. Fenerli Bozi Kapudan 83
C. YUNAN İŞGAL ALTINDAKİ DOĞU TRAKYA'DA SEVR ANLAŞMA TASLAĞINA GÖRE HATT-I FASIL OLUŞUMU 84
D. MUDANYA MÜTAREKESİ VE DOĞU TRAKYA'NIN DURUMU..... 90
E. DOĞU TRAKYA VE ÇEVRESİNİN YUNANLILARDAN TAHLİYESİ 93
F.ÇATALCA VE ÇEVRESİNDE MEYDANA GELEN ASAYİŞ OLAYLARININ İSTATİKSEL CETVELLERİ 97
SONUÇ..... 107
KAYNAKÇA 110
EKLER.....121

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Trakya'nın Nüfus Cetveli.....22
Tablo 2. 1919 Yılı Temmuz Ayı Suç Cetveli.....91
Tablo 3.1919 Yılı Ağustos Ayı Suç Cetveli.....100
Tablo 4.1919 Yılı Eylül Ayı Suç Cetveli.....100
Tablo 5.1919 Yılı Kasım Ayı Suç Cetveli.....101
Tablo 6. 1920 Yılı Nisan Ayı Suç Cetveli.....101
Tablo 7. 1920 Yılı Temmuz Ayı suç Cetveli.....102
Tablo 8. 1920 Yılı Eylül Ayı Suç Cetveli.....102
Tablo 9. 1920 Yılı Aralık Ayı Suç Cetveli.....103
Tablo 10. 1921 Yılı Ocak Ayı Suç Cetveli.....103
Tablo 11. 1921 Yılı Şubat Ayı Suç Cetveli.....104
Tablo 12. 1921 Yılı Mart Ayı Suç Cetveli.....104
Tablo 13. 1921 Yılı Haziran Ayı Suç Cetveli.....104
Tablo 14. 1921 Yılı Eylül Ayı Suç Cetveli.....105
Tablo 15. 1922 Yılı Nisan Ayı Suç Cetveli.....105
Tablo 16. 1922 Yılı Ağustos Ayı Suç Cetveli.....10

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
ATAM.	: Atatürk Araştırma Merkezi
ATASE.	: Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı
Bkz.	: Bakınız
BEO.	: Bab-ı Ali Evrak Odası
BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
DH.ŞFR.	: Dahiliye Nezareti Şifre Kalemi
DH. KMS.	: Dahiliye Nezareti Kalem-i Mahsus Müdüriyeti.
DH. EUM. AYŞ.	:Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Asayiş Kalemi
DH. MB. HPS.	: Dâhiliye Nezareti Mebâni-i Emîriye ve Hapishaneler Müdüriyeti
DH. EUM. ECB.	: Dahiliye Nezareti Emniyet-I Umumiye Ecanib Kalemi
HR. SYS.	: Hariciye Nezareti Siyasi Kısım
HSD. TVP.	:Tevfik Paşa Evrakı
İ. DUİT.	: Dosya Usulü İradeler Tasnifi
MV.	:Meclis-i Vükelâ Mazbataları.
Çev.	: Çeviren
nr.	: Numara
s.	: sayfa
vb.	: ve benzeri
vs.	: ve sâire
yay. haz.	: yayına hazırlayan

GİRİŞ

A. ÇATALCA'NIN İDARİ YAPISI VE SINIRLAR

Çatalca, kuzeyinde Edirne ile Karadeniz'in bir kısmı, doğusunda Karadeniz ile İstanbul'un bir bölümü, güneyde İstanbul ile Marmara Denizi'nin bir kısmı, batısında Marmara Denizi ve Tekirdağ'ın güneyi ile sınırlıdır. Çatalca, stratejik konumu nedeniyle eski çağlardan itibaren iskan edilmeye başlanan bir yer olmuştur.Büyük Hun İmparatoru Atilla Çatalca'yı geçip Büyükçekmece'ye kadar gelerek Bizan'ı vergiye bağlayarak geri dönmüştür. Ardından Avar Türkleri Çatalca üzerinden İstanbul'a gelmişlerdir. Çatalca yakınlarındaki İnceğiz şehrinin Osmanlıların eline geçmesi 1372 yılında I.Murat döneminde olmuştur. Fatih Sultan Mehmet,İstanbul'un fethinden önce Edirne üzerinden İstanbul'a yürümesi sırasındaÇatalca'yı ele geçirmiştir. 1877- 1878 Osmanlı-Rus savaşında Ruslar Çatalca önlerine kadar gelip İstanbul'u tehdit etmişlerdir.Çatalca Tanzimat sonrası yapılan 1864 Vilayet Nizamnamesi ile İstanbul'a bağlı bir mutasarrıflık olmuştur. 1913'te vilayetlere dair geçici bir kanuna göre bağımsız sancak olmuştur.[1] Cumhuriyetin ilanından sonra 20 Mayıs 1926 tarihli Teşkilat-ı Mülkiye Kanunu gereğince Çatalca ilçe olup İstanbul vilayetine bağlanmıştır.[2]

Mütareke döneminde bağımsız bir sancak olan Çatalca merkez hariç iki kazadan oluşmaktadır. Bu kazalar Çatalca'nın güneyinde bulunan Büyükçekmece ve batısında bulunan Silivri'dir. Sadece Çatalca kazasına bağlı nahiye müdürlükleri vardır. Bunlar da Çatalca'nın kuzeyinde bulunan Terkos nahiyesi ve Karacaköy nahiyesidir. Silivri kazasının nahiyesi olmayıp on iki köyü, Büyükçekmece kazasınında yine nahiyesi olmayıp on sekiz köyü bulunmaktadır. Çatalca kazasına bağlı; Elbasan, İnceğiz, Ermeni, Ayazma-i Kürt, Akalan, Örçünlü, Oklalı, Çakıl, Kalfa, Hadım, Dağyenice, Sorgun, Subaşı, İzzeddin, Kadı, Kızılcaali, Kabakça, Kestanelik, Nakkaş ve Yenice-i Rum olmak üzere yirmi tane köyü vardır. Silivri

[1]Ali Fuat Örenç, Mutasarrıf, **DİA**, Cilt 31, İstanbul 1995, s.378.; Oktay Güldüren, **Bir Zamanlar Çatalca**, İstanbul 2010,s.54.
[2]Musa Şaşmaz, **Türkiye'nin İdari Taksimatı (1920-2013) Cilt:V,** Ankara 2014, s. 77.

kazasına bağlı; Akviran, Bekirli, Bigados, Büyükçavuşoğlu, Küçüksemin, Çanta, Sinekli, Fener, Kurfallı, Küçükkılıçlı, Kelevri ve Yapağca olmak üzere on iki tane köyü vardır. Büyükçekmece kazasına bağlı ise; Arnavud-ı Sagır, Anarşa, Ekşinos, Papazburgaz, Kuşdere (Bocdar), Poleye, Trakatya, Celaliye, Çöplüce, Kalyos, Çakmaklı, Ömerli, Gardan, Karaağaç, Kumburgaz, Kalikratya, Kamiloba (Balos) ve Bahsayiş olmak üzere on sekiz köyü vardır. Terkos ve Karacaköy nahiyelerine ait köyler de mevcuttur. Terkos nahiyesine ait; Arnavud-ı Kebir, İmrahor, Ayazma-i Rum, Balabanburnu, Bakkalı, Boyalık, Boğaz, Boğluca, Terkos, Çilingir, Hacımaşlı, Derviştepe, Deliyunus, Sazlıbosna, Dursun ve Karaburun köyleridir. Karacaköy nahiyesine ait ise; Ormanlı, Istranca, Alaton, Belgrad, Podima (Yalıköy), Çiftlik, Celep, Hisarbeyli, Çayırdere, Halaççı, Damandıra, Tarfa, Sivas, Karamandere ve Gümüşpınar köyleridir. Bu ismi geçen köyler ve nahiyeler çalışmamızın alanına girdiği için önem teşkil etmektedir. Çatalca, İstanbul'un kırk kilometre batısında, Büyükçekmece Gölü'nün on kilometre kuzeybatısında ve Karasu Çayı ile Rumeli demiryolu hattının güneyinde yer alır. Çatalca için Karadeniz'in kuzey kesiminde başlayan Yıldız Dağları'nın devamı olan ormanlarla kaplı bir alan üzerinde de kurulmuştur diyebiliriz.[3]

Trakya Edirne ve İstanbul olmak üzere iki vilayeti kapsamaktadır. Trakya'da bulunan şehirler şunlardır: Üsküdar, İstanbul, İstanbul'a bağlı Çatalca, Kırkkilise (Kırklareli), Tekirdağ, Gelibolu, Edirne, Dedeağaç ve Edirne'ya bağlı Gümülcine. Trakya topraklarının bir kısmı Yunanistan'da, bir kısmı Bulgaristan'da ve bir kısmıda Türkiye'de bulunmaktadır. Trakya Doğu ve Batı diye iki kısma ayrılmaktadır. Meriç ve Tuna nehirleri iki Trakya'nın sınırıdır. Çatalca, Doğu Trakya'da bulunmaktadır.[4]

Mütareke döneminde Çatalca Mutasarrıflığı görevinde bulunmuş kişilerden de kısaca bahsetmek gerekmektedir. Mütareke imzalandıktan sonra Aralık 1918'de Mehmet Vehbi Bolak Çatalca Mutasarrıflığına tayin edilmiştir. Şubat 1919'a kadar görevde kalan Mehmet Vehbi Bolak Damat Feri Paşa hükümeti tarafından görevinden alınmıştır.[5] Vehbi Bey'in görevden alınması ile yerine 31 Mart 1919'da

[3]Mehmet Ali Koyun,**Çatalca Vilayeti, (Haz. Ergün Çınar),** Çatalca 2008, s.120-128.
[4]Dimitri Kitsikis, **Yunan Propagandası,** İstanbul 1974, s.28.
[5] "Mehmet Vehbi Bolak", **DİA,** Cilt 06, İstanbul 1995, s.275.

İstanbul Polis Müdür-i Umumisi Halil Bey tayin edilmiştir. Halil Bey'in yerine de İstanbul Polis Müdür-i Umumisi olarak Nureddin Bey tayin edilmiştir.[6] Kısa bir süre sonra Çatalca Mutasarrıflığına Halil Bey'in yerine 6 Nisan 1919'da Üsküdar Mutasarrıfı olan Mehmet Ali Bey tayin edilmiştir.[7] Göreve başladıktan kısa bir süre sonra istifa eden Mehmet Ali Bey'in yerine Çatalca Mutasarrıflığına 20 Nisan 1919'da Recep Bey tayin edilmiştir.[8] Yaklaşık iki ay kadar sonra Recep Bey'in Gelibolu Mutasarrıflığına tayin edilmesi ile yerine 18 Haziran 1919'da Abdullah Naci Bey atanmıştır.[9] Abdullah Naci Bey dört ay kadar görevde kaldıktan sonra Kütahya Mutasarrıfı olan Fevzi Bey ile yer değiştirmişlerdir. Böylece 25 Ekim 1919'da Fevzi Bey Çatalca Mutasarrıflığında göreve başlamıştır.[10]

B. ÇATALCA'NIN NÜFUSU

Çatalca'nın mütareke dönemindeki nüfusunun ne kadar olduğu ve bu nüfusun içindeki Müslüman ve gayrimüslim nüfusun dağılımına ilişkin net bir bilgiye ulaşılamamıştır. Mütarekeden önce yapılan seçimlerde Çatalca'nın nüfusu İstanbul ile birlikte değerlendirilmiştir. 1914 yılında yapılan son Osmanlı nüfus sayımı sonuçları bize Çatalca nüfusu hakkında birtakım fikirler vermektedir.

1914 yılında yapılan sayım bizzat mahallinde değil, taşradaki nüfus idarelerinin yıl içindeki değişikliklerle ilgili verdikleri bilgiler doğrultusunda yapılmıştır. Yapılan genel nüfus sayımına göre toplam Osmanlı nüfusu 18.520.016'dır. Bu genel nüfus sayımında Müslümanların genel nüfus içerisindeki oranı %81.12'dir. Gayrimüslimlerin oranı ise %18.88'dir.[11] Bizim bahsedeceğimiz gayrimüslimlerin içerisindeki Rum nüfusudur. Rum denildiğinde akla Yunan gelmektedir. Fakat tarihi olarak Rum kelimesi, Doğu Roma/Bizans Ortodoks kilisesine mensup olanları ifade etmek üzere kullanılan Roma kelimesinden türeyen

[6] Sadrazamdan Dahiliye Nazırına **BOA.İ.DUİT.** 42/121.
[7] **BOA.İ.DUİT.** 42/130.
[8] **BOA.İ.DUİT.** 42/131.
[9] **BOA.İ.DUİT.** 43/12.
[10] **BOA.İ.DUİT.** 43/28.
[11] Abdulkadir Gül-Salim Gökçen, **Son Dönem Osmanlı Nüfusu ve Ecnebiler Meselesi,** Ankara 2010,s.69.

dinsel bağlılığı belirten bir kavramdır. Osmanlı döneminde ise Rum kelimesi Ortodoks kilisesine bağlı olanlar için kullanılan bir kavram olmuştur. Fakat Doğu Roma/Bizans Ortodoks Kilisesi'ne bağlı olanlar Doğu Roma/Bizans'ın Ortodoks ırklarıydı. Yani, bunların arasında Arap, Bulgar, Yunan, Arnavut, Ulah, Türk vs. milletlerden Ortodoks inancına bağlı olanlarda vardı. Bu sebepten Osmanlı döneminde dinsel bağlılığı bildiren Rum kelimesi bir ırk veya millet anlamında kabul edilmemelidir.[12]

Çatalca, Silivri ve Büyükçekmece kazalarını kapsayan Çatalca sancağında toplam nüfus 59.756'dır. Bu nüfusun içerisindeki Müslümanların sayısı 20.048 (%33.5), Gayrimüslimlerin sayısı ise 39.709 (%66.45). Bu nüfusun içindeki gayrimüslimlerin dağılımı ise şöyledir; Rumlar 36.797, Ermeniler 842 (%1.41), Yahudiler ise 1.480 (%2.48).[13] 1914 sayımında İstanbul'da çoğunluğa sahip olan Müslümanlar, aynı sayımda Çatalca'da azınlık durumundaydı.[14]

Çatalca merkez kazada, Müslüman nüfus 13.034, Rum nüfus 16.984, Musevi nüfus 53, Ermeni nüfus 44, Bulgar nüfus 40 ve geri kalan nüfus 10'dur. Toplam nüfus 30.165'tir. Büyükçekmece kazasında Müslüman nüfus 3255, Rum nüfus 9.511, Bulgar nüfus 195, Ermeni nüfusu 17 ve geri kalan 143'dür. Toplam nüfus 13.121'dir. Silivri kazasında ise Müslüman nüfus 3.759, Rum nüfus 10.302, Musevi nüfus 1.427, Ermeni nüfus 781, Bulgar nüfus 103 ve geri kalan nüfus 98'dir. Toplam nüfusta 16.470'dir.[15]

Yukarıda belirttiğimiz nüfus miktarları 1914 yılında yapılan sayımların sonucunda elde edilen bilgilerdir. 9 ocak 1918 yılında Çatalca mutasarrıflığı tarafından Çatalca'da yaşayan ecnebilerin miktarlarını ve yüzdelerini gösteren istatistik cetveller hazırlanmıştır. Bu cetvellerde bize nüfus hakkında fikir vermektedir. Cetvellere göre Çatalca'da toplam nüfus 60.684 kişidir. Ecnebi miktarı ise 189 kişidir. Bu ecnebilerin devletlere göre dağılımı ise Romanya 4 kişi, İtalya 4 kişi, Bulgaristan 6 kişi, Almanya 6 kişi, İran 20 kişi, Avusturya-Macaristan 52 kişi

[12] Ali Arslan, **Osmanlı'dan Cumhuriyete Rum Basını**, İstanbul 2005,s.26-27.

[13] Belirttiğimiz bu verilerde ki gayrimüslim nüfusuna, Müslüman nüfusun dışındaki bütün gayrimüslimler dahildir. Rum nüfusuna Katolik Rumlar, Ermeni nüfusuna Katolik Ermeniler dahildir. Kemal Karpat,**Osmanlı Nüfusu (1830-1914), (Çev. Bahar Tırnakçı),** İstanbul 2003, s.226-227.

[14] Ali Güler, **XX. Yüzyıl Başlarının Askeri ve Stratejik Dengeleri İçinde Türkiye'deki Gayrimüslimler,**Ankara 1996, s.85.

[15] Orhan Sakin, **Osmanlı'da Etnik Yapı,** İstanbul 2010, s.271-272.

ve Yunanistan 97 kişidir. Nüfusun yüzdelerine göre dağılımı da şu şekildedir; Yunanistan %51, Avusturya %28, İran %11, Almanya %3, Bulgaristan %3, İtalyan %2 ve Romanya %2'dir. İstatistik cetvelleri incelediğimiz de sancakta yaşayan ecnebi nüfusun özellikleri şöyledir: ecnebilerin nüfusu 189'dur. Ecnebilerin cinsiyet durumlarına göre baktığımzda 114 kişi erkek ve 75 kişi kadındır. Dini durumlarına baktığımızda ise, 29 kişi Müslüman, 160 kişi ise gayrimüslimdir. Yaş aralıklarında da 20-30 yaş aralığı 15 kişi, 30-40 yaş aralığı 28 kişi ve 40 ve üzeri yaş aralığında 30 kişi bulunmaktadır. Mesleki olarak tüccarlıkla uğraşanlar 30 kişi, ziraatle uğraşanlar 7 kişi, zanaatla uğraşanlar 19 kişi ve diğer meslek mensubu 20 kişi bulunmaktadır. İncelediğimiz cetvelde sancakta Almanya, Avusturya-Macaristan, Bulgaristan, İran, İtalya, Romanya ve Yunanistan tebaası olan ecnebiler bulunmaktadır. [16]

[16]Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine**BOA. DH. EUM. ECB.** 17/39 lef 22.Aynı bilgi ve belge için bkz. Abdülkadir Gül- Salim Gökçen, **a.g.e.**, s.163.

BİRİNCİ BÖLÜM

MONDROS MÜTAREKESİNDEN İSTANBUL'UN İŞGALİNE KADAR DOĞU TRAKYA VE ÇATALCA'DA DURUM

A. MONDROS MÜTAREKESİNİN İMZALANMASI VE SONRASINDA DOĞU TRAKYA

1918 yazının sonlarına doğru Osmanlı Devleti ve müttefikleri dört yıldır devam eden savaşı kaybettiklerini kesin olarak anlamış bulunuyorlardı. Bu durumdan sonra aralarında barış konusunu konuşmaya başlamışlardır. Avusturya-Macaristan hemen barış görüşmelerini yapmak istiyordu. Almanya ise daha elverişli bir zamanın beklenmesini ve İttifak Devletleri'nin ayrı ayrı değil hep beraber hareket etmesini istiyordu. Almanya'ya bir ziyarette bulunan Sadrazam Talat Paşa ve Bulgar Kralı Ferdinand da Alman görüşünü kabul etmişlerdir.[17] Müttefiklerin tüm cephelerde kaybetmesi ve ardından da Bulgaristan'ın Makedonya cephesinin çökmesi ile Bulgaristan 26 Eylül 1918'de İtilaf Devletleri'ne barış teklifinde bulundu ve 28 Eylül'de mütareke imzalayarak savaştan çekildi. İstanbul-Berlin demiryolunu kontrol altında bulunduran Bulgaristan'ın savaş dışı kalması bu demiryolunun İtilaf Devletleri'nce kapatılmasına sebep olmuştur. İstanbul-Berlin demiryolunun İtilaf Devletleri'nce kapatılması, Osmanlı Devleti'nin müttefiklerinden yardım alamamasına ve İstanbul yolunun İtilaf Devletlerine açılmasına neden olmuştur. Bu durumlardan dolayı Osmanlı Devleti 6 Ekim'de İspanya aracılığı ile ABD'den İtilaf Devletleri nezdinde aracılık yapması istenmiştir fakat bu istek reddedilmiştir.[18]

İstanbul'un İtilaf kuvvetlerinin işgaline açık hale gelmesi Doğu Trakya için sıkıntı yaratmıştır. Çünkü, İtilaf Devletlerinin Bulgaristan ile yaptığı anlaşmaya göre, İtilaf Devletleri Bulgaristan topraklarından asker geçirme hakkını elde etmiştir. Böylelikle, İtilaf Devletleri Doğu Trakya'yı işgal edip İstanbul'a çok rahat

[17] Sabahattin Selek, **Anadolu İhtilali Cilt I**, İstanbul 2010, s.37.

[18] Mustafa Budak, **İdealden Gerçeğe**, İstanbul 2003, s.11.; N.Fahri Taş, "Birinci Dünya Savaşı Sonrasında Fransızların Trakya'yı İşgali", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt: XX, Sayı; 60, Kasım 2004, s.603.

girebilirdi. Talat Paşa Almanya dönüşünde bu durum ile ilgili Edirne istasyonunda Vali Zekeriya Bey ile yaptığı görüşmede, Edirnelileri Trakya'nın geleceği hakkında uyarmıştır ve halk örgütlenmesine gidilmesi yolunda fikir vermiştir.[19] Bulgaristan savaştan çekildikten sonra Almanya da barış teşebbüsünde bulunmaktan başka çare kalmadığını kabul ederek Avusturya-Macaristan ve Osmanlı Devleti ile yazışmalara başlamıştır. Bu üç devlet barış teklifini ABD Başkanı Wilson'a bildirmiştir. Barış teklifi Wilson'a ulaştığı zaman Osmanlı Devleti aralarında en kötü durumda olan devlet idi. Çünkü, Bulgaristan'ı savaş dışı bırakan Fransız General Franchet D'Esperey İstanbul'a girmek için hazırlıklar yapmıştı. Bunun için Trakya sınırının ötesinde, 3 İngiliz tümeni, 3 Yunan tümeni, 1 Fransız tümeni ve 1 İtalyan tugayından oluşan orduyu hazır bulundurmuştur. Bu dönemde Talat Paşa Hükümeti iktidardan çekilmiştir ve yeni kabine kurma görevi Tevfik Paşa'ya verilmiştir. Tevfik Paşa bu konuda başarılı olamayınca görev Ahmet İzzet Paşa'ya verildi ve 14 Ekim 1918'de yeni kabine kuruldu.[20]

Ahmet İzzet Paşa, İtilaf Devletlerinin İstanbul ve Boğazlara gelmek için hazırlık yaptıkları bir dönemde diplomatik yollara başvurarak mütareke yapmayı düşünmüştür. Sonuç olarak 18 Ekim'de Kut-ül Ammara'da esir edildikten sonra göz altında tutulan İngiliz General Townsend aracılığı ile yapılan mütareke teklifi olumlu sonuç vermiştir. [21] 23 Ekim'de Amiral Calthrope mütareke görüşmeleri için delegelerin gönderilmesini telgrafla Ahmet İzzet Paşa'ya bildirmiştir. Bahriye Nazırı Rauf Orbay Başkanlığı'ndaki heyet 24 Ekim 1918'de İstanbul'dan Mondros'a hareket etmiştir. Bu giden heyete hükümet 8 maddelik bir talimat vermiştir. Bu talimat ilk önce Boğazlar ile ilgiliydi. Boğazların savaş ve ticaret gemilerine açık olması kabul ediliyor fakat Boğazlardan Yunan harp gemilerinin geçişine izin verilmemesi isteniyordu. Diğer maddeler ile hükümet işlerine hiçbir suretle müdahale edilmemesi ve memleketin hiç bir yerine asker çıkarılmaması istenmiştir.[22] Dört gün süren görüşmelere İtilaf Devletleri adına Amiral Calthrope katılmış. Ve 30

[19]Haluk Selvi, **Milli Mücadele'de İlk İşgaller İlk Direnişler**,İstanbul 2011, s.65.
[20]Sabahattin Selek, **a.g.e.**, s.40.
[21]Cezmi Eraslan, "I. Dünya Savaşı ve Türkiye", **Türkler Ansiklopedisi**, Cilt: XIII, s. 357-358.

Ekim 1918'de mütareke imzalanmıştır. Mütareke metni imzalandıktan sonra Rauf Orbay:

" Mütarekenin şartları ağırdır. Bununla beraber, onları yerine getirmeye çalışacağız. İngiliz devlet ve milletinin imzalarına sadık, vaitlerine vefakar olduklarına itimadımız vardır. Bu inanç, üzerimize düşen ağır vazifeyi yapmakta bize cesaret verdi. Büyük İngiliz milleti ile müttefiklerinin taahhütlerine ve vaitlerine sadakatle riayet edeceklerine olan itimadımızda hatamız yoktur zannındayız."

demiştir. Bunun üzerine Amiral Calthrope kendi heyetine dönerek:*"Efendiler, İngiltere daima imzasına riayet ve sadıkane hareket eder, değil mi?"*diye sormuştur. Ve hep bir ağızdan:*"Evet efendim"*[23]cevabını vermişlerdir.Rauf Bey müzakereler ve mütareke ile ilgili bilgileri İstanbul'a bildirdiği zaman hükümet tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Sadrazam İzzet Paşa mütarekenin imzalandığı gün mecliste de oy birliği ile mütarekenin kabulünü sağlamıştır. [24] Mütarekenin imzalanmasından sonra İzzet Paşa, çekmiş olduğu telgrafta*"zor görevi başarıyla yerine getirdiklerinden dolayı"*[25]Rauf Bey'in şahsında tüm heyeti kutlamıştır. Ahmet İzzet Paşa'nın mütarekeden dolayı memnun oluşu ordu kumandanlarına ve valilere göndermiş olduğu telgrafta da açıkça belli olmuştur. Telgrafında : *"Osmanlı Devleti gibi mütareke aramak zorunda kalan hükümetlerin kabul ettikleri şartlara nispetle imzalanan Mütareke'nin hafif olduğunu"*[26] söylemiştir. Rauf Orbay, Mondros'tan döndükten sonra basının karşısında yapmış olduğu açıklamalarda iyimser bir tavır takınmıştır. Rauf Orbay mütarekeyi *"yenen ile yenilen arasında yapılan değil, belki eşit iki güç arasında çarpışmalara ara veren bir anlaşma olarak"* tanımlamıştır. Basına ülkenin işgal edilmeyeceğini anlatmıştır ve*"İstanbulumuza bir tek düşman askeri çıkmayacaktır"*[27]demiştir. Bu tür açıklamalar hükümetin mütarekeyi bir başarı olarak gördüğünün kanıtıdır. Böyle görüşlerin ifade edilmesi halk nezdinde mütarekenin başarılı olduğu izlenimini yaratmıştır. Bundan dolayı mütareke ilk başta

---

[22]Ali Fuat Türkgeldi, **Görüp İşittiklerim**,Ankara 1984, s.155.; Sabahattin Selek, **a.g.e**,s.43-44.
[23]Rauf Orbay, **Siyasi Hatıralar**, İstanbul 2009, s.193.
[24]Gotthard Jaeschke, **Türk Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri***,* Ankara 1971, s.27-28.
[25]Selçuk Ural, **Mondros Mütarekesi ve Doğu Vilayetleri**, İstanbul 2008, s.36.
[26]Celal Bayar, **Ben De Yazdım Cilt I**,İstanbul 1965, s.97-98.
[27]Sina Akşin, **İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele Cilt I***,* İstanbul 2010, s.46.

genel olarak memlekette ferahlık meydana getirmiştir. Memleketin ihtiyaç duyduğu tek şeyin asayiş ve barış olduğu bunun da gerçekleştirilebileceği açıklanıyordu. Fakat bu ferahlık kısa bir zaman sonra İtilaf Devletlerinin mütareke hükümlerine aykırı davranışlarda bulunmasıyla son bulacaktır.[28] Mütareke hükümlerinde İstanbul'un işgal edilmesi ile ilgili açıkça bir madde belirtilmemiştir. Fakat İtilaf Devletleri anlaşmanın 7. maddesine göre, *"Müttefiklerin güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıkarsa, istedikleri herhangi bir stratejik yeri işgal etme hakkına"*[29] dayanarak stratejik öneme sahip olan İstanbul'u işgal etmişlerdir. Bu işgal hareketi mütareke imzalandıktan sonra yukarıda yazdığımız gibi Rauf Orbay 'ın gazetecilere yapmış olduğu, "*Sizi temin ederim ki İstanbul'umuza bir tek düşman askeri çıkmayacaktır"* [30] açıklamasından 11 gün sonra gerçekleşmiştir. İtilaf Devletleri 7. maddeye dayanarak bir yandan kendileri için önemli olan stratejik toprakları işgal ederken diğer yandan da İstanbul'da etkilerini arttırıyorlardı.

İstanbul'un işgal edilmesi durumu Boğazların ve Marmara'nın İtilaf Devletlerinin kontrolü altına girmesi demekti ki bu durum da Doğu Trakya için sıkıntı yaratacaktı. Çünkü, işgaller devam ettiği sürece Doğu Trakya'nın Anadolu ile bağlantısı kopmuş olacak ve herhangi bir işgale karşı Doğu Trakya ancak kendi kuvvetleri ile karşı koyabilecekti. Bu durum da Doğu Trakya'nın savunulmasında göz önünde bulundurulacak önemli noktalardan birisidir. Doğu Trakya herhangi bir saldırıya karşı kendini savunacak ancak üç tümene sahipti. Mütarekeden sonra özellikle Yunanlıların İzmir'i işgalinden sonra Tekirdağ'da bulunan 14.Kolordu karargahı Yunanlıların İzmir ve civarında artan tecavüzleri yüzünden Bandırma'ya gönderilince Tekirdağ'daki 55. Tümen de, Edirne'de bulunan Cafer Tayyar Bey komutasındaki Osmanlı I. Kolordu'suna bağlanmıştır. Daha sonra Çatalca Müstahkem Mevkii de bu kolorduya bağlanmıştır. Böylelikle Doğu Trakya'nın savunulması I. Kolorduya bırakılmıştır.[31]

---

[28]Türk İstiklal Harbi, **I. Cilt Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı,** Ankara 1962, s.49.

[29] Mondros Mütarekesinin diğer maddeleri için bakınız. İsmail Soysal,**Türkiye'nin Siyasal Anlaşmaları Cilt I**,Ankara 1983, s.12-14.; Türk İstiklal Harbi, I. Cilt, **Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı**,Ankara 1962, s. 38-41.;Seha L.Meray –Osman Olcay, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküş Belgeleri (Mondros Bırakışması, Sevr Anlaşması, İlgili Belgeler)**, Ankara 1977, s.1-5.;Ergün Aybars, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I**, İzmir 1984, s.105-107.

[30]Sina Akşin,**a.g.e**,s.66.

[31]Tevfik Bıyıklıoğlu,**Trakya'da Milli Mücadele Cilt I**,Ankara 1992,s.198.

İmzalanan Mondros mütarekesinde doğrudan Trakya'nın işgali ile ilgili bir madde bulunmuyordu. Mütarekenin 15.Maddesinde yer alan :

''Tüm demiryollarında halkın ihtiyaçları göz önünde bulundurmak şartıyla, müttefikler trenleri ve demiryollarını istedikleri gibi kullanabileceklerdir. Ayrıca trenlere müttefik denetleme görevlileri yerleştirilecektir ''[32]

hükmü Trakya'daki demiryollarını da içine alıyordu.Bu sebepten Fransızlar bu maddeye dayanarak 4 Kasım 1918'de Uzunköprü-Sirkeci demiryolunu işgal etmişlerdir. 8 Kasım'da gelen bir Fransız yetkili, Fransız kuvvetlerinin İstanbul'a gideceklerini ve demiryolları ile istasyonların kontrolüyle kendilerinin görevli olduklarını bildirmiştir. 122. Fransız Tümen komutanı Miralay Faç, Uzunköprü'deki Osmanlı birliği komutanına bir emir göndererek, 9 Kasım'da 3 bölükle geleceklerini ve dört gün kalacaklarını bildirerek, bunun için 70 oda, günlük 3 ton sebze ve 5 ton yakacak hazırlatmasını istemişlerdir. Bu istekler müfreze komutanı tarafından hükümete bildirildiği zaman, hükümet bu durumu hayretle karşılamış ve ancak zorla girerlerse protesto edin, ateş etmeyin diye cevap vermiştir. Bu sözlerden de Türk birliklerinin Fransızların isteklerini yerine getireceği anlaşılmıştır. 9 Kasım 1918'den itibaren Fransızlar Uzunköprü-Sirkeci arasındaki demiryolu işletmesini ellerine almışlardır. 10 Kasım'da Fransız 45. Alayı 70 subay ve 3000 erle Uzunköprü'ye gelmişlerdir.[33]Bu sırada İngilizler ile iyi geçinmek isteyen Padişah Ahmet İzzet Paşa kabinesinin içinde olan bazı nazırların kabineden çıkartılmasını istemiştir. Bunu kabul etmeyen Ahmet İzzet Paşa kabinesi Padişah tarafından istifa ettirilmiştir. Ahmet İzzet Paşa hükümetinin istifa etmesinden sonra İtilaf Devletlerinden özellikle İngilizlerin kendilerine daha yakın bulduğu Tevfik Paşa kabinesi kurulmuştur. Tevfik Paşa kabinesi döneminde İstanbul boğazı İtilaf Devletleri tarafından 13 Kasım'da işgal edilmiş ve bir gün sonra 4000 kişilik bir Fransız kuvveti Uzunköprü'den Bakırköy'e (Makriköy) gelerek yerleşmiştir.[34]

---

[32]İsmail Soysal, **a.g.e**.,s.13.

[33] Selahattin Tansel, **Mondros'tan Mudanya'ya Kadar Cilt I**, Ankara 1973, s.65.Haluk Selvi, **a.g.e**.,s.67-68.

[34]Ali Arslan, "Ülkenin Kurtarılmasında Kuva-yı Milliye'nin Görüşü ve Yalnız Siyaseten Müdafaanın İflası", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, sayı 36, İstanbul 2000, s.8-10.

Bundan bir buçuk ay sonra ise Ocak 1919'da Fransızlar demiryolunun işletme hakkının kendilerinde kalması şartıyla demiryolunun güvenliğinin sağlanmasını Yunanlılara bırakmışlardır. Yunanlıların 9 Ocak 1919'da Uzunköprü-Hadımköy demiryolunu bir taburla işgal etmişlerdir.14 Ocak 1919 günü Hadımköy'den Kuleli Burgaz'a kadar bütün demiryolu istasyonları Yunanlılar tarafından işgal edilmiş oldu.[35] Yunan taburunun gelişi Doğu Trakya'daki Rumların gösterilerine ve sevinçlerine yol açmıştır. Bu işgale karşı Bulgarlar durumu protesto etmişlerdir. Osmanlı Devleti ise, ses çıkarmadığı gibi orduya ve halka işgal edilen bölgelerde İtilaf ordularına karşı koyulmaması bildiriminde bulunmuşlardır. [36] Osmanlı Hükümeti Doğu Trakya'nın işgal edilmesi ile ilgili yaptığı açıklamalarda Yunan taburlarının şehirleri değil, demiryollarını işgal ettiklerini ve Trakya meselesinin de diğer meseleler gibi yapılacak olan konferansta halledileceğiniifade etmiştir.[37]

Talat Paşa'nın Almanya dönüşü sırasında Edirne valisi ile görüşerek halkın teşkilatlanması uyarısında bulunduğundan bahsetmiştik. Bu uyarıdan sonra Edirne'de kötümser bir hava esmeye başlamıştır. Yunan taburunun da Doğu Trakya'ya gelmesi ile halk Trakya'nın geleceği için endişelenmeye başlamıştır. Bunun üzerine Osmanlı Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Reşat Bey'in de Edirne Mebusu Faik Bey'e vermiş olduğu

"Doğu ve Batı Trakya'nın Bulgarlara verilmesi için Rilo Manastırı Başrahibinin Başkanlığında "Trakya Komitesi" adlı bir cemiyet kurulduğunu, Paris Barış Konferansı'na götürmek üzere evrak ve bilgi topladıklarını, sizin de Edirneliler olarak bir cemiyet kurarak Trakya'nın ayrılmaz bir bütün ve Türk yurdu olduğunu ispat edecek, nüfus, emlak, arazi çoğunluğuna ve Bulgar mezalimine dair vesikalar toplamanız gerekir"[38]

[35] Muhammed Şahin,Milli Mücadelede Doğu Trakya,**Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1992,s.41.
[36]Kamil Erdeha, **Milli Mücadelede Vilayetler ve Valiler**, İstanbul 1993, s.421.
[37]Tayyib Gökbilgin, **Milli Mücadele Başlarken**,İstanbul 2011,s,32.
[38]Oğuz Kalelioğlu, **Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri ve Megali İdea**, İstanbul 2009, s.75-76.

talimatının da etkisi üzerine mütarekeden sekiz gün sonra 7 Kasım 1918'de Trakya-Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi kurulmuştur.[39] Kuruluşundan kısa bir süre sonra 10 maddelik bir program yayımlamışlardır. Yayımlanan programda cemiyetin kuruluş sebebi, amacı ve çalışma şekli belirtilmiştir. Cemiyet için en önemli dava ahalisinin yüzde seksen beşi Türk olan Batı Trakya'nın da Doğu Trakya ile birleştirilmesi olmuş ve bu amaç da Trakya Birliği şeklinde ifade edilmiştir.[40]Mustafa Kemal Paşa da cemiyetin kuruluş amacını şöyle ifade etmiştir:

"Trakya-Paşaeli Cemiyeti'nin rüesasından bazılarıyla daha İstanbul'da iken görüşmüş idim. Osmanlı Devletinin izmihlalini çok kuvvetli bir ihtimal dahilinde görüyorlardı. Vatani Osmaninin inkısama uğrayacağı tehlikesi karşısında, Trakya'yı, mümkün olursa Garbi Trakya'yı da raptederek, bir kül olarak İslam ve Türk camiası halinde kurtarmayı düşünüyorlardı"[41].

Cemiyet hızla Trakya'nın il, ilçe ve nahiyelerinde düzenli bir şekilde örgütlenmeye başlamıştır. Edirne ve Çatalca'da dahil olmak üzere bir çok yerde şubeler açmıştır. Cemiyet tarihi, kültürel ve etnikaçılardan Trakya'nın Türklere ait olduğunu bilimsel ve tarihi belgelere dayanarak ispatlamaya çalıştığından hiç bir zaman silahlı mücadeleye girmeyi düşünmemiştir. Bu amaçla da Trakya savunması ile ilgili fikirleri için "Trakya-Paşaeli Gazetesi" adıyla bir gazete yayınlamıştır. Gazetede Trakya'ya ait vesika ve haberler yayımlanıyordu. Cemiyet, Trakya halkının haklarını toplanacak olan Paris Barış Konferansında ve Wılson Prensiplerine göre müdafaa etmek için çalışmalar yapmıştır. Trakya halkı cemiyetin kurulduğu günlerde henüz Doğu Trakya için bir tehlike görmemişlerdir. Cemiyet kurulduktan yaklaşık bir buçuk ay sonra Sirkeci-Uzunköprü demiryolu bir Yunan taburu tarafından işgal olunduktan sonra her iki Trakya için Yunan emelleri ortaya çıkmıştır. Bu durumdan sonra cemiyet Trakya birliği çalışmalarından vazgeçmemiştir. Cemiyet, silahlı

[39]Trakya- Paşeli Müdafaa-i Hey'eti Osmaniyesinin kuruluş beyannamesi için bkz Zekai Güner-Orhan Kabataş, **Milli Mücadele Dönemi Beyannameleri ve Basını**, Ankara 1990, s.71-72.
[40]Trakya-Paşaeli Müdafaa Hey'eti Osmaniye cemiyetinin programında yer alan 10 madde için bkz Tevfik Bıyıklıoğlu**, a.g.e.**, s.129-132.
[41]Bayram Sakallı, **Milli Mücadele'nin Sosyal Tarihi**, İstanbul 1977, s.191.

savunma taraftarı değildi fakat olası bir Yunan saldırısı karşısında silahlı direniş kararı ileride görüleceği gibi Lüleburgaz ve Edirne kongrelerinde verilecektir.[42]

B. PARİS BARIŞ KONFERANSI VE YUNANLILARIN TRAKYA ÜZERİNDEKİ NÜFUS İDDİALARI

Osmanlı Devleti Mondros mütarekelerini imzaladıktan sonra, sıra barış anlaşmalarına gelmişti. İmzalanacak barış şartlarını görüşmek için 1918 yılının son aylarında 32 milletin temsilcileri Paris'te toplanmıştır. 18 Ocak 1919'da ilk toplantısını yapan konferansın en çok üzerinde durduğu konu, Osmanlı Devleti'nin parçalanması ve Yunanistan'a verilecek topraklar meselesi olmuştur. Yunanistan'ın toprak talepleri Yunan Başbakanı Venizelos tarafından konferansa verilen bir muhtıra ile açıklanmıştır. Venizelos, Balkan Savaşı'ndan itibaren Bulgaristan'ın elinde bulunan Batı Trakya ile, İstanbul dahil bütün Doğu Trakya'nın Yunanistan'a verilmesinin en uygun koşul olacağını iddia etmiştir.[43] Verilen muhtıra ve demiryollarının bir Yunan taburu tarafından işgali bütün Trakya halkını ve Trakya Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniye'yi endişelendirmiştir. Yunan basını konferans bitmeden Trakya'nın Yunanistan'a bırakıldığından bahsetmiştir. Yunan kaynaklarına göre, Venizelos ve Fransız General Franchet D'Esperey konuşmasında, Çatalca'ya kadar Türk ve Bulgar Trakya'sının işgalini kararlaştırmışlardır. Yunan kuvvetinin 14 Ocak 1919 günü Hadımköy'den Kuleli Burgaz'a kadar bütün demiryolu istasyonlarını işgal etmeleri Trakya Rumları, özellikle Çatalca Rumları arasında gösterilere ve sevinçlere neden olmuştur. Osmanlı Hükümeti Yunanlıların yapmış olduğu bu işgale tepkisiz kalmıştır. Ayrıca Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa'nın

"Doğu Trakya demiryolu boyuna Yunan askeri getirilmesi işgal mahiyetinde değildir ve Doğu Trakya'nın her tarafında memurlarımız yerinde bulunmaktadır. "[44]

---

[42] Hasan Berke Dilan, "Trakya-Paşaeli Müdafaa Hukuk Cemiyeti Nasıl Kuruldu?", **XI. Milli Egemenlik Sempozyumu**, Edirne 2000, s.85-103.
[43] Muhammed Şahin,**a.g.t.**, s.46.
[44] Tevfik Bıyıklıoğlu**a.g.e**.,s.151.

şeklindeki açıklaması ile ortada herhangi bir işgalin söz konusu olmadığını ifade etmekteydi. Bulgar hükümeti ise işgali kendi menfaatlerine de bir tecavüz olarak gördüklerinden İtilaf Komutanlığı nezdinde protesto etmişlerdir.

Osmanlı Hükümetinin işgal yokmuş gibi davranmasına rağmen Türk basını durumun bir işgal olduğunun farkındaydı ve uyarılarını sürdürmekteydi. 21 Ocak 1919 tarihli Muvakkit gazetesinde Ahmet Emin Bey ''Trakya Meselesi'' başlıklı yazısında:

"Paris Konferansı toplanmadan Yunanlılar Doğu Trakya üzerinde bir takım teşebbüslerde bulunmak üzere asker göndermişlerdir. Bu teşebbüsler muhtelif milletlere mensup ve içinde Türk nüfusunu da içeren 400.000 nüfusun yaşadığı bölgede gerçekleşmiştir. Doğu Trakya'nın geleceğini elinde tutan hükümet bu işgale karşı ne tür bir hareket takip edecektir. Eğer vaktinde tedbir almazsa iş işten geçmiş olacağını"[45]

ifade etmiştir. Fakat bu uyarılarında etkisi olmamış ve Yunan kıtaları ilerlemeye devam etmiştir.

Yunan basını ise 18 Ocak 1919 günü başlayan Paris Barış Konferansı'nda daha Trakya meselesi görüşülürken ve konuyla ilgili henüz net bir karar alınmamışken Trakya'nın Yunanistan'a bırakıldığını yazdı. Bunun üzerine Trakya-Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi 22 Ocak 1919 tarihinde İstanbul'da bir toplantı düzenleyerek şu kararları aldı :

1. "Trakya'nın geçirmekte olduğu felaketli durum karşısında, birleşmeleri lüzumunun Trakya halkına anlatılması

2. Trakya, parçalanamaz bir bütündür. Trakya'nın gerçek sahipleri, ahalisinin yüzde yetmiş beşinden fazlasını teşkil eden Türklerdir. Şüphe edilirse, Wilson Prensiplerine göre plebisit yapılmasını istiyoruz

3. Doğu Trakya'ya gelen Yunan askerinin çıkarılması için gerekli teşebbüslerde bulunulması"[46]

Üçüncü maddede sözü geçen teşebbüsü uygulamak için hemen Edirne Belediye Reisi Şevket, cemiyet reisi Müftü Mestan ve Trakya ileri gelenlerinden

[45] "Trakya Meselesi", **Muvakkit,** nr 448, s.1; Muhammed Şahin, **a.g.t.,** s.42.
[46]Tevfik Bıyıklıoğlu,**a.g.e.**, s.152.

oluşan bir heyet oluşturuldu. Heyet, bir kaç gün sonra Sadrazam Tevfik Paşa, ilk mütareke kabinesini kurmuş olan Müşir Ahmet İzzet ve eski milletvekillerden Çürüksulu Mahmud Paşaları Ayan Meclisi Reisi Ahmed Rıza, Dışişleri Müsteşarı Reşat Hikmet ve Mütareke Komisyonu Reisi Galip Kemali Söylemezoğlu ile görüşmeler yaptı. Heyet Trakya'daki Yunan taburunun kaldırılması istemiştir. Sadrazam Tevfik Paşa heyete şöyle cevap vermiştir:

"Biz kuşatma altındayız. Dışarıyla bağlantımız kalmamış gibidir. Aleyhimize çevrilen entrikaları öğrenemiyoruz. Durum, tahminden çok daha vahimdir. Trakya için, bugün bir şey söyleyemem. Trakyalıların, vatanları için gösterdikleri ilgiyi şükranla karşılarız. Çalışın. Fakat, Osmanlı Devletinin varlığına zarar getirmemeye dikkat edin. Aksi taktirde, hareketiniz isyan olur. Vatan sevgisi ve milli namusumuz, vatan kurtuluşunu sağlamaya hizmet edecektir. Ne yapalım bu günler de geçer!"[47]

Tevfik Paşa, bu sözleri ile yapılacak şeyler olduğunun farkında olduğunu fakat kuşatma altında olunduğundan bunu yapacak güçlerinin olmadığını belirtmiştir. Daha sonra Eski Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'yı da ziyaret eden Trakya Heyeti ondan şu tavsiyeyi dinledi:

"Trakya'nın Türk kalmasına çalışmak gerekir. Çok darda kalınırsa, yine bir gün, Türkiye ile birleşmek emeliyle başka bir çare bulunmazsa, hemen Trakya'nın istiklalini ilan ediniz."[48]

Bu tavsiye ile birlikte Osmanlı devlet adamlarından istedikleri desteği alamayacaklarını anlayan Trakya Heyeti daha sonra İngiltere ve Amerika yüksek komiserliklerini ziyaret etmiştir. İngiltere sefaretinde, Mestan Efendi, müsteşar Hollar'a Trakya halkının isteğinin bugünkü gibi Osmanlı vatanının bir parçası olarak kalmaktan başka bir şey olmadığını belirtmiştir. Heyet İngiliz Sefaretine de Trakya'nın Yunan saldırılarına korunması ve Doğu Trakya'ya gönderilmiş olan Yunan taburunun çıkarılması temennisini iletmiştir. İngiliz müsteşarın cevabı ise şu

[47]Haluk Selvi,**a.g.e**.,s.69.; Tevfik Bıyıklıoğlu,**a.g.e**,s.153.
[48]Sabahattin Selek,**a.g.e.**,s.197.

olmuştur: "*Yunan kuvveti, İtilaf ordularını temsil vazifesi ile Trakya'da bulunuyor. Bunda, endişe edilecek bir nokta yoktur.*"[49]

İstanbul temasları sonucunda da istenilen cevapları alamayan heyet Trakya için endişelenmeye başladı. Heyet, Batı Trakya'dan sonra Doğu Trakya'nın da Yunanlılara vaat edilmiş olduğu şüphesi içinde Edirne'ye geri döndü. Trakya Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniye Cemiyetinin İstanbul temsilcileri bundan sonra da çalışmalarına devam etti. İstanbul'da bulunan Mustafa Kemal Paşa'yı da ziyaret ederek fikirlerini aldılar. Mustafa Kemal, Trakya halkını, Türklerin, Trakya ve özellikle Doğu Trakya üzerindeki haklarını sonuna kadar savunmaları için onları teşvik etti. Trakyalıların *"başımıza geçer misiniz?"* teklifine:

"Böyle parça parça çalışacağımıza, bütün memleket mukadderatını idare edecek, ele alacak bir teşekkül meydana getirip beraber çalışsak nasıl olur!"[50]

cevabını vermiştir. Mustafa Kemal Paşa, görüştüğü Trakya halkına Trakya meselesi için, Doğu ve Batı Trakya davalarının birleştirilmemesi tavsiyesinde bulundu. Çünkü, Doğu Trakya anlaşma ve hukuk açısından Türk sınırları içinde bulunan bir Türk yurduydu. Bu yüzden burası sonuna kadar müdafaa edilmeliydi. Batı Trakya'yı ise bir anlaşma sonucu kaybedilmiştir. Bu sebeple Batı Trakya'nın ve burada yaşayan Türklerin haklarının başka yollarla savunulabileceğini belirtmiştir.

Cemiyetin İstanbul teşebbüsleri dışında, yurt dışında da çalışmaları olmuştur. Cemiyetin üyeleri, Paris'te devam eden ve Doğu Trakya hakkında henüz karara varılamayan barış konferansına gitmeyi uygun buldular. 20 Mart 1919'da Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti ile Batı Trakya Komitesi temsilcilerinden oluşan bir heyetle Trakya'nın Türklerde kalması gerektiğini anlatmak üzere yola çıktılar. Giden heyete verilen talimatları üç seçenekte toplarsak:

"1. Doğu ve Batı Trakya'nın Osmanlı idaresi ile birleştirilmesi heyet tarafından savunulacaktı.

---

[49]Haluk Selvi,***a.g.e.***, s.70.

[50]Bilge Bayın, "Milli Mücadele Döneminde Edirne",**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Edirne 2005, s.38.

2. Doğu Trakya, Osmanlı hakimiyeti altında bırakılıp da Batı Trakya, başka devletin hakimiyetine verilir veyahut ona istiklal verileceği anlaşılınca bütün gayreti Batı Trakya üzerinde toplayarak bu kıtanın da Osmanlı hakimiyetine bağlanması için çalışılacak, olmazsa istiklali kabul olunacaktır.

3. Doğu Trakya'nın da Osmanlı hakimiyetinden alınarak başka bir devlete verileceği anlaşılırsa Batı ve Doğu Trakya'nın birlikte İngiltere'nin himayesi altında istiklali veya milletler cemiyetinin garantisi altında tarafsız bir halde istiklali savunulacaktır."[51]

Giden heyete verilen yukarıdaki talimatların her biri ayrı önem taşımaktadır. Bu talimatlardan en önemlisi ve aynı zamanda da en tehlikeli olanı üçüncü maddedir. Doğu ve Batı Trakya'nın İngiltere himayesi altında geleceğinin istenmesi, İngiltere'ye böyle bir teklif yapılması açıkça Trakya'nın her iki yakasının da İngiltere mandası altında yaşaması demekti.Heyet, Paris için vize alamamıştı ve İtalyan sefareti tercümanı yardımıyla ve İtalyan yatıyla 20 Mart 1919'da Roma'ya gitmişlerdir. Heyet Paris'e gitmek için Roma'da da vize alamadı ve üç ay kadar Roma'da kalan heyet burada ancak ikinci ve üçüncü derece memurlarla irtibat kurabildiler. Trakya hakkında vesika, broşür ve grafikleri İtalyan gazetelerine dağıtarak görüşlerini dünya kamuoyuna duyurmaya çalıştılar. Ayrıca Paris Konferansına bir protesto telgrafı göndererek *''%80 unsuru Türk ve İslam olan Trakya, Trakyalılarındır''* sözüyle konferansta seslerinidüyurmaya çalıştılar.[52] Bütün bunlar meydana gelirken İzmir Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişliği görevi ile gelmişti. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali tüm yurtta olduğu gibi Trakya'da da tepki ile karşılanmıştır.[53]

Diğer taraftan Venizelos konferansta Trakya meselesi ile ilgili faaliyetlerine devam etmekteydi. Venizelos, İstanbul da dahil olmak üzere Trakya nüfusuna dair konferansa şu rakamları vermiştir: 730.822 Rum, 957.425 Türk, 112.174 Bulgar,

[51]Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e.**, s.157.
[52]Bilge Bayın,**a.g.t**.,s.40.
[53]Zekai Güner, **Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri**, Ankara 1998, s.83.

183.253 Ermeni, 65.821 Musevi ve 151.151 diğer milletlerdir.[54]Konferans sırasında Başkan Wilson, Venizelos'a belirttiği bu nüfus istatistiklerin nerden aldığını sormuştur. Venizelos'ta şu açıklamayı yapmıştır :

" Anadolu nüfusu için yapılmış hiçbir istatistik yoktur. Orada yaşayan her millet, kendine bir nüfus yakıştırmakta ve bunlar bir araya getirilince ortaya astronomik rakamlar çıkmaktadır. Şimdi vereceğim istatistiklerin doğruluğunu temin ederim. Bunları ben Fener patrikhanesinden aldım."

Bu açıklama üzerine yine Başkan Wilson:

"Müslüman ahaliye ait rakamların Fener patrikhanesinden mi yoksa resmi Türk kaynaklarından mı alındığını'' sorması üzerine Venizelos şu cevabı vermiştir: "Yunan din adamlarından! Ama onlarında resmi Türk istatistiklerinden yararlandığı kanaatindeyim."[55]

diyerek rakamların tümüyle Fener patrikhanesinin istatistiklerine dayandığı ortaya çıkmıştır.Venizelos, konferansta Trakya üzerindeki emellerinden bahsederken karşısında rakip olarak Osmanlı'yı değil Bulgaristan'ı görmüştür ve tüm konferans boyunca Trakya üzerinde emelleri olan Bulgaristan'ı isteklerinden vazgeçirmek için 2.200.646 olan Trakya nüfusunun içinde Bulgarların mutlak bir çoğunluğu teşkil etmediklerini belirterek Trakya'da sadece 112 bin Bulgar'a karşı 730 bin Rum'un yaşadığını iddia etmişti. [56] Venizelos, böylelikle önce Bulgaristan'ı etkisiz hale getirmeyi düşünmüştür. Böylece konferansta temsilcisi bulunmayan Osmanlı Devleti'ni saf dışı bırakmanın daha kolay olacağını düşünmüştür.

Venizelos, 3-4 Şubat tarihlerinde konferansta tekrar aynı isteklerini dile getirmiştir. Konferanstan sonraki açıklamalarında şöyle demiştir:

"Bu sabah (3 şubat 1919) Kuzey Epir, Trakya ve İstanbul ile ilgili Yunan toprak isteklerini anlattım. Bütün isteklerimiz Başkan Wilson'un yüce prensibinden ilham almıştır: "Halklar geleceklerini kendileri belirlemelidir." Artık ispatlanmış bir gerçektir ki, Türkler kendi ırklarından

[54] Venizelos'un ileri sürmüş olduğu bu istatistikler 1912'de Fener Rum Patrikhanesi tarafından yapılmıştır.Dimitri Kitsikis,**Yunan Propagandası**,İstanbul 1974, s.28-29.;Salim Gökçen, **Türkiye'de Rum-Yunan Vahşet ve Terörü**,İstanbul 2010, s.78.
[55] Ali Güler, **Sorun Olan Yunanlılar ve Rumlar**, Ankara 2005,s.190.
[56] Suat Bilge, **Büyük Düş**,Ankara 2000,s.42.; Salim Gökçen,**a.g.e.**, s.79.

olmayan hakları idareden acizdirler. Onların katliam ve işkencelere devam etmelerine imkan verilmemelidir."[57]

Bu açıklamalardan sonrakonferans Trakya işlerini incelemek üzere konuyu Yunan işleri komisyonuna havale etmiştir. Komisyon, 1 Mart 1919 da Doğu ve Batı Trakya'nın Yunanlılara bırakılmasını tavsiye etmiştir. Fakat ''Yüksek Konsey'' bu tavsiyeye uymamıştır ve 11 Mart 1919'da Trakya hakkında verilecek kararın ileride Osmanlı ve Bulgar barış anlaşmaları görüşülürken bir karara bağlanmasını daha uygun bulmuştur. Bu karara rağmen İtilaf Devleti temsilcileri Trakya ile ilgili kararlarını değiştirmişlerdir. 14 Mayıs 1919'daİngiliz, Fransız ve İtalyan temsilcilerinin aldıkları karar 11 Mart 1919 kararını yok saymıştır. 14 Mayıs 1919'da " *Üçlerin kararı İstanbul, Trakya ve Boğazlar Türk hakimiyetinden alınacaktır."* İtilaf devletlerinin bu fikir değişikliğinden sonra DamatFerit Paşa 11 ve 17 Haziran'da konferansa bir muhtıra vererek Trakya ile ilgili taleplerini bildirmiştir. Bu talepte, İstanbul'un güvenliği için Edirne'nin meydana gelebilecek saldırılara karşı bir sınıra sahip olması gerektiğidir. Ayrıca Wilson prensiplerine göre, Edirne'nin kuzeyi ve batısındaki bölgelerde çoğunluk Türk olduğundan Edirne Osmanlı sınırları içinde kabul edilmelidir. Osmanlı Devletinin bu istekleri konferans tarafından ciddiye alınmamıştır.[58]

Venizelos'un konferanstaki nüfus iddialarına karşılık ve Paris'te Trakya'nın Yunanistan'a bırakıldığına dair birçok asılsız haber çıkmıştır. Bunun üzerine gazetelerde Trakya'nın işgalinin haksızlığı ile ilgili ve Trakya'da Türklerin çoğunlukta olduklarına dair haberler yayımlanmaya başlamıştır. 14 Mayıs 1919 tarihli *İkdam* gazetesi Türk ahalisinin Trakya'da nüfusça %64 çoğunlukta olduğunu Rumların ise ancak %34 olduklarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Trakya meselesi hallolurken memleketin çoğunluğununTürklerde olduğunu belirterek Trakya'nın idaresinin yabancılara bırakılmaması ifade edilmiştir.[59]

---

[57]Edip Başer,**Mütarekeden Sonra İstanbul Hükümetleri ve Trakya Politikaları**, İstanbul 2009, s.56-57.
[58]Muhammed Şahin,**a.g.t.**, s.47-48.
[59]"Trakya ve Rum Muadelesi", **İkdam**, nr 7935, 14 Mayıs 1919, s.1.

Venizelos'un Trakya üzerindeki isteklerine Trakya-Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi, konferansa 11 Eylül 1919 tarihinde yolladığı bir muhtıra ile tepkilerini belirtmişlerdir. Bu muhtıra metninin bir kısmı şöyledir:

"Mösyö Venizelos, Trakya meselesi hakkındaki izahatı sırasında Trakya'da Rumların çoğunlukta olduğunu iddia etmektedir. Trakya'nın her tarafında Müslümanların fazla olduğunu kendilerine defalarca arz etmiştik. Gerek Bulgar, Yunan ve gerekse Türk istatistiklerindeki nüfus hakkında verilen bilgilerden hangisinin doğru olduğunun tarafsız bir heyet tarafından araştırılmasını, hangi ırkın çoğunlukta olduğunu ortaya çıkarabilmek için bir heyetin tayinini istirham ederiz. Gerekirse plebisit yapılmak suretiyle Trakya'nın geleceğinin kararlaştırılmasını rica ediyoruz. Yunanistan, Bulgaristan ve İstanbul'dan, Yunan ve Bulgar tarafından birinin tercih edilmekte olduğuna dair ve hatta Yunan işgalinin talep edildiğine dair konferansa telgraflar çekildiği öğrenilmiştir. Araştırmalarımıza göre bu telgraflar tamamen asılsızdır. Bütün Trakya halkı ne Yunan ne de Bulgar idaresine tahammül edemezler. Yalnız Trakya'nın Ustruma- Karasu'ya kadar tabii hududu içinde kalmasını talep ettiklerini ve aksi halde Trakya'nın yine kan ve ateş içinde yuvarlanmaya devam edeceğini arz eyleriz".[60]

Trakya halkı ise bu meseleyi bir Yunan ve Bulgar meselesi olarak değil de bir Türk meselesi olarak görmüşlerdir. Onlara göre bu meseleyi Bulgaristan ortaya atmıştır. Çünkü, Bulgaristan bütün Trakya'nın kendisine ait olduğunu sürekli ve göstermiş olduğu mücadelesi boyunca savunmuştur. Bu Trakya meselesi halledilmediği sürece Balkanlar da uzun süredir sağlanamayan huzur ve asayiş yine sağlanamayacaktır. Trakya halkına göre, Trakya üç bin senelik bir kıtadır. Bu kıta dağlar ile Bulgaristan'dan, nehirler ve geniş arazileri ile Makedonya'dan ayrılmıştır. Trakya kıtasının parçalanması demek arada olan ve burada yaşayan insanlar açısından bu hayat sahasının yıkılması demektir. İşte Trakya halkı atalarından miras kalan bu yurdu bu yüzden müdafaa etmek istemişlerdir. Trakya halkının bu müdafaa arzusuna karşı bir şey yapamayacaklarını anlayan Yunan ve Bulgarlar mücadelelerine başka yollardan devam etmişlerdir. Ve Garbi Trakya'nın güya Yunanlılara tahsis edildiğine ve buna benzer haberlerle ilgili telgrafları gazetelere göndermişlerdir. Kimin gönderdiği belli olmayan bu yalan telgraflara kimse

[60]" Trakyalıların Son Muhtırası", **Vakit**, nr 667, 11 Eylül 1919, s.2.

inanmamıştır. Ve bu yalan telgraflar Trakya halkına göre, Yunan ve Bulgarların son gayretle yaptıkları hareketler ve son çırpınışlarıydı.[61]

Venizelos'un nüfus konusundaki iddialarına karşılık Trakya Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi konferansa göndermiş olduğu muhtıradan sonra Trakya'nın Türklüğünü ispatlamak için bir de risale hazırlamıştır. Risalenin adı "Cenubi Trakya'da Hakk-ı Hakimiyet Kimindir?"[62] şeklindedir. Bu risalede Doğu ve Batı Trakya'nın Türk olduğu ve Türk kalması gerektiği özellikle nüfus istatistikleri göz önüne alınarak ispatlanmaya çalışılmıştır. Venizelos'un ifadelerine göre, Edirne Vilayeti ile Çatalca sancağında 600.000 Rum vardı ve bu Rumlar nüfusun beşte üçünü oluşturmaktaydı. Risalede ifade edilen ise, Rum nüfusunun 600.000 olamayacağıdır. Çünkü Edirne vilayetinde Rum nüfusun 251.008 olduğu buna Çatalca sancağındaki 35.000 Rum da eklenirse toplam 286.008 olacağı ifade edilmekteydi. Buna Batı Trakya'da sayılan ve Balkan Savaşlarından sonra Yunanistan'a geçmiş olan Drama sancağı ile Serez sancağından Ustruma-Karasu ırmağına kadar olan kısımdaki 78.053 Rum da eklenince bir de Çatalca istikametinden Ustruma Karasu nehrine kadar olan Güney Trakya'daki Rumlar da eklense yine de iddia edilen rakama ulaşılamayacağı için bu verilen rakam abartılı bulunmuştur. Buradan çıkan sonuçta Rumlar nüfusun beşte üçünü değil, ancak beşte birini oluşturmuşlardır. Bunu aşağıdaki gibi bir tabloda göstermiş olursak;

Tablo 1. Trakya'nın Nüfus Cetveli

	Edirne Vilayeti	**Çatalca Sancağı**	**Drama ve Serez Sancakları**	**Toplam**	**Onda ölçütü (%)**
Müslüman	807.248	43.362	429.745	1.280.355	7

[61] " Trakya Muadelesi ", **Ati**, nr, 228,21 Eylül 1919,s.3.

[62]Trakya Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri veya Trakya mebusları tarafından Trakya davasını savunmak için hazırlanmış harita,grafik,risale gibi vesikaları araştıran Tevfik Bıyıklıoğlu'nun bulduğu vesikalardan bir tanesi bu risaledir.Risalenin yazarı bilinmemektedir. Tevfik Bıyıklıoğlu'nun yazdıklarına göre, risale16 Mart 1919'da, Edirne'de yazılmış ve İstanbul'da Ebussuud Caddesinde "Necmi İstikbal" basım evinde basılmıştır. Risalenin kapağının sağ üst köşesinde "Yunan Başvekili Mösyö Venizelos Cenaplarına " ithafı vardır. Risalenin adının altında bir hilal işaretinin içine "Hilal" kelimesi yazılıdır. Tevfik Bıyıklıoğlu'na göre, risale, Yunan Başvekilinin barış konferansında ve Avrupa basınında Doğu ve Batı Trakya'yı bir Rum ülkesi olarak gösteren abartılı,gerçekdışı propagandalarına karşı Türklerin bir cevabı olarak kabul olunabilir. Risalenin tam metni için bkz. Tevfik Bıyıklıoğlu, **Trakya'da Milli Mücadele Cilt II**, Ankara 1992 ,s.52-69.

Türk					
Rum	251.008	35.129	78.052	374.189	2
Bulgar	50.735	—	109.734	160.469	
Musevi	23.978	265	1.080	25.325	1
Ermeni	21.284	37	179	21.491	
Toplam	1.154.253	380.491	797.611	1.861.827	10

Tabloda da gördüğümüz gibi toplam nüfusun onda yedisini Müslüman Türkler oluşturmaktadır ancak onda ikisini Rumlar oluşturmaktadır. Onda iki oranı da hiçbir zaman bir çoğunluk teşkil etmez.[63] Bu sebeple, Venizelos'a *" Artık bizim Edirne vilayetimiz ile Çatalca sancağımızdan vazgeçmeli ve Drama ve Serez sancaklarımızı da bize geri vermelisiniz"* uyarısında bulunulduktan sonra, *"Yeni yeni Alsas-Loren'ler yaratmakla milletinize huzur temin edemezsiniz"* [64] ifadesi kullanılmıştır. Bu açıklamalar devam ederken bir yandan da Yunan gazetesi "*Kalayapolas"* ın iddiaları gazetelerde yayımlanmıştır. Buna göre, Trakya'da ve Anadolu sahillerinde Rum nüfusunun fazla olduğu yazmışlardır. Ayrıca Yunanlıların, Türk heyetinin Trakya ve Anadolu sahillerinde yaşayanların nüfusu hakkında verdikleri rakamlara da itiraz ettiklerini de belirtmiştir.[65]

Dönemin gazetelerinde Trakya'daki nüfus ile ilgili haberler çıkmıştır. *Ati* gazetesiTrakya'nın Türk olduğunu iddia etmiştir. Ve yayımlamış olduğu istatistiklere göre Trakya'da Türk nüfus 992.687'dir. Buna karşılık Rum nüfusu 80.000 ve Bulgar nüfusu 41.000'dir. Bu sonuçlardan sonra Trakya halkı hükümete veya ilgili yerlere

[63] Risalede belirtilene göre 374.189 olan Rum Yunanlı değildir. Bunlar, Fener Ortodoks patrikhanesine mensup Ortodoks nüfusunun miktarıdır. Yani, bunlar Patrikhaneye bağlı olsalar da ırk olarak Yunan değillerdir. Birçoğu (32.176) Tepedelenli Ali Paşa'nın Epir kıtasından sürdüğü Arnavutlardan oluşup Yunanlılıkla alakaları yoktur. Bir kısmı ise Fener kilisesinden olan (23.741) Karamanlı öz Türk Hristiyanlar olup Anadolu'da ticaret ve sanatla uğraşırken yerleşip kalanlardır. (212.545) nüfusta Osmanlı devleti kurulmadan önce Ortodoksluğu kabul edip Patrikhaneye bağlı olan yerli Türklerdir. Kısacası, Yunanlıların Yunan bayrağı altına katmak istedikleri bu (236.286) nüfustur. Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e**.s.55-66.

[64] Edip Başer,**a.g.e**.,s.58.;Tevfik Bıyıklıoğlu,**a.g.e**.*s*,161.

[65] "Kalayapolas'ın İddialarına Göre",**İkdam**,nr 229, 27 Şubat 1919,s 2.

başvurarak Yunanlıların hem işgallerini hem de nüfus konusundaki iddialarını protesto edeceklerdir.[66]

Risalede nüfus konusundan başka üzerinde önemle durulan bir diğer konu da arazi meselesidir. Bu sefer de Trakya'nın toprak mülkiyeti bakımında Türk olduğu ispatlanmaya çalışılmıştır. Risaleye göre, Çatalca'dan Ustruma-Karasu ırmağına kadar Çatalca sancağı ile Edirne vilayetinde ve Drama ve Serez sancaklarında 50.245 kilometre arazi bulunmaktadır. Bunun 39.685 kilometrelik alan Müslüman Türklere aittir. 6.674 kilometrelik alan Fener kilisesi mensuplarına, 3.444 kilometrelik alan Bulgarlara ve kalan 442 kilometrelik alan ise diğerlerine aittir. Buradan arazinin %79'u Müslüman Türklere, %13'ü Rumlara, %7'si Bulgarlara ve kalan %1'de diğerlerine ait olduğu anlaşılmaktadır. Yine Rumlar toprak mülkiyeti bakımından da bir üstünlük sağlayamamışlardır.[67]

Yine aynı sıralarda*İkdam* gazetesinde Trakya hakkında hazırlanan bir grafikten bahsedilmiştir. Trakya Cemiyeti tarafından hazırlanan yirmi beş sayfalık uzun bir muhtıra halka gönderilmiştir. Trakya Müslümanlarının tarihçesini ve Trakya'nın nüfus, arazi ve medeniyet itibariyle Türklerin hakkı olduğunu, siyasi ve askeri sebeplerle de Trakya'nın Türk hakimiyetine iadesinin lüzumunu anlatan bu muhtıra Trakya'nın nüfusunu ve arazisini grafik ve cetvellerle göstermiştir. Buna göre, bütün Trakya'da arazinin %79'u Türklere, %13'ü Rumlara ve %8'i de diğerlerine aittir.[68] Bu konu ile ilgili Edirne Belediye Başkanı Şevket Bey de bir açıklama yaparak sadece Edirne vilayeti dahilindeki toprak mülkiyet oranlarını açıklamıştır. Vilayet dahilinde 13.620.000 dönüm araziden 8.926.891 dönümünün Türklere ait bulunduğu, 2.741.368 dönümünün Rumlara, 1.652.639 dönümünün Bulgarlara, 63.287 dönümünün Ermenilere, 3.876 dönümü ise Musevilere ait olduğu belirtmiştir. Rumlar, Türklere göre 4/1 oranında araziye sahiptir.[69]

Son olarak bahsettiğimiz risalede arazi ve nüfus oranlarından başka Trakya'nın Türklüğünü ispat etmek için Çatalca'dan Ustruma-Karasu'ya kadar olan şehir, kasaba, köy ve çiftlik sayıları tek tek belirtilmiştir. Bunların kaçında

---

[66]"Trakyalılar Yunan İşgalini Protesto Edecekler", **Ati**, nr 571, 24 Kasım 1921. s.1.
[67]Tevfik Bıyıklıoğlu,**a.g.e.**,*s*.66.
[68] "Trakya'nın Nüfusu",**İkdam**, nr 609,13 Mayıs 1922 ,s.2.
[69]Tayyip Gökbilgin,**a.g.e.**,s.34.

Müslüman ve Rumlar olduğu da yine tek tek anlatılmıştır. Kısacası, Trakya'nın her karışının Türk olduğu ve topraklarının Türklere ait olduğu tekrar dile getirilmiştir. Risalenin son kısmında da Venizelos'a uyarı sayılabilecek şu sözlerle bitmiştir:

"Artık, bir milli aşk gibi taşmaya başlayan hazır bulunan ve varlık kavgasına, feyizli bir kuvvetle atılmak üzere olan Türklüğü kendinize düşman etmeyiniz. Bugünden ziyade yarını düşününüz. Yarın biz bize kalacağız".[70]

C. ÇATALCA'DA ASAYİŞ PROBLEMLERİNİN ORTAYA ÇIKMASI

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, mütarekenin imzalanmasından sonra Doğu Trakya'ya önce bir Fransız alayı gelerek Uzunköprü-Sirkeci demiryolunu işgal etmiştir. Bir müddet sonra ise Ocak 1919 ortalarına doğru Fransızlar, Trakya demiryolunun korumasını bir Yunan taburuna devretmişlerdir. Yunanlılar, demiryolu boyunca bütün istasyonlara ve Hadımköy, Çatalca, Çorlu, Muratlı, Lüleburgaz ve Uzunköprü gibi kasabalara da Yunan taburları yerleştirmişlerdir. Bu Yunan taburunun gelmesinden bir kaç ay sonra da buralara sürekli asker sevkiyatları yaparak bölgedeki asker sayılarını mümkün olduğunca arttırmaya çalışmışlardır.[71]

20 Mayıs 1919'da Marşandiz treni ile 4 vagon Yunan askerinin Çatalca sınırına geldiği Çorlu'dan bildirilmiştir. Yine aynı tren ile Kuleli-Burgaz'dan 80 askerin Çorlu'ya geldiği bildirilmiştir.[72] Asker sevkiyatlarının çoğu Marşandiz treni ile yapılmıştır. Lüleburgaz'a gönderilen 22 Temmuz 1919 tarihli şifreli telgrafname de Yunan askeriyesinden 24 askerin 21 Temmuz akşamı Marşandiz treni ile Çatalca'ya sevk olduğu bildirilmiştir. 28 Temmuz 1919 sabahı Edirne'den Lüleburgaz'a giden posta treni ile 38 Yunan askeri Lüleburgaz'a gitmiştir. Ertesi gün de 50 Yunan neferinin Kuleli-Burgaz'dan İstanbul sınırına geçtiği bildirilmiştir.[73] Bu

[70]Edip Başer, **a.g.e.**,s.59.; Tevfik Bıyıklıoğlu,**a.g.e.**,s.69.
[71]Zekai Güner, **a.g.e.**, s.105.
[72]Harbiye Nezaretinden Çatalca Müstahkem Mevki Kumandanlığına **ATASE. İSH.** K:281 G: 219
[73] Lüleburgaz valisinden Dahiliye Nezaretine gönderilen 29 Temmuz 1919 tarihli şifreli telgrafname**BOA.DH.KMS.** 52-3/76 lef 2-3.

asker sevkiyatları ile ilgili Harbiye Nazırı, Dahiliye Nezaretine 2 Ağustos 1919'da bir yazı göndermiştir. Yazıda bu askeri sevkiyatlarla birlikte Osmanlı Devleti'nin birçok bölgesine çok sayıda Yunan askerinin gelmeye başladığını ifade etmiştir. Ayrıca 24-26 Temmuz 1919'da 74 asker, 27 Temmuz da 32 asker, 28 Temmuzda da 38 asker olmak üzere toplamda 144 silahlı Yunan askerinin Kuleli-Burgaz'dan trenle Lüleburgaz'a gittikleri belirtilmiştir. Asker sevkiyatlarının dışında trenler ile Yunan asker elbiseleri de İstanbul'dan Lüleburgaz'daki Yunan taburuna gönderilmiştir.[74] 2 Ağustos ve 4 Ağustos 1919 'da İstanbulposta treni ile 3 vagon Yunan askeri ve 27 vagon Fransız askeri Çatalca'ya gitmiştir. Aynı gün, Marşandiz treni ile 10, posta treni ile 8 nefer Çatalca'daki Yunan bölüğüne ilhak etmiştir. Yapılan asker sevkleri sonucunda Hadımköy'de 55, Sinekli'de 45 Yunan askeri bulunuyordu. [75] Yunanlıların asker sayılarını arttırılmadan önceleri Yunan işgalinin yalnız demiryolları ile sınırlı kalması bile Trakya Rumlarının ve özellikle Çatalca Rumlarının bundan cesaret alarak taşkınlıklar yapmalarına yol açmıştı.[76]

Yunanlılar Doğu Trakya'ya sadece asker sevkiyatları yapmamışlardır. Yunan taburu yerleştirdikleri her bölgedeki yerli Rumları da silahlandırarak onlardan asker toplamışlardır.Yunanlıların bulundukları taburlardaki asker sayılarını arttırmaları özellikle Çatalca Rumlarının arasında Yunanistan lehine gösteriler yapılmaya başlanmasına neden olmuştur. Rumlar bundan sonra Trakya'da istediklerini yapacaklarını düşünüyorlardı. Venizelos da bunu fırsat bilerek Rumları teşkilatlandırma yoluna gitmiştir. Yerli Rumlarla işbirliği yaparak hükümetin asayişi sağlamadığını ve asayişin bozuk olduğunu göstermeye yönelik çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Böylelikle Yunanlılar buradaki askerlerden de cesaret alarak yaptıkları işgallerinin haklı olduğunu göstermeye çalışarak, halkın Yunan idaresini istemesini sağlamaya çalışacaklardı.[77] Asayişin olmadığını göstermek için Hristiyan vatandaşlar sabahlara kadar evlerinden silah atmışlardır ve Müslüman halkı kışkırtmışlardır.[78]

---

[74]Harbiye Nazırından Dahiliye Nezaretine**BOA.DH.KMS.** 52-3/76 lef 11.

[75]Çatalca Müstahkem Mevki Kumandanlığından 1. Kolordu Kumandanlığına **ATASE. İSH.** K: 281 G: 220 B: 281-1-2.

[76]Zekai Güner, **a.g.e.**, s.105.

[77] Sabahattin Selek, **a.g.e.**, s.197.; Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e.**, s.148-150.

[78]Zekai Güner, **a.g.e.**, s.105.

Yunan taburunun Trakya'dan Hadımköy'e kadar *"Tren Güzergahını"* işgal etmesi, aslında ilerde daha geniş işgallerin yapılmasına doğru atılmış bir adımdır. Doğu Trakya'da Rumlar, Türklere nazaran dörtte bir toprağa sahip olsalar da nüfus bakımından bundan daha az bir orana sahiptiler. Bu durum, Trakya'yı topraklarına katmak isteyen Yunanlıların işine gelmiyordu. Bu sebeple bu durumu kendi lehlerine çevirmek için bir takım faaliyetlere girişmişlerdir. Ve bunun sonucunda Türkleri, Trakya'dan atmanın yollarını araştırmışlardır. Bunun için de Trakya'da tedhiş hareketlerini bir çare olarak görmüşlerdir. Yapmayı düşündükleri tedhiş hareketleri ile Müslüman halkı yerlerinden ederek Rumları getirerek, Rum nüfusunu arttırıp demografik yapıyı kendilerine uygun bir şekle getirmeye çalışmışlardır. Sistemli olarak başlayan ve ilerleyen tedhiş hareketleri Yunan üst makamlarınca verilen emirlere uygun olarak yapılmıştır. Yunanlılar tarafından Türklere karşı yapılan zulümler engellenememiştir ve Yerli Rumlar'ın ve Rum Patrikhanesinin de destek vermesi sonucu bu zulümler daha da şiddetlenerek devam etmiştir.[79]

Yunanlıların, demiryolu hattının muhafazası için Çatalca ve civarında bulunan askerleri Müslüman halkı rencide edecek davranışlarda bulunmuşlardır. Halk bundan rahatsızlık duyarak yaşadıklarını ve şikayetlerini Hariciye Nezaretine bildirmişlerdir. Müslüman ahali, mütarekenin imzalanmasından sonra demiryollarına Fransız kumandanlığı emrinde gönderilen ve kasaba içerisine yerleşen Yunan müfrezelerinden rahatsız olmuşlardır. Bu müfrezelerdeki bazı kişiler kendi görev süreleri dışında özellikle geceleri Osmanlı devletini, asayişi sağlamada yardıma muhtaç gibi görmüşlerdir. Bunun için de mahallerde beşer altışar kişilerden oluşan silahlı Yunan askerleri oluşturmuşlardır. Müslüman ahali bu durumdan rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir. Ve ayrıca bu askerlerin hükümetin koymuş olduğu kanuna ve düzene tamamen karşı olan müdahelelerde ve hareketlerde bulunarak herkesin yaşam alanına zarar verecek davranışlarda bulunduklarını belirtmişlerdir. Ve yaşadıkları bir olaydan da bahsetmişlerdir. Gece saat on bir sıralarında mahalleden birkaç kişi ile çarşı kahvehanesinden evlerine gitmekte iken Müslüman mahallesinde İnas Mektebi yanındaki hendek içinde pusuda olan altı neferden oluşan Yunan askeri ansızın önlerine çıkarak tüfenklerindeki süngüleri takılı olduğu halde

[79]Selahattin Tansel, **Mondros'tan Mudanya'ya Kadar Cilt II**, Ankara 1973, s. 153.

saldırarak kollarını geriye koydurmak suretiye hızlı bir şekilde üstlerini aramaya başladıklarını ve ne istedikleri sorusuna karşı dahi bir takım çirkin ve kaba sözler kullanarak silah aradıklarını söylemişlerdir. Tekrardan soru sormaya vakit bulamadan yine kötü sözler ile hakaretlerine devam etmişlerdir. Müslüman ahali bu gibi olayların vuku bulduğunu belirterek daha kötü suçların meydana gelmesinden korktuklarını ve hayatlarından emin olmadıklarını ifade etmişlerdir.[80] Yine benzer bir olay da Polis Komiserliğinden Çatalca Mutasarrıflığına gönderilen 26 Mayıs 1919 tarihli raporla bildirilmiştir. Müslüman mahallesinden Bekiroğlu Hasan Çavuş ve yanında olan iki arkadaşı odunlarını kesmek ve odunlarını arabalarına yüklemek için Çatalca'ya giderlerken Domuzdere mevkinde önlerine çıkan Yunan askerleri üzerlerinde bulunan kasatura ile Hasan Çavuşu arkasından yaralamıştır. Hasan'ın arkadaşı Sadık'ın da üzerine rovelverini çekerek yürümüştür. Yunan askerlerine göre suçları sadece Türk olmalarıdır. Bu meydana gelen olaylarda faillerin Yunan askeri oldukları anlaşılmıştır ancak bu askerlerin kaçmaları veya kaçanları gayrimüslimlerin saklamasından dolayı ceza almadıkları için bunun onların cesaretini arttırdıklarını belirtmiştir. Ayrıca asayişi bozuk göstermek sureti ile korku, dehşet saçarak insanların kasaba dışına çıkmaları engellenmek istenmiştir.[81] Çatalca'nın Örçünlü köyü ahalisinden üç kişi, Çatalca mevkinde birbirlerinden ayrı bir şekilde üzerlerinde soylu kıyafetler olan kişiler görmüşlerdir. Ahali, Kestanelik mevkinde toplanan bu kişilerin Yunan askerleri olduklarını anlamışlardır. Ve bu üç kişi kendilerinin tehlikede bulunduklarını ifade ederek yanlarına silah veya muhafız verilmesini ihbar etmişlerdir. Kendilerine cevaben ise ne silah ne de muhafız verilmesinin imkanının olmadığı bildirilmiştir.[82]

Yunanlı askerlerin ve yerli Rumların genel olarak Müslüman ahaliye karşı yapmış oldukları faaliyetleri şöyle özetleyebiliriz: Yunanlılar işgal ettikleri yerlerde ilk önce hükümet dairelerine zorla girip her tarafı yağmalamışlardır. Müslüman mahallerini ateş altına almışlardır. Müslüman halkın bütün mallarını

[80] Hariciye Nezaretine yazılan 20 Mayıs 1335 (20 Mayıs 1919) tarihli dilekçe**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 10/25 lef 1.; Bu anlatılan olay Çatalca Mutasarrıfı tarafından Dahiliye Nezaretine 22 Mayıs 1335 (22 Mayıs 1919) tarihli raporda takdim kılınmıştır. **BOA.DH.EUM.AYŞ.**10/25 lef 2.

[81] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 28 Mayıs 1335 (28 Mayıs 1919), **BOA.DH.EUM.AYŞ.**10/43lef 1.

[82]Birinci Kolordu Kumandanı Cafer Tayyar Bey'in Harbiye Nezaretine şifreli yazısı **ATASE.İSH**. K:41 G:77.

yağmalamışlardır. Evlerine zorla girip, paralarını eşyalarını, hayvanlarını ve ulaşım araçlarını gasp etmişlerdir veya kendi aralarında paylaşmışlardır. Köyleri basarak camilerde Müslümanlar halkın ibadet yapmalarını engellemişlerdir. Yunanlıların Müslüman ahaliye yapmış oldukları vahşet, zulüm, işkence ve cinayetleri şu başlıklar altında daha ayrıntılı inceleyebiliriz :

1. Öldürme İşkence ve Tecavüz

Yunanlılar, Doğu Trakya ve çevresindeki vilayetlerde, kasabalarda ve köylerde Müslüman ahaliyi döverek, silah kullanarak ya da işkence yaparak öldürmüşlerdir. Yunanlılar işgal ettikleri tüm yerlerde kadın-erkek sivile de tecavüz etmişlerdir. Bu gibi olayları bir kaç örnekle açıklayabiliriz. Örneğin, Çatalca ve çevresinde bulunan Heyet-i Mahsusa'nın rapor ettiğine göre Tekirdağ'ın İskender Çavuş mahallesinden Hasan oğlu İsmail, Kubakkolu'nda bulunan bağda çalışırken Yunan askeri tarafından katl edilmiştir.[83] Yine Çatalca halkından olan Mustafa Çavuş tarlasında çalıştıktan sonra ikindi namazını kılarken Yunan askerleri tarafından hiçbir suçu yokken ve ani bir şekilde baltayla başından yaralanmak suretiyle şehit edilmiştir. Bekiroğlu Hasan Çavuş da korudan odun kesip kasabaya dönerken Domuzdere mevkiinde dört Yunan askerinin saldırısına uğrayarak üç yerinden yaralanmış ve üzerinde şahsi eşyaları ne varsa hepsi Yunan erleri tarafından gasp edilmiştir. Çatalca halkından Hasan Bey'in, istasyon civarında sahibi bulunduğu bostana giderken iki Yunan erinin saldırısına uğrayarak dipçik ve süngü ile işkence edildiği ve bağırması üzerine olay yerine koşan bostan bekçileri ile jandarmalar tarafından kurtarılmıştır.[84]

Çatalca Mutasarrıflığı tarafından Dahiliye Nezaretine gönderilen 7 Temmuz 1919 tarihli şifreli telgrafnamede Yunan askerinin on sekiz yaşlarında bir çocuğa tecavüzünden bahsedilmektedir. Aslen Çatalca'nın Müslüman mahallesinde yaşayan fakat yangın sebebi ile Müslüman mahallelerinde hane tedarik edilemediği için bir süredir mecburen Rum mahallesinde yaşayan on sekiz yaşlarında Çavuşoğlu Recep

[83] **Türkiye'de Yunan Fecayii**, İstanbul 1337, s.272.
[84] Talat Yazalan, **Türkiye'de Yunan Vahşet ve Soykırım Girişimi, Cilt II**, Ankara 1994, s.121.

ekmek almak için fırına gittiği esnada ismi tutuklananlar listesinde olan bir Yunan askerinin tecavüzüne uğramıştır. Recep'in kaçmasına rağmen Yunan askeri bir çok defa süngüsünü arkasından atarak Recep'i Polis dairesi önüne kadar takip etmiştir. Ve Recep Polis memurlarını müdahalesi ile kurtarılmıştır. Yunan askerinin dağılan süngüsündeki makineki tüfek Uzunköprülü Vasıl tarafından yerden alınarak askere teslim edilmiştir. Bu saldırının sebebi ise; Kasaba civarında bir bahçede beraber çalışan Recep ve Rum kadınlarının çalıştıkları esnada Rum kadınlarından bazılarının şarkılar söylemesinden üzüntü duyup rahatsız olan Recep'in şarkı söyleyenlere sitemli bir şekilde bazı uyarılarda bulunmasından kaynaklanmıştır. Kadınlar da bu olayı Yunan askerlerine bildirmişlerdir. Olaydan sonra Naci Bey'i ziyaret eden Yunan bölüğü kumandanı bu yaşanan olayın pek acı olduğunu olayın araştırılıp buna cürret gösteren iki askerin cezalandırılacağını belirtmiştir. Naci Bey, Yunan askerlerinin ahlaken ve mesleken düzene ve disipline sahip olmadıklarını da ifade etmiştir. Aynı gün yine Jandarma Tabur Kumandanlığından bir askerin dört Yunan askeri tarafından kalpağına vurup yere düşürülerek *''İzmir'i size vermeyeceğiz''* diyerek kendisine kaba bir şekilde davranıldığını Tabur Kumandanlığı vermiş olduğu ifade ile anlaşılmıştır. Bu olaylardan sonra Çatalca Mutasarrıflığı, Yunan kuvvetlerinin devam etmekte olan bu hareketlerinin günün birinde hiç yokken veyahut basit bir sebeple yine olacağını düşündüğünden bu gibi olaylara meydan verilmemesi için Yunan müfrezelerinin başka bir yere nakledilmesini istemiştir.[85]

Tekirdağı'na dört buçuk saat mesafedeki su değirmenin de çalışan ameleden üç Müslüman, Yunan jandarmaları tarafından katl edilmişlerdir. Ve yanlarında olan akrabalarından olan 16 yaşındaki çocuğu da yaralamışlardır. Yine Tekirdağ'ın Hacı Bayezid mahallesinden Hacı İbrahim Efendi'nin oğlu Mehmet Ağa'nın on yaşındaki oğlu İbrahim'in vefat etmesi üzerine defnedildikten sonra Yunan askerleri gelerek silah saklandığını bahane ederek mezarı açtırmışlardır. Çocuğun cesedini çıkarıp, yakında bulunan ırmağa fırlatıp atmışlardır.[86] On Yunan askerinden oluşan bir müfreze Sinekli istasyonuna gelerek meyhanede içki içtikten sonra Raif Efendi'nin idaresindeki gazinoya gelerek silah atarak oğlunun ölümüne neden olmuşlardır[87].

[85]**BOA.DH.KMS.**52-3/62 lef 1/1, 1/2.
[86]**Türkiye'de Yunan Fecaiyi**, s.271.
[87]**Türkiye'de Yunan Fecaiyi**,s.88.

Yunanlılar bulundukları yerlerde zorla hükümet dairelerine de girmek teşebbüsünde bulunmuşlardır. Örneğin, Yunan askeriyesinden beş asker akşam saat sekiz gibi son derece sarhoş oldukları halde hükümet dairesine girmeye çalışmışlardır. O saatte nöbetçi asker bulunan Tekirdağlı Mehmet oğlu Osman'ın duruma engel olması ve askerlere kaba küfürler kullanması ile askerler çekip gitmişlerdir.[88]

2. Gasp, Darp Ve Hırsızlık

Yerli Rumlar veya Yunan askerleri işgal ettikleri yerlerde halkın elinde bulunan hayvanlarını ve ulaşım araçlarını gasp etmişlerdir. Daha sonra evleri basıp, değerli eşyalarını halktan zorla almışlardır. Karşı koyanlara da şiddet uygulamışlardır. Bu sebeple çok sayıda olay yaşanmıştır. Silivri Akviran köyünden Eşref ve Nuri ağaların süt arabası ile hayvanları eşkıyalar tarafından gasp edilip hayvanları kaçırılmıştır. Nuri ağanın hayvanlarının yarısı silahlı eşkıyadan kurtarılarak kendisine teslim edilmiştir. Diğer hayvanlar hakkında araştırmaların devam ettiği Çatalca Mutasarrıflığından bildirilmiştir.[89]

Çerkezköy'den Istranca'ya gitmek üzere hareket eden iki kişi Yeniköy mevkinde önlerine Yunan asker elbisesi giymiş ve ellerinde Yunan mavzerli silahı olan beş kişi silah arama bahanesi ile bu kişilerin üzerlerini aramıştır. Bunun sonucunda da iki şahsın on altı Osmanlı altını gasp ederek firar etmişlerdir. Kaçan bu beş kişinin yakalanması için yapılan aramalar başarılı olmamıştır.[90]Bir başka olayda ise, Küçük Çavuşlu karyesi ahalisinden Mustafa oğlu Ramiz ve Esad oğlu Şevki namlı kişiler Çerkezköy'e gitmek üzere yola çıktıklarında Çerkezköy'üne 20 dk mesafede önlerine çıkan iki Yunan askeri tarafından üzerleri zorla aranmak üzere darb edilmişlerdir. Yunan askerlerinden biri Ramiz'in tabancasını gasp etmiştir. Yine Büyük Çavuşlu karyesinde gerçekleşen başka bir olay, Büyük Çavuşlu halkından

[88]Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 17 Temmuz 1335 (17 Temmuz 1919) tarihli şifreli telgrafname; **BOA.DH.KMS.** 52-3/62 lef 3.

[89] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 15 Haziran 1335 (15 Haziran 1919) **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 12/60.

[90] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 15 Temmuz 1335 (15 Temmuz 1919) **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 21/85 lef 2.

Paşalı Mehmet Yüncü, Hacı Hüseyin ve Ahmed Oğlu Nuh ve İmam Mehmet Efendi namında dört kişiyi yine aynı yolda Çerkezköyüne 20 dk mesafede silah arama bahanesi ile önlerine çıkan sekiz on Yunan askeri tarafından tehdit edilmişlerdir. Ve bu kişilerin tarlaları ve meraları Çerkezköyüne yakın olduğu için, her zaman yiyecek almak veya öğütmek gibi işlerden dolayı Çerkezköyüne gidip geleceklerinden meydana gelebilecek buna benzer olayların üzüntülü olacağını ve tedbir alınması gerektiğini belirten dilekçeler yazmışlardır.[91] Çatalca sınırında ve kasabalarında bulunan jandarma askerlerine karşı rencide edici ve kışkırtıcı sözler söylenmiştir. İki jandarma askeri Yunan askerleri tarafından *"İzmir'i size vermeyeceğiz"* hitabı ile darb edilmiştir.[92] Istranca'dan Sinekli'ye gelmekte olan Istranca muhacirlerinden Mazlum Usta'nın önüne Karamandere'de Yunan asker kıyafeti giymiş ve tüfeklerine süngü takmış 11 kişi çıkmıştır. Bu kişiler Mazlum Ustaya soru dahi sormadan bir tokat attıktan sonra üzerini aramışlar ve içinde 400 kuruş parası bulunan cüzdanını ve bıçağını almışlardır. Bir müddet sonra bu kişiler aralarında konuştuktan sonra bilinmeyen bir sebepten ötürü Mazlum Ustaya cüzdanını ve bıçağını kimseye söylememesi karşılığında iade etmişlerdir. Bir kaç saat sonra Mazlum Usta bu askerlerden üçünü Sinekli istasyonundaki meyhanede içki içerken görmüştür. Fakat korkusundan kimseye bir şey söylememiştir.[93] Çatalca'nın Okdağı merası kiracısı Kazım Efendi'nin evine 24 Yunan askeri aniden girip eşiyle beraber kendisini de bağladıktan sonra 1000 lira kadar parası ile evde bulunan ziynet eşyası dahil bütün eşyaları gasp edip götürmüşlerdir.[94] Çatalca'ya on dakika mesafede olan Recep Ağa'nın bostanında çalışan Müslüman kadınlara göre sarhoş iki Yunan askeri ellerinde tuttukları bombaları gösterip kadınları tehdit etmişlerdir. İki Yunan askeri kadınların feryad etmeleri karşısında firar etmişlerdir.[95] Yine Çatalca'da üç Yunan askeri sarhoş oldukları halde ellerinde bomba ile İslam mahallerinde gezmekte oldukları ve bombaları hanelerin altına sokmalarından dolayı kadınların heyecana geldiği ve Yunanlıların kaçarken tarlalarda çalışan diğer kadınları da bomba ile

[91] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 24 Temmuz 1335 (24 Temmuz 1919), **BOA.DH.KMS.** 52-3/62 lef 4/1.
[92] I.Kolordu Kumandanlığından Harbiye Nezaretine 24 Temmuz 1335 (24 Temmuz 1919) **ATASE.İSH.**K:19 G:77.
[93] **BOA.DH.KMS.**52-3/62 lef 4/1,4/2.
[94] Talat Yazalan,**a.g.e.**,s,121.
[95] **BOA.DH.KMS.** 52-3/62 lef 3.

tehdit ettikten sonra istasyonda bulunan karakollarına gittikleri ifade edilmiştir.[96] Kestanelik mevki yakınlarında ahali yerli Rumların Yunan askeri kıyafetler giyerek toplandıklarını görmüşlerdir. Asker kıyafeti giymiş bu yerli Rumlar Kestanelik mevki yakınlarındaki bahçesinde ikamet eden Kazım Muhammed efendiyi geceleyin basarak 350 liralık nakdisini ve 150 lira kıymetindeki eşyasını gasp ettikten sonra köylerine kaçmışlardır.[97]

3. Göçe Mecbur Bırakma

Yunanlılar için önemli olan işgal etmek istedikleri yerlerdeki Rum nüfus sayısıdır. Rum nüfus sayısı ne kadar fazla olursa ele geçirmek istedikleri yerlerde o kadar fazla söz sahibi olabilirlerdi. Venizelos işgal etmek istediği yerlerde Türk nüfusunun çoğunlukta olduğunu biliyordu. Bunun için amacı çeşitli yollarla Rum nüfusunu arttırmaktı. Bunun yanısıra da Rum çete teşkilatı meydana getirip, Türkleri rahatsız ederek yerlerinden kaçırtmak ve yerlerine Rumları getirtmek, böylece huzursuzluk çıkartarak işgale de zemin hazırlamaktı. Trakya ve Batı Anadolu'ya özellikle Çatalca Rum Metropolidi'nin girişimleri ile daha önce firar veye göç etmiş olan Rumlar yine İngiliz ve Fransızlar'ın himayesi ve yardımları ile tekrar dönmeye başlamışlardır. 15 Şubat 1919 da Dahiliye Nezareti'nin, Sadaret'e sunmuş olduğu rapor:

" Balkan Harbini müteakip Edirne, Aydın, İstanbul Vilayetleri ile, Karesi ve havalisinde kendi arzu ve ihtiyarıyla alaka-ı tabiyet ve maliyelerini kat' ederek Yunanistan'a hicret veya firar etmiş Hükümet-i Mezkurece memleketlerini terk ve hicret etmiş olan Müslümanların emlakinde yerleştirilmiş olan Rumlar'dan bir kısmı evvelce münferiden ve ahiren kafile halinde hududa sevk edilmekte ve bunlara Fransız ve İngiliz kumandanlarınca vesika verilmekte olduğu, Edirne Vilayetinden evvelce giden Rumların avdeti mükerrer olduğundan bahisle muhacir yerleştirilmiş olan Rum köylerinin tahliyesi Çatalca Rum metropolid vekilinin talebi..."

[96] Çatalca Taburundan I. Kolordu Kumandanlığına 10 Temmuz 1335 (10 Temmuz) 1919 **ATASE.İSH.** K:280 G:166. B: 166/ 1-2.; **ATASE.İSH.** K: 88 G:18.
[97] I.Kolordu Kumadanlığından Harbiye Nezaretine 30 Ağustos 1335 (30 Ağustos 1919) **ATASE.İSH.** K:41 G:77.

şeklindedir. Bu durumun sürekli hale gelmesi ile Müslüman göçmenlerin yaşamış olduğu Rum köylerinin tahliyesine karar verilmiştir.[98]

Yunanlılar, asayişi bozuk göstermek için yaptıkları hareketler sonucunda Müslümanları göç ettirip yerlerine Rum göçmenleri getirmek istediler. Bunun için kaynağı belli olmayan asılsız, propaganda faaliyetleri yapmışlardır. Örneğin, daha Trakya işgal edilmeden önce Trakya'nın işgali için 70.000 kişilik Yunan kuvvetinin hazırlandığı haberini yerli Rumlar yaymaya başlamışlardı. Böylelikle insanları huzursuz etmeye ve insanlar üzerinde korku yaratmaya çalışmışlardır. Yerli Rumlar sokak veya mahalle aralarında dolaşarak halka Yunan idaresini istemeleri yönünde propagandalar yapmışlardır. Darp, gasp, hapis, işkence, öldürme ve cinayetler ile halk için yaşadıkları yerler yaşanmaz hale gelmiştir. İnsanların birbirleri ile haberleşmesi dahi engellenmiştir. Postahaneye gelen mektuplar sansürlenmiştir. Hiçbir şekilde hiçbir bölgeye gazete sokulmamıştır. Halka doğru : "*Size hakk-ı hayat yoktur. Yaşamanız haramdır. Hicretinize de mani olunacak, sizi ancak ve ancak öldüreceğiz"*[99]şeklindeki söylentiler ve tehditler insanların üzerinde korkuya sebep olmuştur. Tüm bu yapılanlar ile anlatılmak istenen aslında meydana gelebilecek bir Yunan işgali karşısında Türk topraklarındaki Yunan gücü vurgulanmaktadır ve Türkler eğer göç etmezler ise can ve mal güvenliklerinin tehlikeye gireceği de halka hissettirilmeye çalışılmıştır. Bunun için Müslümanların kaçmaları için bir çok faaliyetlerde bulunmuşlardır. Yunanlıların yaptıkları zulümlerden korkuya kapılan Trakya halkı köylerini terk ederek dağlara ve ormanlara kaçmışlardır. Yunanlıların ve Rumların Doğu Trakya'ya yapmış oldukları bu baskılar neticesinde kaçmak veya göç etmek zorunda kalan binlerce Türk Bulgaristan'a ve İstanbul'a sığınmak zorunda kalmışlardır. Bu göç edenlerin yerine de Yunanistan ve diğer yerlerden Rumlar getirilmiştir. [100] Sistemli bir şekilde yapılan bu hareketlerin amacı etrafa dehşet saçarak Türk ve Müslüman ahalinin dağılmasını sağlayarak yerlerine Rumları iskan

---

[98]Serdar Sarısır,**Demografik Oyun Sürgün (1919-1923)**,İstanbul 2006, s.131-132.; Adnan Sofuoğlu**,** "Anadolu Üzerindeki Yunan Hedefleri Ve Mütareke Dönemi Fener Rum Patrikhanesinin Faaliyetleri",**Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 28, Mart-1994, s.220.

[99]Serdar Sarısır, "Yunanlıların İşgali İlhaka Dönüştürme Projesi: Doğu Trakya'da Türk Tehciri ve Rumların İskanı,"**Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri Bildirileri II**,Ankara 2006, s.596-597.

[100]Serdar Sarısır,**a.g.e.**s.208

ettirmektir. Bundan dolayı da hayatta kalmak isteyenler için tek çıkar yol olarak memleketlerini terk etmek kalmıştır.[101]

D. ÇATALCA VE ÇEVRESİNDE KURULAN MİLİS KUVVETLER

Mütareke döneminde Yunanlılar ve yerli Rumlar tarafından oluşturulan çetelerin yanında Müslümanlar tarafından oluşturulan milis kuvvetler de vardır. Bu oluşturulan milis kuvvetler halkın para, mal ve değerli eşyalarını gasp gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır.

1. Rüştü Kuvvetleri

Çatalca, Istranca ve Podima (Yalıköy) milis kuvvetlerin yoğun olarak faaliyet gösterdikleri yerlerdir. Bu bölgede Üsküdar'lı yüzbaşı Rüştü tarafından " Kuvay-ı Milliye Kanlı Bayrak" adıyla bir çete oluşturulmuştur.[102]

Rüştü kuvvetleri hakkında Çatalca Jandarma Tabur Komutanlığı tarafından hazırlanan bir raporda ve Çatalca Mutasarrıfı Fevzi Bey'in 21 Haziran 1921 tarihinde Dahiliye Nezareti'ne yollamış olduğu yazıda geniş bilgilere yer verilmiştir. İlk önce Rüştü'nün hiç kimseden emir almadan Yunanlılarla çarpışmak için Trakya'ya geçmiştir. Ve bu bağlamda önce kendi çıkarlarını elde etmek üzere oluşturduğu kuvvetlere sonradan gruba katılanların aynı amaca hizmet etmemeleri ve gruptaki kişi sayısı arttıkça aralarındaki düzen ve asayişte bozulma meydana geldiği eşkıyalığın ve çapulculuğun yasaklanmaması yüzünden de genel düzensizliğin başladığı Çatalca Jandarma Tabur Kumandanlığından bildirilmiştir. Milis kuvvetlerin takip ettiği gerçek amaca dair Fevzi Bey'de düşüncelerini ifade etmiştir. Fevzi Bey, Trakya'da faaliyet göstermesi için Rüştü kuvvetlerini sevk eden önemli bir sebeb ve teşvik eden de birileri olduğu fikrindedir. Rüştü ve arkadaşları bölgeye ayak bastıkları günden itibaren kuvvet teşkilatını genişletmek için çalışmalarda

[101] Tayyip Gökbilgin, **a.g.e**.s.61.
[102] Mehmet Temel,**İşgal Yıllarında İstanbul'un Sosyal Durumu**, Ankara 1998, s.215

bulunmuşlardır. Harp malzemelerini ve beslenmek için gerekli ihtiyaç malzemelerinin hazırlanmasına önem vermişlerdir. Fevzi Bey'in yapmış olduğu araştırmalara göre, Rüştü ilk zamanlar Anadolu'da Kuvay-i Milliye'de yararlılık göstermiştir. Fakat daha sonra elde ettiği gücü kendi çıkarları için kullanmaya başlayınca Kuvay-i Milliye'den ayrılmıştır. Kendisine katılan işsiz ve serseriler ile eşkıyalık yapmaya başlamış, gittikçe büyümüş ve çapulculuğa başlamıştır. İstanbul'dan gelen Fransız Kumandan Kolonel Moro da, Rüştü ve kuvvetleri ile ilgili geçmişte olan benzer olaylardan da tecrübelerine dayanarak çetecilik kurallarının ve düşüncesinin tam karşıtı hareket ettiğini belirtmiştir. Kolonel Moro, memleketin geleceği açısından büyük tehlikeyi oluşturan hareketleri nedeniyle çıkar endişesi ile hareket ettiklerini ilk zamandan itibaren anladığını belirterek ifade etmiştir.[103]

Rüştü kuvvetlerinin çok fazla elemanı vardır. Bunlardan biri Ormanlılı Şeref'in kuvvetleri ve diğeri de Laz Eşref Kaptan'ın kuvvetleridir. Rüştü kuvvetleri Istranca'yı kendilerine merkez kabul etmişlerdir.Rüştü 17 Mayıs 1921 günü Istranca'da bulunan kuvvetlerini tamamen çekmiştir. Fakat aynı günün akşamı yanında bir takım kuvvetle Istranca'ya gelerek daha önceden kendisine katılıp sonradan Istranca karakoluna sığınan on dört jandarmayı almak istediğini ve aksi halde silahlarını zapt edeceğini tehdit ederek ifade etmiştir. Fakat bunda başarılı olamayınca 15 Mayıs 1921 sabahı Istranca'yı boşaltarak Podima karyesi istikametindeki ormanlara çekildiği ve ara sıra o istikametten silah seslerinin geldiği Istranca karakol zabitliğinin haber vermesi ile anlaşılmıştır.[104] Rüştü ve kuvvetlerinin yakalanabilmesi için Umum Jandarma Kumandanı Muavini Hilmi Bey gelip bölgede bir takım incelemelerde bulunmuştur. Rüştü'nün hareketlerinin önüne geçilmesi için yapılması gerekenlere yönelik bir raporu Dahiliye Nezareti'ne sunmuştur. Hilmi Bey raporunda milis kuvvetlerin yakalanabilmesi için Çatalca'daki kuvvetlerin arttırılması ve Fransızlarla da işbirliği yapılması gerektiğini belirtmiştir.[105] Bunun

[103] **BOA.DH.KMS.** 61-1/50 lef 2/1, 2/2.

[104] **BOA.DH.KMS.** 61-1/24 lef 3.; Mayısın 16. Günü Istrancada bulunan Rüştü'nün kuvvetlerinin toplanarak Anadolu taraflarına hareket ettiği Çatalca Jandarma Kumandanlığından gönderilen telgrafnameden anlaşılmaktadır. 17 Mayıs 1337 (17 Mayıs 1921) **BOA.DH.KMS.**61-1/21lef 2.

[105] Hasan Ali Polat,Milli Mücadele Yıllarında Marmara Bölgesi'nde Faaliyet Gösteren Müfrezeler, Milis Kuvvetleri ve Çeteler (1918-1922)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler

üzerine milisler üzerine yapılacak olan harekat için 17 Mayıs 1921 tarihli Çatalca Jandarma Tabur Kumandanlığından belirtilen rapora göre hazırlıklar şöyledir:

1.Dersaadet alayından iki defada 2 yüzbaşı, 2 teğmen ve 100 jandarma askeri Çatalca'ya ulaşmıştır.

2. 3 piyade ve 1 makineli tüfek bölüğünden oluşan bir Osmanlı nizamiye taburu daha sevk edilmiştir. Mevcud 168 nefer ile 4 ağır ve 6 hafif olmak üzere 10 makineli tüfekten ibarettir.

3. Bu harekat için Çatalca Jandarma Taburundan 40 jandarma ile komiserlik emrindeki sınır bölüğünden 42 nefer ve 2 makineli tüfek hazır edilmiştir.

4. Bir mevcudlu bir otomobil topçu takımı ve bir otomobil tüfek takımı ve 40 mevcudlu bir telgraf takımı gelmiştir.

5. Bundan başka 3 piyade ve 1 makineli tüfek bölüğünden oluşan 60 mevcudlu ve bir Fransız topçu takımının bugün öğleden sonra ulaştığı gözlemlenmiştir.

6. Miralay Kolonel Moro henüz gelmediği için harekata ne zaman başlanacağı belli olmamıştır.[106]

Bu rapora müteakip 19 Mayıs 1921 günü Kolonel Moro kumandasında 3 piyade ve bir makineli tüfek bölüğünden oluşturulan 800 mevcudlu bir piyade taburuyla 2 top 1 topçu takımı 18 Mayıs 1921 günü trenle Çatalca'ya sevk edilmiştir.[107]Dersaadetten gelen 268 mevcudlu Osmanlı kıtaatı ve 1025 mevcudlu Fransız kıtaatına Jandarma ve nizamiyeden mürekkeb olarak buradan ilave edilmiş iki mevcudlu bir kuvvetle beraber hareket ederek Çatalca'ya gönderilmiştir.[108] Osmanlı jandarma ve nizamiye müfrezelerinin ortaklığı sonucu Mayısın 20. günü aşağıda olduğu gibi askeri harekata başlamasına Fransız Kumandanlığınca karar verilmiştir :

Enstitüsü,**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Konya 2008, s.95.

[106]**BOA.DH.KMS.** 61-1/24 lef 3

[107]**BOA.DH.KMS.** 61-1/28 lef 13.

[108]Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 19 Mayıs 1337 (19 Mayıs 1921) **BOA.DH.KMS.** 61-1/24 lef 6.

1. Bir piyade ve bir makineli tüfek ve bir süvari bölüğü ile bir topçu takımından oluşan bir müfreze Dağıgece Celebköyü Ormanlı hattı üzerinde şarka giden yolları gözetleyip koruyacaktır.

2. Bütün hepsi Mayısın 20. günü Çatalca Sinekli ve 21. ve 22. günleri Sinekli, Istranca, Podima 23. günü Podima ve Karacaköy ve 24. günü Karacaköy Dağıgece havalisinde özel araştırmalar yaparak Mayısın 25. günü Çatalca'ya gelecektir.

3. Bundan dolayı hareketin altı gün devam edeceği tahmin edilmektedir.

4. Jandarma müfrezesi ile nizamiye taburu beraber hareket edecektir.

Merkez bölük kumandanının vekil etmesi ile müfreze ile Kolonel Moro beraber hareket edecektir.[109]

Milis kuvvetler üzerine yapılan takibat sonucunda Rüştü'nün elemanlarından 56'sı yakalanarak Fransız Kumandanlığına teslim edilerek tren ile Dersaadet'e sevk edilmiştir.[110]4'ü Müslüman olmak üzere Türk ve Arnavud oldukları anlaşılan ayrıca 11 kişi de Istranca karakoluna teslim edilmiştir. Fransız kuvvetleri ile yapılan çalışma sonucunda Rüştü kuvvetleri içinde bir dağılma yaşanmıştır. Ormanlılı Şeref 50, Arnavud İsmail 80 ve Burhan adlı kişi de lazlardan oluşan 60 adamı ile Rüştü'den ayrılmıştır.[111]Laz grubundan 16 kişi İstanbul'a gitmek üzere Istranca'dan ayrılmışlardır. Bu grubun Istranca zenginlerinden Boyalık Karyeli Hacı Ağadan aldıkları para ile İstanbul'a gitmek niyetinde oldukları haberini alan Jandarma taburuna, Boyalık karakolundan kuvvet takviye edilmiştir. Ayrıca Teğmen Ethem Efendi de özel emir ile Istranca karyesine memur edilmiştir. Bu milis kuvvetler Terkos'a geldiğinde bir bakkaldan tehditle 18.5 lira para gasp etmiştir. Sonra Rüştü tarafından 3.5 lirası bakkala iade edilmiştir. Milis kuvvetler geceyi burda geçirerek Makriköy mıntıkasında bulunan Akpınar karyesine doğru hareket etmişlerdir.

---

[109] Çatalca Jandarma Taburunun 19 Mayıs 1337 (19 Mayıs 1921) tarihli telgrafnamesi **BOA.DH.KMS.** 61-1/28 lef 13.

[110]Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 27 Mayıs 1337 (27 Mayıs 1921) **BOA.DH.KMS.** 61-1/34 lef 7.

[111]Bu milis kuvvetlerinden Podimanın on üç kilometre kuzeybatısında bulundukları anlaşılmıştır ve yakalanmaları için takibatın devam etmekte olduğu bildirilmiştir. Istranca Jandarma Taburu Kumandan Vekilinden Umum Jandarma Kumandanlığına 21 Mayıs 1337 (21 Mayıs 1921) **BOA.DH.KMS.**61-1/30 lef 2.; Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 22 Mayıs 1337 (22 Mayıs 1921) lef 5.**BOA.DH.KMS.** 61-1/24. Hasan Ali Polat, **a.g.t.,** s.95.

Jandarma taburunun aldığı önlemler neticesinde kuvvetler hiçbir zarar vermemiştir.[112]

Rüştü ise, Ormanlılı Şeref'in ihbarı üzerine Podima'da (Yalıköy) yakalanmıştır.[113]Sorgulanmak üzere Fransız kuvvetleri tarafından Sinekli'ye getirilen Rüştü hapishaneye konulmuş ancak 9 Haziran 1921 tarihinde buradan Muhafız Bölüğü askerlerinden ikisinin yardımı ile firar etmiştir.[114]Yapılan aramalar ile 12 Haziran 1921 günü Sarıyer'de saklandığı evinde tekrar yakalanmıştır.[115]Rüştü ve kuvvetleri yargılanmak üzere Divan-ı Harbe sevk edilmiştir. Rüştü ve kuvvetleri sevk edildikten sonra kendilerine sorulacak sorular 15 Haziran 1921 tarihinde hazırlanarak Çatalca müdde-i umumiliğine (savcı) gönderilmiştir. Fakat gönderilen bu soruların cevabı geç geldiğinden dolayı Birinci Divan-ı Harb-i Umumi tarafından bir telgraf çekilmiştir. Çatalca Mutasarrıflığı telgrafnameye yazılan yazıda gecikmenin sebebinin jandarma teşkilatının eksik bulunmasından kaynaklandığını bu yüzden istenilen zamanda gönderilemediği belirtilmiştir.[116] Rüştü kuvvetlerinden yakalananlar da muhakemelerinin yapılması hususunda ağır hareket edildiğinden şikayet etmişlerdir. Birinci Divan-ı Harb-i Örfi Reisinin Dahiliye Nezaretine yazmış olduğu 24 Eylül 1921 tarihli yazıda bu muhakemelerin gecikmesinin çok fazla kişinin cinayet evraklarının Divan-ı Harb-i Örfi'ye sevk edilmesinden kaynaklandığını belirtmiştir. Bundan dolayı yakalananlar yaklaşık olarak 3,5 aydır tutuklu olmalarına rağmen muhakemelerinin yapılmadığını ifade etmişlerdir.[117]

Yakalanan Rüştü kuvvetlerinin üzerlerinde çıkan paralara el konulmuştur. Mahkumlardan bazıları tahliye edildikten sonra paralarının iadesi konusunda yardım istemişlerdir. Aldıkları cevapta ise, kendilerinden alınan 8.560 kuruşun merkezi

---

[112] Umum Jandarma Kumandanlığından Dahiliye Nezaretine 19 Mayıs 1337 (19 Mayıs 1921)**BOA.DH.KMS.** 61-1/24 lef 5.

[113]Podima'da yakalanan Rüştü buradaki Jandarma Karakolundan bir nefer muhafazasında Karacaköy Jandarma Karakoluna 19 Mayıs 1921 tarihinde sevk edilmiştir. Çatalca Jandarma Tabur Kumandan Vekilinden Umum Jandarma Kumandanlığına **BOA. DH. KMS.** 61-1/28 lef 7.

[114] Umum Jandarma Kumandanlığından Dahiliye Nezaretine **BOA.DH.KMS.** 61-1/42 lef 2.; Rüştü'nün tutuklanması ile ilgili Dahiliye Nezaretine 20 Mayıs 1337 (20 Mayıs 1921) tarihinde şifreli telgrafname gönderilmiştir. **BOA.DH.KMS.** 61-1/24 lef 5.

[115]Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine **BOA.DH.KMS.** 61-1/42 lef 3-5.;Hasan Ali Polat, **a.g.t.,**s.95

[116]Harbiye Nazırından Dahiliye Nezaretine **BOA.DH.KMS.** 61-1/78 lef 2-3.; Rüştü'nün Divan-ı Harbe sevk edilmesi ile ilgili **BOA.DH.KMS.** 61-1/49 lef 1-2.

[117]**BOA.DH.MB.HPS** 100/15; Aynı belge ve bilgi için bakınız Hasan Ali Polat, **a.g.e**., s.96.

livada bulundukları müddet zarfında tamamen ihtiyaçlarına kullanıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca masraf senetlerinin de gönderildiği belirtilmiştir. Milis kuvvetlerin derdest edildikleri zaman üzerlerinde bulunan kendilerine ait veyahut işlemiş oldukları suçlardaki paralar olması muhtemel bulunan paraların mahkeme neticesinde belli olacağı belirtilmiştir. Bunun neticesinde ona göre bir muamele yapılacağı belirtilmiştir. Suç sonucu elde olan paralar varsa bunların harcanması veya elden çıkarılmasının kanunen gayr-i caiz olduğu belirtilmiştir. Bu belirtilen meblağın milis kuvvetler efradında ne miktar para ettiğini deftere yazarak belirtilip acele Divan-ı Harbe irsali de Divan-ı Harb-i Örfi riyasetinden alınan tezkirede belirtilmiştir. Maliye Nezareti ise bu konuda alınan paraların geri iade edilmesinin münasip olacağını belirtmiştir.[118]

2. Ormanlılı Şeref

Rüştü kuvvetleri içinde oluşan görüş ayrılığından dolayı Ormanlılı Şeref 50 adamı ile Rüştü'nün yönetiminden ayrılmıştır. Ormanlılı Şeref'in kumandasında 30 kişilik bir kuvvet Korfallı karyesine gelerek karye eşrafından Mehmet Bey'in hanesine girerek haneyi gasb etmişlerdir. Bu olay üzerine karyede meskun Rum ahali milislerin köye gelmesinden korkarak karyeyi terk ederek kaçmıştır. Ormanlılı Şeref ve kuvvetleri köy ahalisinden 95 tüfek, 40 rovolver, 30 çift çorap, 30 çift ayakkabı, 30 takım elbise ve 5 kuzu taleb etmişlerdir. Fakat bunların tamamen hazırlanmasına imkan olmadığını anlamaları üzerine köylü tarafından verilmiş olan 100 lira ve 2 mavzer tüfeğini alıp gitmişlerdir [119]. Milis kuvvetler daha sonra Dağyenice karyesine gelerek ahaliden yiyecek ve içecek istemiştir. Dağyenice köyünde Kestanelik köyünden Bakkallık yapan Kosti'yi kaçırarak 2050 lira taleb etmişlerdir. Karyenin

[118] Hapishaneler İdaresi Müdüriyetinden Çatalca Mutasarrıflığına 7 Aralık 1921 **BOA.DH.MBS.HPS.**136/31lef 4-18.

[119] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 24 Mayıs 1337 (24 Mayıs 1921) **BOA.DH.KMS.**61-1/34 lef 2.; Hasan Ali Polat, **a.g.t.,** s.94

muhtarı olayı jandarmaya bildirmiş ise de karyede yapılan tahkikattan sonra milisler karyeyi terk ederek köyün kuzeyine hareket ettikleri anlaşılmıştır.[120]

Dahiliye Nazırı Vekilinin 4 Haziran 1921 tarihli Kalem-i Mahsusa'ya yazmış olduğu yazıda Ormanlılı Şeref'in bazı şartlar öne sürerek teslim olması ve sığınmasının bir heyet tarafından bildirildiğinden dolayı ve Rüştü kuvvetlerinin dağıtılıp, tutuklanıp hükümete teslim edilmesinde Ormanlılı Şeref'in bizzat kendisinin hizmeti olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple de Ormanlılı Şeref'in teslim olmasının kabul edilmesi komiserlik ve jandarma tabur kumandanlığınca da uygun bulunulduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Hadımköy Fransız Kıtaat Kumandanlığı da bu durumun yerinde ve faydalı olabileceğini Çatalca Mutasarrıflığına ifade etmiştir.[121]

Böylece 6 Haziran 1921 de Meclis-i Vükela'da Rüştü'nün yakalanmasında yardımı görülen Ormanlılı Şeref hakkındaki takibatın tecilinin münasib olduğuna karar verilmiştir.[122] Bu Meclis-i Vükela kararından sonra Çatalca Mutasarrıflığına gelen telgrafnamede yalnız Şeref hakkındaki karardan bahsedilmiştir. Şeref'in arkadaşları hakkında bir şey denilmemiş olduğu halde sonradan Çatalca Jandarma Tabur Kumandanlığından gelen telgrafnamede Şeref'in arkadaşları ile birlikte teslim oldukları ve sığındıkları bildirilmiştir. Bu gönderilen iki telgrafname arasındaki tutarsızlığın sebebi Dahiliye Nezareti tarafından Çatalca Mutasarrıflığına sorulmuştur ve bizzat bu hususta Umum Jandarma Kumandanlığının bilgisine de başvurulmuştur. Cevaben gelen yazıda Şeref'in teslim olması kuvvetlerini dağıtması suretiyle olduğu bu yüzden yalnız Şeref hakkındaki takibatın tecil edildiği belirtilmiştir. Esasında Şeref'in kendi kuvvetlerini dağıttığı Jandarma Taburu Kumandanlığı ifadesine atfen bildirilmiştir.[123] Meclis-i Vükela kararından sonra

---

[120] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 24 Mayıs 1337 (24 Mayıs 1921) **BOA.DH.KMS.**61-1/34 lef 6.

[121] **BEO.** 4684/351263 lef 2.

[122] **BOA.MV** 221/169; Ormanlılı Şeref ile ilgili 15 Teşrin-i evvel 1335 (15 Ekim 1919) tarihli başka bir belgede ise, Ormanlılı Şeref'in Karacaköy nahiyesinde eşkıyalık yaparken kendisine dokunulmamak şartı ile teslim olmak istediği nahiye müdüriyetinden bildirilmiştir. Nahiye müdüriyetinden gönderilen şifreli telgrafnamede, Şeref'in bugüne kadar sabit bir suçu olmadığı gibi bundan böyle hiçbir suçta bulunmayacağı bazı kişiler tarafından temin edilmiş olduğu belirtilmiştir. Çatalca jandarma kumandanlığından yazılan yazıda ise, Şeref'in ortaya çıkmış sabit bir suçu yok ise, dört aydan beri ortaya çıkan olaylarda isminin olmasının tesadüf olabileceği ifade edilmiştir. Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine **BOA.EUM.AYŞ.** 25-1.

[123] Dahiliye Nazırından Kalem-i Mahsusaya 30 Haziran 1337 (30 Haziran 1921) **BEO.** 4684/351263 lef 5.

Ormanlılı Şeref, arkadaşları ile kendisine ait 14 adet Rus tüfek ile 50 adet fişengin tamamını Çatalca Jandarma dairesine teslim etmişlerdir.[124] Daha sonra Harbiye Nezareti Ormanlılı Şeref'in Rüştü kuvvetleri içerisinde Çatalca ve Istranca çevresinde eşkıyalık yapmakta olduklarını ve cinayetler işlendiği ihbar edildiği için hakkında verilen tecil-i takibatın kaldırılması gerektiğini 27 Aralık 1921 de Meclis-i Vükela'ya bildirmiştir. Fakat Meclis-i Vükela yine Şeref hakkındaki tecil-i takibatın kaldırılmasına gerek duymamıştır.[125]

3. Arnavut Ali Bey

Arnavut Ali Bey 90 kişilik kuvveti ile Mustafa Kemal'in kendilerini Vize'nin Karadeniz sahillerindeki Çanta, Karaca ve Demir köylerinde eşkıyalık yapan Rumların reislerini imha etmekle görevlendirildiklerini söyleyerek hırsızlık, gasp ve soygun yapmışlardır. Arnavut Ali Bey, kendilerinin Kuvay-i Milliye'den olduklarını söyleyerek Edirne'nin Karadeniz sahilleri ile Üsküdar ve Çatalca sahillerinde eşkıyalık yapmıştır. Ayastefonas köyünden Konstantini namında birinden 1500 lira, Liman köyü ahalisinden de birçok erzak almışlardır. Edirne Valisi, Kırklareli mutasarrıfına bu olayın tamamen düzmece olduğu ve kötü düşünceleri insanların söylentileri olabileceğini veya bunların dışında ahaliyi soymak üzere oluşturulmuş bir çete olabileceği belirtmiştir. Fakat, daha sonradan Edirne Valisi'nin tahmini doğru çıkmıştır. Aslında bu kişilerin 26 kişiden oluşan İstanbul Fener civarındaki Lazlarından meydana gelen bir kuvvet olduğunu bildirmiştir. Gerçektende bu kuvvetlerin Konstantini adında birinden 1500 lira ve Liman köyü ahalisinden de birçok erzak aldıkları doğru çıkmıştır. Milislerin bu faaliyetlerinin daha çok sahillerde olmasının nedeni sahil koruma araçlarının İtilaf Devletleri tarafından el konulduğu için denetimin yapılamamasıdır.[126]

---

[124]Çatalca Mutasarrıfı Vekili Jandarma Kumandanından Dahiliye Nezaretine 9 Temmuz 1337 (9 Temmuz 1921) **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 76/54.
[125]**BOA.MV.**222/210.; Hasan Ali Polat, **a.g.t**., s.96.
[126]Tayyip Gökbilgin, **a.g.e.,**s.220-222.; Mehmet Temel, **a.g.e.,** s. 206-207.

4. Laz Eşref Kaptan

Laz Eşref Kaptan ve kuvvetleri de Rüştü'nün kuvvetlerinden birisidir. Çatalca'nın Ermeni karyesinden Likoroğlu Vasil ile Nikola oğlu Penayut karyeleri civarındaki ormanda çubuk keserlerken 15 kişilik silahlı milis kuvvetleri tarafından esir edilmişlerdir. Ermeni karyesi civarında hayvanlarını otlatmakta olan Yorgi oğlu Nikola, Dimitri oğlu Yeman ve Yeman oğlu Todori milisler tarafından kaçırılmışlardır. Laz Eşref Kaptan, bu kişilerin on kadar ineğini ve öküzünü de yanlarına alarak hepsini Gümüşpınar istikametine götürmüştür. Yolda giderken kaçmakta başarılı olan Yevan oğlu Todori'nin ihbarı üzerine bu kişilerin Rüştü kuvvetlerine bağlı olan saldırganlar olduğu anlaşılmıştır.[127]

Yapılan araştırmalarda bu saldırganların Rüştü kuvvetlerine mensup Eşref Kaptan kumandasındaki Lazlar olduğu anlaşılmıştır. Kaçırılan kişiler Eşref Kaptan tarafından Gümüşpınar karyesi ormanında katl edilmişlerdir. Eşref Kaptan, katl ettikleri kişilerin cesetlerini karyede yaşayan ahaliye gömdürmüşlerdir. Gasb edilen hayvanlar da kesilerek Gümüşpınar, Istranca ve Podima'da bulunan milis kuvvetlere yedirilmiştir.[128]

5. Arnavud Şaban

Çatalca ve civarında faaliyet gösteren Rüştü kuvvetlerinin elemanlarından biri olan Arnavud Şaban, Rüştü'nün yakalanmasından sonra faaliyetlerine kuvvetleri ile devam etmiştir. Çatalca'nın Korfallı karyesine gelen silahlı altı kişi karyede yaşayan Bulgar Andan oğlu Yani ile Yovan oğlu Ananasi'nin hanelerine girmişlerdir. Bulgar Andan oğlu Yani'nin 750 liralık nakdisini, bir çift altın küpesini ve üç yüzüğünü almıştır. Anananis'in de 500 liralık nakdisi ile bir adet beş birlik altını gasp ettikten sonra firar etmişlerdir. Bu kişilerin firar ettikleri haber alındıktan sonra Sinekli karakolu tarafından müfreze gönderilmiştir. Yakalanıp tutuklanan bu

[127]Umum Jandarma Kumandanlığından tarafından Dahiliye Nezaretine 26 Mayıs 1337 (26 Mayıs 1921) **BOA.DH.KMS.** 61-1/59 lef 2.
[128]Umum Jandarma Kumandanlığından tarafından Dahiliye Nezaretine 30 Haziran 1337 (30 Haziran 1921) 61-1/59 lef 4-5.; **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 54/52.

kişilerin Şaban kuvvetlerine mensub oldukları yapılan araştırmalar sonucunda anlaşılmıştır.[129]

Umum Jandarma Kumadanlığından Dahiliye Nezareti'ne yazılan yazıda Rüştü kuvvetlerinin tenkilinden sonra Çatalca'da şekavet edenlerin ve Tınas oğlu Hristo ve üç arkadaşına tecavüz edenlerin meşhur eşkıya Arnavud Şaban ve arkadaşlarının olduğunun anlaşıldığı belirtilmiştir. Hemen takibine başlanan Arnavud Şaban'ın Çatalca Merkez Takım Kumandanı Mülazım Tahsin Efendi tarafından milislerden biri olan Abdurrahman'ı polisin yardımı ile İstanbul'da derdest edildiği diğer milislerin de takibine devam edildiği bildirilmiştir.[130]

Arnavud Şaban kuvvetlerinin diğer elemanlarından olan Yapakçalı Emin'in Tahsin Efendi tarafından on günde derdest edildiği Jandarma Taburu Kumandanlığının ifadesi ile belirtilmiştir.[131] Yine milislerden Abdu oğlu Eşref ile Murad oğlu Şeref polis tarafından yakalanarak İstanbul'da derdest edilmiştir.[132] Rüştü kuvvetlerinin yakalanmasından sonra liva mıntıkasında meydana gelen şekavete hemen müdahil olan ve bunun altında milislere fiilen yardım etmiş Arnavud Şaban ise Tahsin Efendi tarafından İstanbul'da derdest edilmiştir.[133]

Çatalca livası dahilinde eşkıyalık yapmakta olan Arnavud Şaban ve kuvvetlerinin yakalanmaları için Çatalca Jandarma Kumandanlığına Dersaadetten gönderilen Mülazım Tahsin Efendi polislerin çalışmalarına yardım etmiştir. Böylece milislere mensub Ahmed oğlu Arif ile arkadaşı Abdullah oğlu İsmail'i İstanbul'da derdest etmiştir. Ve haklarında ki soruşturma için Çatalca'ya sevk edilmişlerdir.[134] İstanbul'da derdest edildikten sonra Çatalca'ya sevk edilen bu kişiler sevkleri esnasında Kalfaköy karyesi civarında Çatalca Jandarma Taburuna mensub dört

---

[129] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 10 Ağustos 1337 (10 Ağustos 1921) **BOA.EUM.AYŞ.**56/12.; Bu olay ile ilgili Çatalca'dan gelen raporlar Harbiye Nezaretine gönderilmiştir. **BOA.EUM.AYŞ** 56/20.; **BOA.EUM.AYŞ** 56/34

[130]**BOA.EUM.AYŞ.** 57/74.; **BOA.EUM.AYŞ.** 57/83 lef 3. 22 Teşrin-i sani 1337 (22 Kasım 1921)

[131] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 22 Teşrin-i sani 1337 (22 Kasım 1921) **BOA.EUM.AYŞ.** 76/79 lef 2.

[132]Umum Jandarma Kumandanından Dahiliye Nezaretine 24 Teşrin-i sani 1337 (24 Kasım 1921) **BOA.EUM.AYŞ.** 57/83 lef 5.

[133] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 26 Teşrin-i sani 1337 (26 Kasım 1921) **BOA.EUM.AYŞ.** 76/79 lef 1.

[134]Umum Jandarma Kumandanlığından Dahiliye Nezaretine 27 Kanun-i sani 1337 (27 Ocak 1921) **BOA.EUM.AYŞ.** 58/79 lef 11.

askerin elinden firar etmişlerdir.[135] Arnavud Şaban ve arkadaşları 5 Eylül 1922 tarihinde yakalanmışlardır. Divan-ı Harp'te görülen muhakeme sonucunda suçları sabit bulunan şahıslardan Arnavud Şaban'ın mü'ebbeden,kuvvetlerinden olan Yapakçalı Emin'in on, Arif'in dört, Çolak Hüseyin ve Bekir'in üç sene küreğe konulmalarına mahalli Temyiz-i Askeri'ce karar kılınmıştır. Bu şahısların dışında halen firarda olan diğer elamanlardan Mecid Kahya, Arnavud Seydi, Eyüp, Rıfat, Çorlulu Hüseyin, Şumnulu Ömer, Jandarma Şevket ve biraderi Ahmed'in ele geçirildikleri zaman mahkemede icra kılınmak üzere üçer sene müddetle küreğe konulmalarına dair haklarında gıyaben hüküm verilmiştir.[136]

6. Diğer Milis Kuvvetler

Bu bahsettiğimiz büyük milislerin dışında Çatalca ve civarında faaliyet gösteren daha küçük milis kuvvetler de bulunmaktadır. Anadolu'daki askerlik hizmetinden kaçan Karadeniz'li Lazlar işsiz kalınca eşkıyalık yapan arkadaşlarına katılmışlar ve faaliyet gösterdikleri bölgelerin asayişini bozmuşlardır. Bir kısım Arnavut da bunların eşkıyalıklarına ortaklık etmiştir.[137]

Karadeniz'den gelen Laz milisler yüzünden Karacaköy nahiyesi dahilinde emniyet ve asayiş yok olmuştur. Bu Laz kuvvetleri Silivri'de bulunan müfrezelerini beş gün süre ile Karacaköy nahiyesine getirmişlerdir. Bu durumdan rahatsız olan Çatalca Mutasarrıfı Fevzi Bey de Birinci Kolordu Kumandanlığına yazmış olduğu yazıda bu milislerin sürekli köyleri bastıklarını bu durumdan rahatsız olduklarını ve buna bir son verilmesi için müfrezenin sevk edilmesini istemiştir.[138]

Umum Jandarma Kumandanlığından Dahiliye Nezareti'ne bildirildiğine göre, Çatalca'nın Nakkaş karyesi civarında Türk ve Arnavutlardan oluşan silahlı on kişilik milis kuvvetlerinin mevcud olduğu haberi alınmıştır. Bu olayın ertesi günü Akviran köyü civarında görülen ve bütün şiddetle takip edilen milislerden Edirneli Hasan

[135] Umum Jandarma Kumandanlığından Dahiliye Nezaretine 29 Kanun-i sani 1337 (29 Ocak 1921)**BOA.EUM.AYŞ.** 58/79 lef 3.
[136]**BEO.** 4720/353945
[137]Mehmet Temel, **a.g.e.**, s.220.
[138]**ATASE.İSH.** K:28 G:55

oğlu, Kastamonulu Şükrü oğlu Fahri, Saraylı Mehmed oğlu Emir, Eskişehirli Faik oğlu Muhittin, Harpollu Hasan oğlu Cebrail ve Diyarbakırlı Hasan oğlu Murad silah ve cephaneler ile birlikte evvelki gün jandarma tarafından tutuklanmış ve verdikleri ifadelerine göre askeri firari oldukları ve 5 Haziran'da Büyük ve Küçük Çekmeceler arasından karaya çıkarak hududu geçmek maksadıyla Akviran, Bekirli, Istranca civarına geldiklerini ifade etmişlerdir. Bu milislerden henüz tutuklanmayan diğer dört kişinin de bir kaç gün içinde yakalanacakları belirtilmiştir.[139]

Gebze ve havalisinde eşkıyalık yapmakta olan Yahya, Büyük Arslan ve İdris milislerinin son günlerde takipleri şiddetle devam ederken üzerlerine gönderilen kuvvetler tarafından gördükleri zorlama ve baskı neticesinde tenkil edilmişlerdir. Bunun üzerine ertesi gün de Aslan milis kuvvetleri arkadaşları ile birlikte teslim olmuşlardır. Yapılan bu takibatların Şilebeyi köyü ile Çatalca havalisindeki milislerin durdurulması için yapılmasının bu yerlerde huzuru sağlayacağı ifade edilmiştir.[140] 2 Ağustos 1921 tarihinde Büyükçekmece kumandanlığına müracaat eden Taraklı karye ahalisinden Adem oğlu Mehmet karyede yedi sekiz Arnavudun silahlı dolaştıklarını ve havaya silah attıklarını anlatmıştır. Ayrıca Büyükçekmece'den Küçükçekmece'ye gelmekte olan bir Rum çocuğun da önünü keserek gasb ettiklerini de bildirmiştir. Arnavudların üzerine bir müfreze gönderilmişse de yakalanamamışlardır.[141]

E. ASAYİŞİ BOZUK GÖSTERMEK İÇİN SİLAH ATANLAR VE CEZALANDIRILMALARI

Bir çok şehir ve kasabalarda bazı gayri müslimler sırf asayişi bozuk göstermek için akşam hava karardıktan sonra havaya rastgele ateş etmekteydiler. Bu şekilde şehirlerde ve kasabalarda kaos ortamı oluşturmaya çalışmışlardır. Polis bu durumlar karşısında çaresiz kalmıştır. 26 Ocak 1919'da İstanbul Polis Müdüriyet-i

---

[139]" Çatalca Civarında Asayiş", **Akşam,** nr 1339, 14 Haziran 1922, s.2.

[140]Umum Jandarma Kumandanlığından Dahiliye Nezaretine 22 Kanun-i sani 1336 (22 Ocak 1920) **BOA.EUM.AYŞ.** 31/2.

[141] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 2 Ağustos 1337 (2 Ağustos 1921) **BOA.EUM.AYŞ.**55/51.

Umumisi *"bazı gayrimüslimlerin sırf asayişin memlekette bozuk olduğunu göstermek için gece karanlıklarından istifade ederek köşe başlarında, pencere, apartman taraçalarında kısacası polisin mevcud kadrosu ile takip edemeyeceği mahallerde yüzlerce silah attıklarını ve halkın bundan dolayı korku içinde olduklarını"* ifade etmiştir. Silahları atanlardan bazılarının derdest edilmesine rağmen verilen para cezasının caydırıcılıktan uzak olduğunu belirterek cezayı ödeyenlerin tekrar alay ederek silah atmaya devam ettiklerini belirtmişlerdir. Memleketin geçirmekte olduğu kötü günlerinde cezanın yükseltilmesi gerektiğini belirterek silah atanlara karşı polisin aldığı tedbirlerin ortadan kaldırılmasının mümkün olamayacağından dolayı şöyle bir teklifte bulunulmuştur; Silah atarak polis tarafından yakalanıp derdest edilen kişilerden 20 lira nakit para alınması, bunun 10 lirası kişiyi yakalayan polise, diğer 10 lirasını da Darülacezeye verilmesi, bu parayı veremeyecek olanların ise üç ay hapis cezası ile cezalandırılmasının asayişin sağlanmasında bir tedbir görerek böyle bir teklifte bulunmuşlardır.[142]Dahiliye Nezareti Hukuk Müşavirliğinden gelen cevap ise şöyle olmuştur; cezanın bir miktar arttırılmasının uygun olduğu fakat bazı suistimallere yol açacağını belirterek kuru bir silah atma cezasının yirmi lira olmasınınabartılı olduğu ayrıca polisin esas vazifesi olan bir işten dolayı da ayrıca para almasının iyice düşünülmesi gerektiğini belirterek cezanın arttırılmasının uygun olduğu diğer kısımda sakıncalar görülebileceği ifade edilmiştir.[143] İstanbul Polis Müdür-i Umumisi, yukarıda söz edildiği gibi silah atanlara verilen ceza-yı nakdinin yarısının polise verilmesinin suistimallere sebep olacağından bundan vazgeçildiğini fakat cezanın hafif bir ceza değil de suçun faillerini korkutmak ve diğerlerine de etki edecek şekilde ve acilen düzenlenmesinin ve bahsedilen suçun Örfi İdare devam ettiği sürece Divan-ı Harb-i Örfi'nin yetki alanına verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.[144] Dahiliye Nezareti Hukuk Müşavirliği bu olaya şöyle bir yaklaşımda bulunmuştur. Asayişin olmadığını göstermek için silah atanlardan yakalananlar seferberlik esnasında silah ve cephaneleri askerlere teslim etmelerine dair olan 26

[142]Aynı bilgi ve belgeler için bakınız Murat Aydoğdu, "Mütareke Döneminde İstanbul'un Anadolu Yakasında Asayiş Problemleri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi**, İstanbul 2009, s.59-61.,**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 4/49 lef 5.

[143] Polis Müdüriyeti Umumisinden Dahiliye Nezaretine 28 Kanunisani 1335 (28 Ocak 1919) **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 4/49 lef 5/2.

[144] Polis Müdüriyeti Umumisinden Hukuk Müşavirliğine 10 Şubat 1335 (28 Şubat 1919) **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 4/49 lef 5/2.

Nisan 1915 tarihli kanuna göre ilan edilen ve verilen müddet içerisinde silahlarını teslim etmeyenler Divan-ı Harbe sevk edileceklerdir. Bu kanun seferberlik esnasında neşr edilmiş ve halen ordu terhis edilmekte olup seferberliğe kısmen son verildiği için bu kanunun şimdilik yerine getirilmesi mümkün olmadığı için İdare-i Örfiye Kararnamesinin üçüncü maddesi değiştirilmiştir. Bu maddeyi değiştiren 10 Ocak 1918 tarihinde neşr olunan kanuna dayanarak Meclis-i Vükela'ca kabul edilen karara göre ahalinin elindeki silah ve cephanelerin toplanması kararının Askeri Hükümet'e ait olduğundan Askeri Hükümetçe alınan bu karara muhalefet edenlerin bu meselede silahlarını hükümete vermedikleri ve silah bulundurmaları ile ilgili suçu sabit olanların İdare-i Örfiye Kararnamesi'ne nazaran Divan-ı Harplerde yargılanmaları mümkün ve bugün hala Dersaadet'te Örfi İdare yürürlükte olduğundan bu kişilerin Divan-ı Harplere sevk edilmeleri de kanunen mümkündür.Ayrıca bir kanun düzenlenmesine gerek yoktur.Dahiliye Nezareti bu mutaalayı Fransız siyasi mümessilinin isteği üzerine İstanbul, Edirne vilayetleri ile Çatalca Sancağı'nda ahalinin elinde bulunan silahların toplattırılması hakkındaki kararı da son olarak incelemesi ve düşünmesi için Harbiye Nezareti'ne göndermiştir. [145] Harbiye Nezareti'nin 26 mart 1919 tarihli cevabında ise Genel Ceza Kanunu'nun 225. maddesinin son fıkrasına gereğince şehir, kasaba ve köylerde silah atanların yirmi dört saatten bir aya kadar hapis ve bir Osmanlı altınından üç Osmanlı altınına kadar para cezası ile cezalandırılacağı sözü edilen hapis cezasının küçük suçlar için bir haftadan, para cezasının da yüz kuruştan cezalandırılmasının düşünüldüğü ve bu cezaların hafif olmadığını belirtilmiştir. Ve İdare-i Örfiye Kararnamesinde üçüncü maddeyi değiştiren ve 10 Ocak 1918 tarihinde neşr olunan kanunun muhakemeyi kapsamadığı ve İdare-i Örfiye Kararnamesinin dördüncü maddesinin muhakeme hükümlerini kapsadığını belirtilerek bu kişilerin Divan-ı Harplere sevk edilmesine karşı olumsuz bir yaklaşım vardır. Ayrıca İstanbul, Edirne vilayetleri ile Çatalca Sancaklar'ında ahalinin elindeki silahların toplatılması ile ilgili kararın sadece yasak silahlar ile ilgili olup, yasak olmayan silahların atılacağı ve her silah atanın İdare-i

[145] **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 4/49 lef 4, 3/1.; Murat Aydoğdu, **a.g.t**., s.60.

Örfiye Kararnamesine uygun olarak Divan-ı Harplere teslim edilmesinin kanunen imkansız görüldüğü ifade edilmiştir.[146]

F. MÜTAREKE HÜKÜMLERİNE GÖRE ORDUNUN SİLAHSIZLANDIRILMASI MESELESİ VE DOĞU TRAKYA'DAKİ ASKERİ DURUM

İmzalanan Mondros Mütarekesi'nin en önemli maddelerinden bir tanesi askeri hükümlülükler içeren 5. maddedir. Bu madde aynı zamanda Osmanlı ordusunun da elini kolunu bağlayan bir maddedir. 5. Maddede şöyle deniliyordu:

"Hudutların muhafazası ve asayişi-i dahilinin idamesi için lüzum görülecek kuva-yı askeriyeden maadasının derhal terhisi (miktarı bilahare İtilaf hükümeti tarafından tekarrür ettirilecektir)".[147]

Bu madde sınırların korunması ve asayiş dışında tüm ordunun terhisi, silahların teslimi, harp gemilerinin düşman kontrolüne verilmesi gibi hükümleri içeriyordu.İtilaf Devletlerine 1919 Nisan ayına kadar 48.000 tüfek, 200.000 süngü kolu, 295 top kaması teslim edilmiştir. Böylelikle Osmanlı ordusunun 50.000 kişilik bir kuvvetten ibaret kalması sağlanmıştır. Fazla olan askerlerin terhis edilmesi için de baskılar yapılmıştır. Ve 1919 Mart sonuna kadar 337.615 asker terhis edilmiştir. [148] Bundan başka, askeri konularda İtilaf Devletlerinin istekleri doğrultusunda emirler verilecek ve bu emirler de harfiyen uygulanacaktır. Ordunun silahtan arındılması yanında, ordu için gerekli olan her türlü malzeme, hayvan, vb.nin de dağıtılması gerekiyordu. Osmanlı ordusunun Anadolu'nun muhtelif yerlerinde depo, anbar ve ordu merkezleri başta olmak üzere silahları bulunuyordu. Osmanlı ordularının silahları teslimdeki ağır tutumları karşısında, İtilaf Devletleri depolara hücum ederek buralardaki silahları ele geçirerek tahrip ediyorlardı. Tahrip

[146]Harbiye Nezaretinden Dahiliye Nezaretine 26 Mart 1335 (26 Mart 1919) **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 4/49 lef 2.; Murat Aydoğdu, **a.g.t.,**s.61.
[147]Nihat Erim, **Devletlerarası Hukuku ve Siyasi Tarih Metinleri Cilt:1***,* Ankara 1953, s.520.
[148]Fahri Belen, **Türk Kurtuluş Savaşı**, Ankara 1973, s.37.

edemekleri silahların büyük bir kısmını işgal ettikleri Osmanlı depolarına yığıyorlardı.[149]

Mütarekenin imzalanmasından sonra Doğu Trakya'da bulunan I. Kolordunun yedek subayları ile erlerinin çoğu terhis edilmiştir. Her piyade taburunda, iç hizmetlere yetecek kadar 80 er bırakılmıştır. Birliklerin silah ve cephanesi de mütarekeye uygun olarak azaltılmıştır. Her tümende, 2000 tüfek ve 8 top kalmasına izin verilmiştir. Diğer tüfeklerin mekanizmalarıyla topların kamaları ve cephaneleri İngilizler tarafından alınarak Edirne, Uzunköprü, Çorlu, Lüleburgaz, Keşan, Tekirdağ, Akbaş, Şarköy ve Hadımköyü'nde depolara konulmuştur. Akbaş, Gelibolu ve Çatalca depoları, silahların depolandığı ve daha çok İtilafların kontrolü ve nufuzu altındaki depolardır. Kolordudan toplanan silah, cephane, sürgü kolu, makineli tüfek kapakları ve top kamalarının çoğu Akbaş ve Gelibolu depolarına taşınmıştır. Çatalca'daki depoda 449.227 Alman fişeği, 1000 mavzer fişeği bulunmaktadır. Akbaş deposunun Kuvay-ı Milliye müfrezesi tarafından basılıp içindeki silah ve cephanenin Anadolu yakasına geçirilerek milli kuvvetlere teslim edilmesinden sonra İtilaf Devletleri Çatalca deposunu daha sıkı kontrol altına almışlardır.[150]

1. Ahalinin Elinde Bulunan Silahlarin Toplanması Kararı ve İtilaf Devletlerinin Kararı Uygulaması

Osmanlı ordusu silahtan arındırıldıktan sonra sivil halkın elinde bulunan silahlar ile ilgili yasalarda herhangi bir düzenlemenin olmamasından dolayı ahalinin elinde silah bulunmaktaydı. İtilaf devletleri, Müslüman halkın silah bulundurmasını kendilerine ve gayrimüslimlere karşı bir tehdit olarak görmekteydiler.1919 yılının Şubat ayı ortalarında İstanbul'da bulunan Fransız siyasi mümessili Sadaret'e müracaat ederek İstanbul ve Edirne Vilayeleri ile Çatalca Sancağı'nda oturan bütün ahalinin silahlı bir şekilde dolaşmamaları için ellerinde bulunan silahların gelecek martın on beşine kadar toplatılarak depolara konulması ve bu depoların İtilaf

[149]Zekeriya Türkmen, **Mütareke Döneminde Ordunun Durumu ve Yeniden Yapılanması,** Ankara 2001, s.60-64.
[150]Diğer depolardaki silah ve cephaneler için bkz Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e.,** s.198-199.

Devletleri memurlarının teftişinde bulundurulması ve bu tarihe kadar silahlarını teslim etmeyenlerin cezalandırılmasının lüzumunu talep etmiştir. Bu teklifi Meclis-i Vükela incelemiştir ve 17 Şubat 1919'da bir karara bağlamıştır. Buna göre ilk başta içinde bulunulan olağanüstü durumdan dolayı bu kararın reddedilmesi mümkün görünmüyordu. Talep edilenlerin asayişin sağlanması yönünden kabul edilebilir olduğu ifade edilmiştir. Ve silahların tesliminin gelecek martın on beşine kadar olan kararın biraz daha hız ile martın onuna alınmasının daha uygun ve faydalı olacağı belirtilmiştir. Ve bunu yerine getirmek için de gerekli hazırlıkların yapılması hakkında İstanbul ve Edirne Vilayetleri ile Çatalca Sancağı ve Polis Müdüriyetine tebligat çekilerek Harbiye ve Hariciye Nezaretlerine de bilgi verilmiştir [151]. Bu belirtilen yerlerde İdare-i Örfiye yürürlükte olduğundan buralarda halkın silahlı olarak dolaşıp gezmeleri caiz olmadığı için son olarak gelecek martın onuna kadar ellerindeki silahları mutlaka memurlara teslim etmeleri gerekmektedir. Eğer son ana kadar silahlarını vermemiş olanlar hakkında emre karşı koyma ve ikaz edilenlerin yine silahlı dolaşmaları halinde haklarında Divan-ı Harb-i Örfilerce cezalandırılacağının ilan edilmesi ve bunu derhal herkese duyurmak gerektiği belirtilmiştir.[152]

25 Şubat 1919 tarihinde silahların toplattırılması ile ilgili karar I. Kolordu Kumandanlığı'na gönderilen yazı ile bildirilmiştir. Ayrıca karara ek olarak silahların toplanmasının İtilaf Devletleri memurları tarafından yapılacağı ve toplanılan silahların mahalli memuriyesince tespit edilen mahallerde muhafaza olunacağı belirtilmiştir. Bunları da sadece İtilaf Devletleri memurlarının görebileceği ifade edilmiştir. Hükümet, toplanacak olan silahların askeriyenin depolarına konulmak istendiği için silahların askeriyede ki diğer silahlar ile karışmaması için üzerlerinde makbuz ve makbuzların iki nüsha defterleri yapılmış şekilde olabileceğini belirtmiştir. I. Kolordu Kumandanlığı'da bu kararı Çatalca Hattı Kumandanlığına, Edirne, Uzunköprü, Çorlu ve Bolayır 'da ki silah deposu memurluklarına da aynen iletmiştir. Ve bu kararlara ek olarak 4 madde ilave etmiştir. Bunlar şunlardır:

---

[151] **BOA.MV.**214/75; Edirne Vilayeti ile Çatalca Mutasarrıflığına gönderilen 19 Şubat 1919 tarihli telgraf **BOA.DH.ŞFR.** 96/227.

[152] **BEO** 4556/341650; Tayyip Gökbilgin, **a.g.e.,** s.33

1. Mıntıkanız dahilinde depo bulunamamasından dolayı askeriyeye teslim edilecek silahların kolorduya en yakın silah ve mühimmat depolarına konulacak ve depolarda saklanacaktır.

2. Ahaliye ait bu silahların üzerinde düzenli etiketler bulunduğu ve makbuzlar iki nüsha defterleri yapılmış olduğu gibi teslim alınmasına özen gösterilmelidir. Depolardaki silahlar askeriye ile karıştırılmayarak depoların esas mevcutları arasına dahil edilmemelidir. Ayrıca silah ambarlarından on beş günde bir alınan Kuvay-i Umumiyeler arasına dahil olunmayarak ayrı bir cetvelde gösterilmelidir.

3. Toplatılacak olan ahaliye ait silah ve cephaneler teslim edildikçe bunların cinsi ve miktarı hakkında birbiri ardına Dahiliye Nezareti'ne bilgi verilmelidir. Teslim edilen silahın, cins ve miktarı ile hangi şehir ve kura ahalisine ait bulunduğu ve teslim eden mahalliyenin ismi derhal kolorduya bildirilmelidir.

4. Bu alınan silahların kabulü ve iyi korunmaları için gerekli hazırlıkların hemen yapılması lazımdır.[153]

Silahların toplattırılması kararı sadece yukarıda belirtildiği gibi İstanbul ve Edirne Vilayetleri ile Çatalca Sancağı ile sınırlı değildi. Karardan hemen sonra işgal kuvvetleri gittikleri yerlerde resmi makamlara müracaat ederek halka ait silahların toplanarak kendilerine teslim edilmesini istemişlerdir. İstekleri yerine getirilmediği durumlarda ise işi kendileri yapmaya kalkışmışlardır. Bu aramalar sırasında işgalci kuvvetler Müslüman ahaliyi tehdit etmiş, hanelerine zorla girmişlerdir. Bu tür hadiselerin artması üzerine hükümet, silah arama yetkisi olmayan işgal kuvvetlerinin herhangi bir yerde aramaya gerek duyduklarında o yerin zabıtasının da katılımı ile arama yapılmasına karar vermiştir.[154] Adapazarı'na gelen bir subay kumandasında kırk elli kişik bir İngiliz müfrezesi Ermenilerin teşviki ile bazı Müslümanların hanelerine arama yapmak için girmişlerdir. Bunu gören halkın Müslümanlara yardım etmek istemesi üzerine müfreze mahallinin elindeki tabancayı almak istemiştir. Fakat bu sırada tabaca ateş almıştır ve yaralanma meydana gelmiştir.[155]9 Nisan 1919'da Makriköy kazasında iki İngiliz zabıtan ile yirmi İngiliz askeri yanlarında iki Rum

[153]**ATASE.İSH.** K: 286 G: 139 B: 139-1/2.
[154]Abdurrahman Bozkurt, **İtilaf Devletlerinin İstanbul'da İşgal Yönetimi**, Ankara 2014. s.130-131.
[155]Harbiye Nezaretinden Dahiliye Nezaretine gönderilen 24 Mart 1335 (24 Mart 1919) tarihli şifreli telgrafname **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 8/26.

tercüman ve on silahlı Rum ile kazada aramalar yapmışlardır. Aramalar esnasında Rumlar tarafından bazı eşya ve nakitler çalınmıştır.[156]

Çatalca'da ve köylerindeki yasak silahların muhtarlar tarafından toplanması gerektiğine dair Çatalca civarının asayişinden sorumlu olan Fransız Kuvvetleri Kumandanı merkez liva ve diğer yerlere bir beyanname göndermiştir. Gönderilen beyannamedeki maddeler şunlardır:

1. Ahali elindeki bulunan her türlü silahı bu tebligatın bulundukları karyelere ulaştığı tarihten 24 saat zarfında en yakın Fransız askeri kumandanına teslim edecektir.

2. Mavzer tabancaları savaş silahı sayılmıştır. Diğer rovelvere gelince bunların sahipleri Hükümet-i Mahalliyye ile Fransız Kumandanlığından tasdik edilmiş ruhsata mecburdur.

3. Av tüfekleri Hükümet-i mahalliyeden ruhsat almak şartı ile yasağa tabi değildir.

4. Silah toplanma işi karyelerdeki muhtarlar tarafından icra kılınacaktır. Silahların kumandanlıklara teslim ve nakli için en yakın jandarmaya müracat ve beyan edilecektir. Gereken karye muhtarlarının yanlarına korunmaları için askerlerle birlikte yanlarına birilerini alacaktır.

5. Her karyede toplanacak silahların cinsi ve sınıfı ile sahibinin ismi bir deftere kayıt ile muhtarlar tarafından tasdik edilecektir. Adı geçen silahın askeri kumandanlıklara tesliminde karşılıklı olarak alınacak makbuz karyenin bağlı olduğu jandarma karakoluna bırakılacaktır.

Fransız Kumandan, yukarıda belirtilen bu silah toplama muamelesinin sadece asayişi ve ahalinin güvenliğini sağlamak amacıyla yerine getirileceğinden şüphe duyulmamasını ifade etmiştir. Hükümet-i Mahalliyye de Fransız kumandanının göstermiş olduğu bu korumanın emniyeti kolaylaştıracağını düşünmüştür. Ayrıca, şimdiye kadar bir sebep ve bahane ile silah edinmeyi gerek ve mecbur görmüş olan ahalinin bu emir ve tebliğ üzerine silahlarını ait oldukları yerlere teslimine müracaat etmelerini beklediğini belirtmiştir. Aksi takdirde de aramalar sırasında hanesinde silah bulunduranlar ile silahlarını gizliyenlerin şiddetle cezalandırılacağını da ifade

[156]**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 8/26 lef 3/2.

etmiştir.[157] Çatalca Mutasarrıflığına göre, müslüman ve gayrimüsliman arasında dostluk ve karşılıklı güvenliği sağlayacak böyle bir muameleye ihtiyaç vardı. Yunan emellerini kolaylaştırarak buna sebep olmak amacıyla silah ve mühimmat deposu halini aldığı rivayet edilen bazı Rum köylerinin yukarıda belirtilen beyanname ile temizlenmesinin uygun olacağını düşünmüştür. Ayrıca, toplanılacak silah ve mühimmatın Fransız Kumandanlığına teslim edildiğinde alınacak makbuzun muhtarlar heyeti tarafından jandarma karakollarına devredilmesi gerektiği belirtilmiştir.[158]

Dahiliye Nazırından Emniyet-i Umum Müdüriyetine 4 Kasım 1920 tarihinde gönderilen yazıda, Çatalca Sancağı dahilinde ahali elinde bulunan silahların teslim edilmesine dair yayınlanan beyanname üzerine ahalinin silahlarını Fransız Kumandanlığına teslim ettiklerini bildirmiştir. Çatalca Fransız Kumandanlığına 55 ve Kabakça Kumandanlığına 65 silah teslim edildiğini ifade ederek, bu silahların cinsi ve türü hakkında bilgilerin de mevcut olduğunu belirtmiştir. Çatalca Fransız Kumandanlığına teslim edilen 55 silahtan 6 tanesi Belçika silahı, 3 tanesi İngiliz, 1 tanesi Osmanlı mavzeri 1 tanesi Osmanlı martin silahının taklidi, 3 tanesi Bulgar, 1 tanesinin Fransız, 8 tanesinin Alman ve 30 tane de Alman taklidi tüfekler olduğu belirtilmiştir.[159]

2. Silahların Toplanması Meselesinde Yaşanılan Sorunlar

17 Şubat 1919 tarihinde verilen karara göre ahalinin elindeki silahları teslim etmesi için son gün 10 Mart 1919 tarihi idi. Bu tarihe kadar silahlarını teslim etmeyenler Divan-ı Harb-i Örfilerde yargılanacağından yukarıda bahsetmiştik. Fakat hiç kimse silahlarını teslim etmeye yanaşmıyordu. Aramalarda İtilaf Devletleri Rum ve Ermenilerin de silahlarını teslim etmelerini istemişlerdir. Fakat, Rum ve Ermeniler bazen bir kaç silah teslim etmekle birlikte bazende kendilerinde silah

[157] Çatalca Mutasarrıflığından Tahrirat Kalemine 20 Ağustos 1336 (20 Ağustos 1920) tarihinde gönderilen beyanname **BOA.DH.EUM.AYŞ.**45/24 lef 1.; **ATASE.İSH.** K: 540 G:10.
[158] Çatalca Mutasarrıflığından Tahrirat Kalemine 30 Ağustos 1336 (30 Ağustos 1920) **BOA.DH. EUM.AYŞ.** 45/24 lef 2.; **BOA.DH.EUM.AYŞ.**45/45
[159] **ATASE.İSH.** K: 552 G:142.

olmadığını ifade etmişlerdir. İtilaf Devletleri, bu durumu doğru kabul ederek Rum ve Ermenilerin yaşadıkları yerlerde aramalar yapmamışlardır.[160] Verilen sürenin dolmasından sonra da aramaların devam etmesi gerektiğinden en önemli sorun gayrimüslimlerin yaşadıkları mahallelerde yapılacak aramalardı. Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti, Dahiliye Nezaretine göndermiş olduğu 12 Nisan 1919 tarihli yazıda, verilen sürenin dolmasına rağmen şimdiye kadar hiç kimsenin silah teslim etmediğinin İstanbul Vilayeti ve diğer bazı mahallerden bildirilmiş olduğunu ifade etmiştir. Köy ve kasabalarda bulunan ve silahları toplamakla görevli İngiliz subayı bu durumdan dolayı hükümeti uyarmıştır. Fakat, bazı gayrimüslimlerin silah saklamalarından dolayı tutuklanmalarına teşebbüs edilmesi gerektiği halde İtilaf askerleri tarafından açıkça korundukları ve bu suretle de şahısların zabıta memurlarına hakaret ve hatta saldırmaya teşebbüs ettikleri belirtilmiştir. Gayrimüslimlerin evinde yapılan aramalara rağmen silah bulunamadığı takdirde bu durumun bir fesat teşkil edeceği ve ayrıca zabıta memurlarının tahrik ve saldırılarına maruz kalmaları ile bu durumun hükümetin nüfuz ve haysiyetine zarar vereceğinin kuvvetli muhtemel olduğu ifade edilmiştir. İtilaf Devletleri subaylarının ötede beride silahların toplanması hususundaki acil müracatları mülkiye memurlarını müşkil bir durumda bırakmakta olduğu ve ahalisi çoğunlukla gayrimüslimlerden oluşan bazı köylerde bunların karşı koymaları karşısında yalnız ahalisi Müslüman olanların silahlarının alınmasının daha uygun olacağı ve bunun da düşünülmesi gereken bir durum olduğu belirtilmiştir. Son olarakda, belirtilen süre zarfında silahlarını hükümete teslim etmeyerek ahali elinde kalan yasak silahların sorunsuz bir şekilde toplanması için ne gibi tedbirler alınması gerektiği Dahiliye Nezareti'ne sorulmuştur.[161] Dahiliye Nezareti'ne bu konular ile ilgili gönderilen yazılara karşı tavrı ve düşüncesi, silahların toplanması meselesinde sorumluluğun kendilerinde olduğunu belirtmiştir. Ve silahların toplanmasının ne gibi tedbirler ile olacağının araştırılması ve düzenlenmesi ile ilgili talimatların verilmesi gereğinden bahsederek alınacak tedbirlerin Meclis-i Vükela ile görüşüp karara bağlanmak üzere hükümete

[160] Abdurrahman Bozkurt, **a.g.e**. s.131.
[161] **BOA.DH.EUM.AYŞ.**8/26 lef 13.; Murat Aydoğdu, **a.g.t.,** s.82.

bildirme görevinin de kendilerinde olduğunu ifade edilmiştir.[162]Emniyet-i Umumi Müdüriyeti ise 1 Nisan 1919 tarihli yazısında, silahların toplanması hususunda İtilaf Devletleri askerlerinin tutumlarından dolayı mülkiye memurlarının zor durumda kaldığını ifade etmiştir. Bunun da sebebini, ordunun terhis edilmesi ile jandarma kuvvetlerinde azalma olduğu onun tamamlanmaya çalışıldığı ve bu eksik ile hem verilen emirleri yerine getirmenin hem de asayişin sağlanmaya çalışıldığını belirtmiştir. [163] Bu durumların ortaya çıkmasındaki neden sadece Müslümanların silahlarının toplanması ve silahların toplanırken Müslümanların görmüş oldukları muamelelerdir. Bunun sonucunda da Müslümanlar silahlarını teslim etmemelerinden dolayı bu durumlar meydana gelmiştir. Bir de Rum ve Ermenilerin silah toplama konusunda İtilaf askerlerine yardım etmeleri etkili olmuştur.

Silahların toplanmasından dolayı yaşanan bu durumlardan sonra aradan geçen zamana rağmen halensilahların saklandığının ve teslim edilmeyen silahların olduğunun haber alındığından Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Aydın, Edirne, Hüdavendigar Vilayetleri ile İzmit, Karesi ve Çatalca Mutasarrıflıklarına birer telgraf göndermiştir. Memleketin huzura ve güvenliğe muhtaç olduğu günlerde asayişi ihlal edecek olaylara meydan verilmemesine son derece dikkat edilmesi ve güvenliği bozacak her hareketin büyük sıkıntı yaratacağını ifade ederek silahların teslim edilmesini talebini yinelemiştir.[164]

G. YUNANLILARIN FAALİYETLERİNE KARŞI TEPKİLER VE YUNAN TABURLARININ KALDIRILMASININ GEREKTİĞİ

Yunan taburunun öncelikle Doğu Trakya'daki demiryolu istasyonlarına yerleşmesi ardından Yunanlıların bölgeye sürekli asker sevkiyatları yapması Müslüman halka yönelik tedhiş hareketlerine başlamaları, burada yaşayan Türklerin

[162]Hariciye Nezaretinden Dahiliye Nezaretine 8 Mart 1335 (8 mart 1919)**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 8/26 lef 31-1 ; Murat Aydoğdu, **a.g.t**., s.83.
[163]**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 8/26 lef 4/2.
[164]Emniyet-i Umumi Müdüriyeti tarafındanAydın, Edirne, Hüdavendigar Vilayetleri ile İzmit, Karesi ve Çatalca Mutasarrıflıklarına gönderilen 2 Teşrinisani 1335 (2 Kasım 1919) tarihli telgraf**BOA.DH.ŞFR.** 95/183.

geleceğini tehlikeye atmıştır. Hükümetin bu durum karşısında sessiz kalması ve hiçbir şey yapmaması bölgede asayişin de bozulmasına neden olmuştur. Asayişi bozmakta olan Yunan kuvvetlerinin bulundukları yerlerden kaldırılmaları için elde yeterli derecede askeri kuvvet ve mühimmat yoktu. Bunun için Trakya'da bulunan I. Kolordudan, Çatalca Jandarma Tabur Kumandanlığı emrine bir zabit ile 84 askerden ibaret bir müfrezenin vurud ettiği ve meydana gelen eşkıyalık olaylarında asayişin muhafaza edileceği Çatalca Jandarma Kumandanlığından gönderilen şifreli telgrafname ile bildirilmiştir. Ayrıca, Tekirdağ'da bulunan 14. Kolordudan bir makineli tüfek ile beraberinde 200 kurşun, tüfek, bomba, çadır ve gerekli olan levazımın Harbiye Nezaretine sorulduktan sonra güvenli ve uygun görüldüğü takdirde icabına bakılacağı belirtilmiştir.[165]Çatalca Müstahkem Mevki Kumandanı da kuvvetlerin yetersizliğinden dolayı I. Kolordudan 100 mevcudlu muharib bir kıta istemiştir. I. Kolordu, bu kıtaanın gönderilmesinin mümkün olmadığını belirterek istenilen yardım taleplerinin yerine getirilemeyeceğini ifade etmiştir.[166]Çatalca ve çevresinde bulunanjandarmanın eskiyen tüfeklerinin değiştirilmesi talebinin yüksek komiserlikler tarafından engellenerek yerine getirilememiştir.[167]

Yunanlıların Trakya'daki faaliyetlerinden ve yerli Rumları silahlandırmasından rahatsız olan I. Kolordu Kumandanı Yunan taburunun Trakya'dan kaldırılması için Harbiye Nezaretine bir yazı göndermiştir. Yazıda, Yunanlıların ve bundan cesaret alan gayrimüslim tebaadan olan Rumların kendi kendilerine milli sevinç ve aleni gösterişler yaptıklarını belirtmiştir. Kolordu Kumandanı, Rumların Trakya'da özellikle İzmir'in işgali ve sonrasında yaşanan mezalimden daha şiddetli ve acımasız hareketlerde bulunduklarının yapmış oldukları gösterilerden anlaşıldığını ifade etmiştir. Ayrıca sınırda bulunan Yunanlıların Trakya'nın kendilerine vaat edildiği ve ne zaman kendilerine katılacağı propagandaları ile yerli Rumları kışkırttıklarını ifade etmiştir. Bundan dolayı yerli Rumlara her hale hazır olmak ve kendilerini korumaları için silah atma çalışmaları yaptırmışlardır. Kolordu Komutanı bu durumun ilerleyen zamanlarda çok zalimce

[165] Umum Jandarma Kumandanlığından Harbiye Nezaretine 14 Mart 1335 (14 Mart 1919) **ATASE.İSH.** K:19 G:34.
[166]21 Nisan 1335 (21 Nisan 1919) **ATASE.İSH.** K:280 G: 76.
[167]Ali Arslan, Abdurrahman Bozkurt, Ramazan Erhan Güllü, **Milli Mücadelede Polisler,** İstanbul 2011, s.125.

öldürülmelerin ortaya çıkmasına neden olacağını belirtmiştir. Ve ilerleyen zamanlarda Rum eşkıyalarının faaliyetleri ile daha büyük olayların meydana gelebileceğini ifade etmiştir. Rum eşkıyalarının Çatalca sınır müdafaasında bulunan ambarlara saldırı ve oradan barut fıçılarını çalmaya cesaret ettiklerini belirtmiştir. Bu davranışlarının Rum eşkıyalarının akla gelecek her yeni faciayı yapmaktan çekinmeyeceklerini ortaya koyduğunu belirtmiştir. Sınırda bulunan Yunan taburunun çete teşkilatlanmasını artık gizli-saklı yapmadıklarını ve halen Osmanlı Hükümeti'nin yetkili olduğu yerlerde aleni bir şekilde asker topladıklarının da anlaşıldığını ifade etmiştir. I.Kolordu Kumandanı bu durumlardan dolayı ilerde Trakya'da daha kötü olayların meydana gelmemesi için Yunan taburunun Trakya'dan ihracını talep etmiştir.[168]

Yunan işgaline karşı Çatalca'da bulunan "*Çatalca Cemaat-i İslamiye Cemiyeti"*'nin reisi ve cemaate üye olan eşraf tarafından Yunan işgalini protesto eden bir metin hazırlanmıştır. Protesto metninde, Yunan askerlerinin Çatalca merkez ve kazalarına geldiklerinden itibaren Yerli Rum ahalisinden Müslüman ahalinin görmekte oldukları mezalimin tahammül edilmeyecek bir hale geldiğini ifade etmişlerdir. Her gün neredeyse kasaba ve köylerde hırsızlık olaylarının meydana geldiğinden bahsedilmiştir. Bu durumu da bir kaç örnek olay ile anlatmışlardır. Öncelikle Çatalca kazası ahalisinden İzzet Efendinin koyun ve keçilerinden on beş keçi ile yüz beş koyunu çalınmıştır. Çalınan koyun ve keçilerin bir kısmının civarda bulunan Rum köylerine dağıtılmıştır. Kabakça karyesinden Sufi Ahmed ağa, Edirneli Asker Ahmet ağanın ve Akviran karyesinden iki kişinin daha bir çok hayvanları çalınmıştır. Burada bulunan kuvvetlerin yetersizliği nedeniyle hakkını vererek takibat yapılmadığından Müslümanların her gün bu tür olaylara maruz kaldıklarının bilindiği ifade edilmiştir. İkinci olarak, Paskalya günü öğleden sonra Ormanlı karyesinde millet olarak Rum oldukları zan edilmiş İngiliz askeri elbisesi giymiş ahalinin hiç bir şeyden haberi olmadığı ve henüz işten dönmedikleri bir zamanda Müslüman karyeyi basmışlardır. Hanelerinde silah aramak beyanıyla bazı hanelerin kapılarını kırarak içeri girerek ele geçirmiş oldukları para ve değerli eşyaları hatta erkek ve kadın elbiselerini dahi aldıklarını belirtmişlerdir. Üçüncü olarakta, yine

[168]I.Kolordudan Harbiye Nezaretine 16 Mart 1335 (16 Mart 1919)**ATASE.İSH.** K: 31 G:114.

Paskalya gece yarısından Pazartesi öğleye kadar hükümetin ikaz etmeleri ve tebligatına rağmen silah atmaların aralıksız devam ettiğini belirtmişlerdir. Yalnız silah atma konusundaki cürretlerine dahil olarak ruhsatlı bulunan silahlardan martin, mavzer, bomba ve makineli tüfek kullanmışlardır. Bu durum Müslüman ahalide korku ve heyecana sebep olmuştur. Büyükçekmece karyesinde bir çok el bombaları infilak ettirilmiştir. Cemiyete göre, kısaca yerli Rumların Müslüman ahalinin bütüm mallarına taaruz etmiş olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca da, Rumların sınır muhafazası ve vazifesi ile görevli olduklarını ve Yunan asker mevcudiyetinden cesaret alarak bu olayları yapmış olduklarını belirtmişlerdir. Cemiyetin bu düşüncesine de, ahalinin elinde bulunması kesin ve kanunen yasak olan martin, mavzer, bomba ve makineli tüfekleri Paskalya günlerinde Rumların atmalarının kesinlikle delil olduğunu ifade etmişlerdir. Cemiyetin eşrafları, gerek kasaba veya gerek köylerde yaşayan Müslüman ahalinin müşkil bir durumda bulunmaları ile hırsızlık olayları ve tehditler dolayısıyla hükümete müracaat etmişlerdir. Fakat, asayiş, inzibat memuru ve jandarma kumandanının vazifesi başında bulunmaması ve duruma gereken önemin verilmediğini düşünmüşlerdir. Cemiyet son olarakta mal, can ve namuslarının muhafazası için hükümetin doğrudan ve acilen tedbirlere başvurmasını Müslüman ahali adına istirham etmişlerdir.[169]

Yunanlıların yapmış oldukları özellikle Edirne Vilayeti, Çatalca Sancağı ve İstanbul Vilayeti dahilinde dikkat çekecek bir duruma gelmiştir. Umum Jandarma Kumandanının bu konu ile ilgili Dahiliye Nezaretine göndermiş olduğu yazıda, Edirne Vilayeti ve Çatalca sancağında mütarekeye kadar huzur ve asayişin iyi olduğunu ifade etmiştir. Fakat, mütarekeden sonra özellikle Yunanlıların sınırları koruma bahanesi ile bölgeye gelmesinden sonra çeşitli olayların ortaya çıktığını belirtmiştir. Sınır muhafazası amacı ile istasyon civarlarında bulunmaları ve yavaş yavaş civar kasaba ve karyelere gelip olay çıkarmaları böylelikle yerli Rumları da

[169]Çatalca Cemaati İslamiye Cemiyeti adına imzalayanlar; Cemiyet reisi Osman Nuri, azalar; Hasan Faik, Receb Rasih, Ahmet Hulusi, Mehmet Selefi bin Yusuf, Ali Akif ve Mustafa Hamit 23 Nisan 1335 (23 Nisan 1919) Dahiliye Nezaretine gönderilmiştir. **BOA.HSD.TVP.** 1/52. Dahiliye Nezaretinden Çatalca Mutasarrıflığına gönderilen 18 Mayıs 1335 (18 Mayıs 1919) tarihli yazıda bahsedilen konu ile ilgili Yunan kıtaatının gelmesi ile başlayan ve anlatılan olaylar ile ilgili ne gibi tedbirlerin kabul edildiğininrapor halinde bildirileceği belirtilmiştir.**BOA.HSD.TVP.** 1/48;Yaşanan bu olaylara karşı gereğinin yapılması için hazırlanan dilekçe Hariciye Nezareti ve Umum Jandarma Kumandanlığına takdim edilmiştir. **BOA.DH.EUM.AYŞ. 7**/77 lef 1-3.

teşvik ve himaye ederek asayişi ihlal etmişlerdir. Bugün hala Edirne Vilayeti ile Çatalca Sancağı'nda asayişin bozuk olmasının tek sebebinin Yunan askerlerinin varlığı olduğunu belirterek bu askerlerin bulunduğu yerlerde huzur olamayacağı görüşünü ifade etmiştir. Bundan dolayı Yunan kuvvetlerinin kaldırılması hususunda hükümetçe mümkün olan en etkili teşebbüsün yapılmasının uygun olacağını bildirmiştir.[170]

Çatalca'da bulunan Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti tarafından I. Kolordu kumandanlığına Çatalca için silah ve cephane yardımı hakkında bir yazı gönderilmiştir. Yazıda, hükümetin Müslümanların durumuna seyirci kaldığından şikayet edilmiştir. İtilaf Devletlerinin teşviki ve tahrikleri ile Yunanlılar Müslüman ahaliye bir çok cinayetin işlendiği ifade edilmiştir. Bu durumdan kederli ve üzgün olan halk hükümetin içinde bulunduğu durumlardan dolayı kendilerine korumalık yapamadığı belirtilmiştir. Bu yüzden darp, cerh, katl ve nüfusu yok etme gibi olaylar meydana gelmiştir. Bu gibi durumların artmasına engel olacak hükümette kuvvet ve kudret göremeyen Müslüman ahali hiç olmazsa yardımda bulunmak üzere işe yarayan silah ve bu silahları kullanma kabiliyeti olan kişilere Keşan fabrikasında bulunan silah ve cephanelerin kullanılmasına izin verilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. [171] Bu durumlardan sonra Osmanlı Devleti Yunan taburlarının bulundukları istasyonlardan kaldırılmasını düşünmüştür. Bunun için de eğer Yunan taburlarının kaldırılmaları mümkün olmazsa bu taburun yerine bir İtilaf kuvvvetinin getirilmesi için Dışişleri Vekaleti tarafından, İtilaf komiserleri nezdinde teşebbüste bulunulması kararını vermiştir. Osmanlı Devleti'nin yapmış olduğu bu teşebbüse İtilaf devletleri komiserleri tarafından cevap dahi verilmemiştir.[172]

Trakya ve civarında Rumların Müslümanlara yapmış oldukları tedhiş hareketlerine karşı Trakya Paşaeli Cemiyeti de bir takım önlemler almayı düşünmüştür. Rumlara karşı milis kuvvetler oluşturmayı düşünmüşlerdir. Bu fikri Mustafa Kemal Paşa, I.Kolordu Kumandanı Cafer Tayyar Bey'e göndermiş olduğu telgrafta şu şekilde:

---

[170] 14 Temmuz 1335 (14 Temmuz 1919) **BOA.DH.KMS.** 52-3/62 lef 10.
[171] **ATASE.İSH.** K:298 G: 79
[172] Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e.,** s.204.

"Yunanlıların ve Yerli Rumların teşkilat ve teşebbüsatına karşı, tarafımızdan da, aynı teşkilat ve teşebbüslere girişilmesi ve Sivas kongresi nizamnamesine göre silahlı milli müfrezeler kurulması ve Kolordunun bu hususta azami derecede, gizli yardımda bulunmasını"

emretmiştir.[173]Bunun üzerine Cafer Tayyar Bey Tümen komutanlarına göndermiş olduğu emirde, Rumların yapmış olduklarının ve oluşturmuş oldukları çetelerin jandarma ve ordu kuvvetleriyle kaldırmanın mümkün olamadığını bunun için de Doğu Trakya'nın muhafazasının ancak silahlı bir teşkilat kurmakla olabileceğini belirtip ordunun gizli olarak yardımını istemiştir. Bu vesile ile 1920 yılı Ocak ayının ortalarında her kazadan gelen bir kişinin katılması ile Edirne'de toplanan kongrede silahlı milli teşkilat tartışılmış ve Doğu Trakya'ya yapılabilecek saldırılara karşı koymak için bekçi-korucu ismi altında 3000 kişilik bir milli teşkilatın kurulmasına karar verilmiştir. Fakat bu fikir hayata geçirilememiştir. Çünkü, Kolordunun elinde kendi ihtiyacından fazla, depolarında milli teşkilata verecek fazla silah ve cephanesi yoktu. Bu sebepten silahlı milli teşkilat İstanbul'un resmen İtilaf devletleri tarafından işgaline ve I. Kolordunun seferberlik ilanına kadar kurulamamıştır.[174]

[173]Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e**.,s 204.
[174]Bilge Bayın,**a.g.e**. s.53.

İKİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL'UN İŞGALİNDEN MUDANYA KONFERASINA KADAR DOĞU TRAKYA VE ÇATALCA'DA DURUM

A. İSTANBUL'UN İŞGALİNDEN SONRA KONGRELERİN TOPLANMASI DOĞU TRAKYA VE ÇATALCA 'DA DURUM

Doğu Trakya'da asayişi bozuk göstermek için Rumların Müslüman ahaliye karşı yapmış oldukları tedhiş hareketlerine karşı kurulması düşünülen silahlı müfrezelere 1920 yılı başlarında karar verilmiştir. Bunun için 1920 yılının başlarında Trakya Paşaeli Cemiyeti önderliğinde Edirne'de bir kongre toplanmıştır. Bu kongrede Doğu Trakya'da meydana gelecek tecavüzlere karşı milli bir müdafaa oluşturulması kararı verilmiştir. Edirne'de bu kongre toplandığı sıralarda İstanbul'da Son Osmanlı Mebusan Meclisi de toplanmıştı. Meclisin, Misak-ı Milli'yi kabul etmesinden sonra 16 Mart 1920'de İstanbul, İtilaf Devletleri silahlı kuvvetleri tarafından işgal edilmiştir. Bu durum Trakya'da duyulduktan sonra Trakya'da bulunan I. Kolordu komutanlığını endişeye düşürmüştür. I. Kolordunun endişesi diğer askeri birliklerden daha fazla olmuştur. Çünkü, bu kolordunun görevlerinden bir tanesi de, İstanbul'a karşı yapılacak herhangi bir saldırıyı önlemekti. Mustafa Kemal mecliste Misak-ı Milli imzalanmadan önce Yunanistan'ın Aydın vilayetini işgal edeceği haberini almıştı. Bunun üzerine de 9 Ocak 1920 tarihinde Kolordulara gizli bir taarruz planı göndermişti. Bu bağlamda Doğu Trakya'da bulunan Osmanlı I. Kolordusuna verilen görevler şunlardır:

- Batı Trakya'dan Doğu Trakya'ya yapılacak saldırıları engellemek
- İstanbul'u her türlü saldırıya karşı müdafaa etmek
- Türkleri Hristiyanların tecavüzlerine karşı korumak
- Bulgarların tarafsızlığı sağlanacaktır.[175]

İstanbul'un işgal edilmesi üzerine Cafer Tayyar BeyTrakya'nın korunması için yukarıda bahsettiğimiz harekat planının uygulanma zamanının geldiğini

[175]Tevfik Bıyıklıoğlu,**Trakya'da Milli Mücadele Cilt I**, Ankara 1992, s.206-207.

düşünmüştür. Ve ilk iş Doğu Trakya'nınİstanbul Hükümeti ile bağlantısını keserek aynı gün yayınladığı Kolordu emriyle Doğu Trakya'da seferberlik ilan etmiştir. İstanbul ile olan telgraf hattı kapatılmış, buradan gelen yayınlara sansür koydurmuştur. Seferberlik emri kolordunun diğer tümenlerine de verilmiştir. Seferberlik emri ile beraber kolordu Trakya'daki silah ve cephane depolarına el koyarak silahların kullanılmasını emretmiştir. Bunun dışında İstanbul ile telgraf iletişimi de kesilmiştir. Kolordunun seferberlik emrini Çatalca Mutasarrıfı Fevzi Toker yerine getirmek istememiştir. Bunun da sebebi olarak, İstanbul'un işgalinden sonra şımaran Çatalca Rumlarının ayaklanma ihtimalini göstermiştir. Kolordu buna rağmen 1894 doğumlulardan daha yaşlı olanlar ile göçmenleri, memurları, Trakya Cemiyeti mensuplarını, öğretmenleri, yedek subayları ve Çatalca'ya yakın yerler halkını terhis etmiş ve sadece 1894 den 1899 doğumlulara kadar olan askerleri silah altına almıştır.[176]Fakat, Doğu Trakya'nın etrafının Yunan kuvvetleri ile sarılı olması bu yapılanlardan istenilen sonuçun alınamamasına neden olmuştur. Cafer Tayyar Bey, yapılan işler ile ilgili İstanbul Hükümeti'nin düşüncelerini anlamak, yetkililerden gereken mali ve askeri yardımları istemek üzere, Osmanlı Kolordu Birinci Şube Müdürü Kurmay Binbaşı İsmail Hakkı Bey'i İstanbul'a göndermiştir. İsmail Hakkı Bey'e İstanbul'da şu tavsiyelerde bulunulmuştur:

"İtilaf Devletleri'nin şikayetlerine yol açacak, mütarekeyi bozacak bir harekette bulunmayınız. Ancak çetelere karşı, halkın hayatını koruyacak tedbirler alabilirsiniz. Seferberlikten vazgeçiniz, depolardan aldığınız silahları da yerlerine koyunuz "[177]

Bu durum karşısında Trakya ileri gelenleri İstanbul'dan herhangi bir yardım gelmeyeceğini anlayarak, kendi başlarının çaresine bakmaları gerektiğini anlamışlardır.

Bunun üzerine Lüleburgaz'da bir kongre toplanmasına karar verilmiştir. 31 Mart 1920 tarihinde Trakya milletvekillerinden, Edirne vilayeti ve Çatalca sancağının her nahiyesinden çağırılıp gelen 67 delegenin katılımı ile Lüleburgaz

[176]Zülal Keleş, " Cafer Tayyar Paşa", **Atatürk Araştırma Merkezi**, Cilt: 15, Sayı:44, Ankara 1999, s.540.;Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e**., s.211-214.
[177]Edip Başer,**Mütarekeden Sonra İstanbul Hükümetleri ve Trakya Politikaları**,İstanbul 2009, s.73-74.

kongresi toplanmıştır.[178] "*Her ihtimale karşı hazır olmak ve insanca yaşamak hakkımızı ve milli varlığımızı tehdit etmezlerse son vatan vazifemizi yapmak*"[179] kongreye katılanların ortak düşüncesi olarak ortaya çıkmıştır. Kongrede, yabancıların gerçekleştireceği işgale ve iç ihtilal hareketlerine karşı, savunmaya hazırlık ve savunma tedbirlerini almak vazifesi I. Kolordu'nun da bulunduğu on beş kişilik bir heyete bırakılmıştır. Kongre Doğu Trakya'nın savunulmasına doğru atılmış ilk ciddi adımlardı. Kongreden sonra, 6 Nisan 1920'de Fransız General Frenchet d'Esperey, Cafer Bey ve Trakya Paşaeli Cemiyeti üyelerinden oluşan bir heyete, Trakya'nın Yunanlılar tarafından işgalinin kararlaştırıldığını ve Trakya'nın bu işgale karşı koyacak gücü ve kuvveti olmadığından dolayı eğer Fransız himayesini istediklerine dair bir belge imzalarlarsa Yunan işgalini engelleyebileceklerini ifade etmiştir.[180] Bunun üzerine Cafer Tayyar Bey duruma cevap olarak :

"Ve Asker olduğum için padişahın emrine itaate mecburum. Fakat, bu mıntıkaya Yunan ayağının basacağını anladığım gün, askerlik sıfatımı ve kumandayı bırakır sadece bir vatan evladı sıfatıyla milli vazifemin başına geçerek bu topraklara Yunanlılar'ı sokmamaya çalışırım "[181]

diyerek cevap vermiştir. Ayrıca daşimdiye kadar memleketin müdafaası için feda edilen kuvvetlere yirmi otuz bin kişi daha ilave edebileceğini bildirmiştir. Fransız general Kolordu Kumandanının direnme kararını kolayca kıramayacağını anlayınca son olarak:

"Takdire lâyık bir vatanseverliktir. Ama ahaliyi de düşünmek lâzımdır. Memlekette sükun ve asayiş de sağlanmalıdır. Şimdilik iki ay sükun içinde ve rahat kalabileceğinizi söyleyebilirim. Ondan sonra ne olacağını kimse bilemez "[182]

---

[178] Muhammed Şahin,Milli Mücadelede Doğu Trakya,**Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Gazi Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Ankara 1992, s.68.

[179]Zekai Güner, "Lüleburgaz Kongresi", **81. Yılında Lüleburgaz Kongresi Ulusal Sempozyumu**, Lüleburgaz 2001, s.54-58.

[180]Edip Başer,**a.g.e**.,s.76.

[181]Bilge Bayın, "Milli Mücadele Döneminde Edirne",**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Edirne 2005, s.65.

[182]Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e**., s.227. ; Bilge Bayın, **a.g.t**., s.66.

demiştir. Bu olaydan sonra İstanbul'da Damat Ferit Paşa yeniden sadrazamlığa gelmiştir. Damat Ferit Paşa'nın gelmesinin Trakya açısından önemli sonucu, Cafer Tayyar Bey'in yürütmekte olduğu I.Kolordu Kumandanlığı görevinden alınması olmuştur. Damat Ferit Hükümeti'nin kurulmasından sonra hükümet Cafer Tayyar Bey'i Trakya'daki durumlar ile ilgili görüşmelerde bulunmak üzere İstanbul'a çağırmıştır. Fakat Cafer Tayyar Bey İstanbul'a giderken yanında ona bir Fransız subayın eşlik edecek olmasından dolayı, Fransızların da işin içine karıştığından İstanbul'a gitmek için çok istekli olmamıştır. Yine de Cafer Tayyar Bey, çökmekte olan Doğu Trakya savunmasını güçlendirmek, kolorduya yardım sağlamak için İstanbul'a gitmiştir. Ancak Cafer Tayyar Bey'in bir düşman saldırısı karşısında savunma taraftarı olması özellikle Fransızların hoşuna gitmediği için görevinden uzaklaştırılması gerekiyordu. Bunun için de İstanbul'a gittiğinde görevinden alınmıştır. Yerine Muhittin Bey atanmıştır.[183]

İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti ile yapılacak barış şartlarını belirlemek için 18-26 Nisan 1920 tarihleri arasında San Remo Konferansı'nda toplanmışlardır. Konferansa Osmanlı Devleti temsilcileri davet edilmemiştir. Buna rağmen Roma Büyükelçisi Galip Kemali (Söylemezoğlu) Bey, konferansta etkili olabileceğini düşünerek San Remo'ya gitmiştir. Konferans'ta İzmir, İstanbul, Boğazlar ve Trakya meseleleri konuşulmuştur. Konferanstaki genel düşünce Trakya'nın Yunanistan'a verilmesinden yanaydı. Galip Kemali Bey, konferansı etkileyebileceğini düşünerek bir muhtıra sunmuştur. Muhtırada Trakya konusunda; Trakya toprakları üzerinde yaşayan nüfusun çoğunluğunun Türk olduğu belirtip, Trakya'nın Osmanlı idaresinde kalmasını istemiştir. Galip Kemali Bey'in muhtırasının konferansa hiçbir etkisi olmamıştır.Konferans sonucunda alınan karar Doğu Trakya Yunanistan'a verilecekti. Konferans kararları Osmanlı Devleti'ne 11 Mayıs 1920 tarihinde tebliğ edilmiştir. Konferansta alınan kararlar ilerideki Sevr Anlaşmasının maddeleri idi. Konferans kararından sonra Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip eden Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve I.Kolordu Kumandanlığı, olası bir işgal tehlikesi karşısında tedbirler almak için harekete geçmiştir.[184] Bunun üzerine İstanbul'da bulunan Cafer Tayyar Bey, İstanbul Hükümeti'nin de Trakya sorunları ile

[183]Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e**.,s. 231-240; Edip Başer, **a.g.e**., s.78.
[184]Veysi Akın, **Trakya'nın Türklere Devir ve Teslimi**, Ankara 1996, s.4-5.

ilgilenmediğinden dolayı Trakya'yı yine Trakya halkının kurtarabileceğini düşünmüştür. Ve Edirne vilayeti ve Çatalca sancağı meclis üyeleri ile her belediyeden bir, her bucaktan iki delege ve bütün müftülerin katılımı ile bir kongre toplanmasına karar verilmiştr. Büyük Edirne Kongresi 9-14 Mayıs 1920 tarihleri arasında Edirne vilayeti ile Çatalca sancağından çağırılan 264 delegeden 236 delegenin kongreye katılımı ile toplanmıştır.[185] Beş gün süren uzun oturumların sonucunda *" Trakya'nın Yunanlılar tarafından işgaline veya bu maksadı teslih için dahilen vuku bulacak her türlü ihtilal hareketine karşı mukavemet ve müdafaa edilecektir"*[186] yönünde bir karar alınmıştır. Bu karar Trakya halkının işgallere ve Rum çetelerinin faaliyetlerine karşı koyacağının bir göstergesidir. Trakya halkının Yunan işgaline karşı koyma kararlılığı, Lüleburgaz Kongresi'nden sonra Edirne Kongresi'nde de vurgulanmıştır. Kongre sırasında Cafer Tayyar Bey'eTrakya-Paşaeli Cemiyeti Merkez Heyeti'nin kararı ve daha sonra Edirne Kongresi'nin de uygun görmesi ile *"Trakya Milli Kumandanlığı"* görevi verilmiştir. Böylelikle Cafer Tayyar Bey bütün Trakya'nın savunması sorumluğunu üstlenmiş oldu.[187]

B. OSMANLI BİRİNCİ KOLORDUSUNUN TAARRUZ HAZIRLIKLARI VE DOĞU TRAKYA'NIN YUNANLILAR TARAFINDAN İŞGALİ

Son toplanan Edirne Kongresinde alınan karar neticesinde Doğu Trakya'nın Yunan saldırısına karşı savunulması tam yetkili olarak Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Merkez Heyetine verilmiştir. Bu merkez heyet öncelikle Trakya'da savunmanın teknik planlanmasının yapılmasına ve kolorduyu savaşabilir bir duruma getirmeye karar vermiştir. Bundan dolayı da ilk iş, seferberlik ve kolordunun ihtiyaçlarını karşılayacak mali kaynaklar bulmaktı. Öncelikle kolordunun asker mevcudiyetini arttırmak için en genç doğumluların silah altına alınmasına karar

[185]Bayram Sakallı,**Milli Mücadelenin Sosyal Tarihi**, İstanbul 1997, s.195-197; Zekai Güner, **Milli Mücadele Başlarken Türk Kamuoyu**, Ankara 1999, s.204.
[186]Kongerede alınan kararlar ayrıntılı olarak bkz Tevfik Bıyıklıoğlu,**a.g.e.,**s.251-289; Bilge Bayın, **a.g.t**.,s.71-72.
[187]Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e**., s.240.

verilmiştir. Bundan sonra, her piyade taburuna 300 silahlı, alaylar ise, 1200-1400 mevcudlu olacak ve elbise, ayakkabı gibi giyecek olmadığından dolayı her asker köyünden gelirken bir kat yedek çamaşır, bir çift yedek çarık, altına bir kilim ve üstüne bir örtü getirecektir. Kongrede kararlaştırılan vatan savunmasının amacının gerçekleştirilebilmesi için toplanacak askerlerin iaşe ve idaresine karşılık olmak üzere, Trakya halkından aydan aya, her ev başına altı kilo buğday, bir kilo et ve iki lira para yardımında bulunulması kararlaştırılmıştır. Yiyecek malzemeleri, ilçe merkezlerindeki ambarlara; para ise, Ziraat Bankasına yatırılacaktır. Merkez heyet bir taraftan bunlarla uğraşırken bir taraftan da on altı yaşından yukarı olan erkeklerin vilayet dışına çıkmalarını ve hububatın ticaret dışında taşınmasını yasaklamıştır. Yapılan kongrede Trakya'da yerli Rumların yaptıkları faaliyetler ve çeteler kurmaya başlamaları neticesinde bu faaliyetleri önlemek için birtakım müfrezeler kurulması kararlaştırılmıştır. Çatalca Sancağı için de, bin kişilik bir milli alay kurulmasına karar verilmiştir. Diğer bölgelerde de olmak üzere toplam 748 askerden oluşan 11 farklı müfreze oluşturulmuştur. [188] Bu tedbirler alınırken Yunanlıların Doğu Trakya'ya karşı girişecekleri harekatın ne şekilde olabileceği tahmin edilmeye ve planlanmaya başlanmıştır. I. Kolordu Kumandanı, Çatalca Mevki Müstahkem Vekilinden Yunanlıların Çatalca ve civarındaki konuşlanmasına dair kroki ile birlikte bilgi istemiştir. Bunun üzerine 20 Nisan 1920'de Çatalca'dan I. Kolordu'ya hazırlanan raporda istenilen kroki hazırlanmıştır ve şöyle buyrulmuştur:

1. Yunan kuvvetlerinden hariç köye ihraç edilen karakolların mevkileri gösterilmiş ve numara kullanılmış karakolların mevcduları da kroki de yerleri belirtilmiştir.

2. Bu taburun mevcudunun 1250 nefer olduğu günlük çıkarılmakta olan sayılarından ve aylık yapılan tahkikatlardan anlaşılmıştır.

3. Terkos'ta iki zabıt kumandasında 150 kişilik bir kuvvet bulundurmaktadır.

4. Dahil-i karyede hastane binasında 450, idari binalarında 250, kumandanlık dairesi binasının şarkındaki binalarda 125 asker bulunmaktadır. Kroki de gösterilmiş 4 numaralı karakol mevcudiyette 150 neferden ibarettir.

[188] Edip Başer, **a.g.e**., s.81-82.; Bilge Bayın, **a.g.e**.,s. 75.

5. Dahil-i karyede gündüzleri trenlerin gelişinde 4 asker, gecelerinde 1 silahlı askerler çıkarılmaktadır. Şimdiye kadar bunların uygunsuz halleri görülmemiş asayişe ve disipline ziyadesiyle dikkat etmişlerdir.

6. Sabah akşam her gün karyenin muhtelif cihetlerinde ve yakın mahallerde talim yapılmaktadır. Bugün istasyon çevresinde Akpınar vadisinde otomatik tüfekler talimi yapılmıştır.

7. Bahsedilen askerlerde şimdiye kadar 80 askerin firar ettiği Üsteğmen Ali Rıza Efendi tarafından bildirilmiştir. İşte bu bildirilen firarların derdesti için Boğazköy karyesine gönderilmiş olan 1 Yunan müfrezesi tarafından firarlardan 1 Başcavuş ile 1 askerin canlı, 1 askerin de ölü ele geçtiği ve bu esnada 1 Hristiyanın da yaralı olduğu araştırmalar sonucunda anlaşılmıştır. Firarları derdest etmek için gönderilen mürfezeler hiç bir yere malumat vermemişlerdir.[189]

[189] **ATASE. İSH.** K:302 G: 132

EK. 1. Çatalca ve çevresinde Yunanlıların konuşlanması hakkında Çatalca Mevki Müstahkem Vekili tarafından I. Kolordu Kumandanlığına gönderilen kroki[190]

[190] **ATASE. İSH.** K:302 G: 132.

Bu almış olduğu bilgiden sonra Kolordu Kumandanı dağınık halde bulunan tümen ve birlikleri, tümenlerin durumu ve düşman kuvvetlerinin batıdan saldırıcaklarını tahmin ederek verdiği bir emir ile yerlerini değiştirtmiştir. Kolordu'nun durumu şöyle idi; 49. Tümen Edirne ve güneyinde, 60. Tümen Karargahı Uzunköprü'de, 55. Tümen Tekirdağ-Çorlu-Çerkezköy bölgesinde, Çatalca'da ise 186. Piyade alayının birinci taburu ve makineli tüfek bölüğü bulunmaktadır. I. Kolordu yapmış olduğu seferberlik sonucunda, kolorduya gelenlerin sayısı 3500 kişiyi geçmemiştir. I. Kolordunun mevducu 761 subay, 17.500 asker, 47 makineli tüfek ve 54 toptan ibaret olmuştur.[191]

I. Kolordu askeri hazırlıklarına devam ederken Osmanlı Devleti meseleyi siyasi yollardan halledilebileceğini düşünmüştür. Bunun için hazırladığı bir muhtırayı konferansa vermek üzere, Damat Ferit Paşa başkanlığındaki bir heyeti Paris'e göndermiştir. Muhtırada San Remo'da alınan kararların haksız olduğu ve Trakya konusunda ise, ırken, kültüren ve iktisaden Türk olduğu belirtildikten sonra bu toprakların Yunanistan'a bırakılması ile İstanbul'un varlığının tehlikeye girebileceği anlatılmıştır. İtilaf Devletleri bu muhtıraya ciddiye almamışlardır. İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'ne kararlarından taviz vermek niyetinde olmadıklarını belirten sert bir nota ile San Remo kararlarının tartışılmayacağı uyarısında bulunarak anlaşma metnini imzalamaları için 27 Temmuz 1920 akşamına kadar zaman vermişlerdir. Fakat, Yunan birlikleri bu süre dolmadan Trakya'yı işgal etmeye başlamışlardı.[192]

Yunanlılar ilk önce 20 Mayıs 1920'de Trakya'yı işgal etmek için üç tümenle birlikte Meriç boylarına gelmişlerdir. Yunanlılar 27 Mayıs 1920'de önce Batı Trakya'yı işgal etmişlerdir. Fakat Doğu Trakya'yı hemen işgal etmemişlerdir. Yaklaşık iki ay kadar beklemişlerdir. Çünkü, önce işgal ettikleri Batı Trakya'da huzur ve asayişi sağlamak için uğraşmaları gerekiyordu. Yunan ordusunun gerilerinde kurulan Türk-Bulgar çeteleri Yunanlıları uğraştırmıştır. Ayrıca, Yunanlılar Doğu Trakya'yı işgal için Batı Trakya'ya getirdikleri üç tümenin başarılı olabileceğine güvenemiyorlardı. Bir de, Cafer Tayyar Bey'in seferberlik ilan etmesi

[191]Fahri Belen, **Türk Kurtuluş Savaşı**, Ankara 1973, s.191-192.; Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e**., s.309.
[192]Veysi Akın, **a.g.e**., s.6.

ve Edirne Kongresi'nin savunma kararı alması Yunanlıları endişelendirmiştir. Diğer taraftan da Yunanlılar, Doğu Trakya'nın işgaline başlamak için aynı zamanda Batı Anadolu'daki harekatlarının başarılı olmasını beklemişlerdir. Çünkü, Meriç nehri boyuna getirmiş oldukları üç tümen ile bunu başarabileceklerine inanmıyorlardı. Eğer Anadolu'daki işgallerinde başarıya ulaşırlarsa buradaki birliklerin bir kısmını Doğu Trakya'ya göndermeyi düşünüyorlardı. Batı Anadolu'daki durum Yunanlılar lehine olduğu için İzmir'de bulunan kolordudan bir tümeni, önce Bandırmaya oradan Tekirdağ'ına sevk etmişlerdir. Böylece Yunanlılar Doğu Trakya'yı işgale Marmara kıyılarına bir çıkarma yaparak başlamışlardır. 20 Temmuz 1920'de çıkartmaya başlayan Yunanlılar beş gün içerisinde Doğu Trakya'yı işgal etmişlerdir.[193]

Doğu Trakya'nın işgali devam ederken Padişah Vahdettin Şura-yı Saltanatı toplayarak anlaşma metninin kabulünü veya reddini istemiştir. Yapılan toplantıda oy birliği ile Barış Anlaşması'nın kabulüne karar verilmiştir. 10 Ağustos 1920'de İtilaf Devletleri ile Osmanlı Devleti arasında Sevr Barış Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmaya göre Doğu Trakya Yunanistan'a bırakılmıştır. Trakya sınırı, Karadeniz'de Podima'nın (Yalıköy) 7 km kuzeybatısında bulunan Büyükdere ağzından başlayarak Istranca dağlarının 8 km kuzeybatısından geçerek, Sinekli demir yolunun 1 kilometre batısında Fener ve Kurfalı köyleri arasından güneydoğuya doğru uzanarak Kalikratya'nın 1 kilometre güneybatısında Marmara Denizi'ne ulaşmakta idi.Bu sınırın batısındaki topraklar Yunanistan'a bırakılmıştır.[194]Boğazlar bölgesinde Avrupa yakası, Saros Körfezi'nde Karaçalı mevkinden başlayıp kuzeydoğu istikametinde bir hat takip etmek üzere, Beylikdere Havzası güney sınırı Kuruduğ zirvesine ulaşacak, oradan dağ tepelerini izleyip Tekirdağ- Malkara yolundaki Ayrancık'ın 3 kilometre batısından geçecek, Tekirdağ'ın 18 kilometre kuzeybatısından, Çatalca-Çorlu demiryolunun 2 kilometre kuzeyinden Istranca'nın batısından Yeniköy dahil olmak üzere Karadeniz'e ulaşacaktı. Asya yakasında ise, Edremit Körfezindeki Dahlina Burnu ile Kemeriskele arasındaki bir mevkiden galip devletler tarafından belirlenecek bir noktadan başlamak üzere, Manyas Gölü'nün güney sahilinden Ulubat Gölü'nün güney sahilinden, Bursa'nın 6 kilometre batısından, İznik Gölü'nün güney noktasından Sapanca Gölü'nün batı noktasından

[193]Bilge Bayın,**a.g.t**.,s.79.; Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e.,**s. 341.
[194]Veysi Akın, **a.g.e**., s.7-8.

Akabedir'in iki kilometre doğusunda Karadeniz'e ulaşacak bir sınır ile belirlenmiştir.[195]

C. ÇETELERİN KURULMASINDA ROL OYNAYAN RUM-YUNAN CEMİYETLERİ VE KOMİTELERİ

Mondors Mütareke'sinin imzalanmasından sonra İstanbul'a İtilaf Donanmalarının gelmesiyle donanmanın içerisinde bir Yunan zırhlısının bulunması Osmanlı Devleti içinde yaşayan Rumların İstanbul ve çevresinde sevinç ve taşkınlık yapmalarına neden olmuştur. Rumların bu sevincine Ermeniler de ortak olmuşlardır. Bu durum da Yunan Başbakanı Venizelos'un işine gelmiştir. Çünkü, Venizelos Yunan amaçları için Patrikhane ve Rum Cemiyetleri ile işbirliği yapmak arzusundaydı. Bunun yanında bir de Osmanlı Devletinde önemli Hristiyan grup olan Ermenilerle de iş birliği yaparak mütareke ortamında rahat hareket etmeyi düşünüyordu. Venizelos'un bu düşüncesine Ermenilerde aynı şekilde karşılık vermiştir. Bu işbirlik kısa sürede Anadolu'da yaşayan Hristiyan din adamları aracılığı ile yayılmıştır. Bunun sonucunda, Yunan ordusunun yapmış olduğu işgallerde en büyük destekçileri yerli Rum ve Ermeni çeteler olmuştur. Yunan orduları yerli Rum ve Ermeni çeteleri ile birlikte Müslüman halka karşı her türlü yağma, gasp ve işkence uygulamışlardır.[196]Bunun dışında, Venizelos'un Patrikhane ile yapmış olduğu işbirliği de değinecek olursak, mütarekeden sonra Patrikhane ile ilişkiler daha da artmıştır. Patrikhane, Venizelos ve İtilaf Devletlerinden aldığı destek neticesinde Osmanlı Devletini ve otoritesini saymamaya başlamıştır. Patrikhane, yayımlamış olduğu bir bildiride, Osmanlı tebaası olan Rumların Osmanlı Devleti'ne karşı hiçbir bağlılıklarının kalmadığını belirterek Osmanlı Devleti ile bağlarını kopardığını ilan etmiştir.[197]Çatalca Rum Metropolidi Yovakim Efendi Çatalca'da

---

[195] Ali Arslan, "Sevr Anlaşmasına Göre Boğazların Statüsü", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Denizcilik Semineri (17-18 Mayıs 2004)**,İstanbul 2005, s.157.

[196] Ramazan Erhan Güllü, "Mondros Mütarekesinin Ardından Ermeni ve Rum Patrikhanelerinin İşbirliği", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt: XXV, Sayı: 75, Kasım 2009, s.576-604.

[197] Hasan Ali Polat, "Milli Mücadele Yıllarında Marmara Bölgesi'nde Faaliyet Gösteren Müfrezeler, Milis Kuvvetler ve Çeteler (1918-1922)" Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek LisansTezi**, Konya 2008, s.36-37.

elinde büyük Rum bayrağı ile sokaklar da dolaşmıştır. Böylelikle Rum halkın taşkınlık yapmasına sebebiyet vermiştir.[198]Patrikhane İtilaf Devletleri donanmasının İstanbul'a gelişini kutlamak amacıyla okullarda derslere üç gün ara verilmesini emretmiştir. Ardından Rum okullarında devletin resmi dili olan Türkçenin okutulması yasaklanmıştır. Önce Rum okullarındaki Türkçe levhalar kaldırılmıştır sonra da Türkçe eğitim yasaklanmıştır. Böylece Patrikhane tamamen Yunanistan'ın çıkarlarına hizmet etmeye başlamıştır.Ayrıca İtilaf devletleri komiserliklerini ziyaret ederek İtilaf Devletlerinden Osmanlı ordusunda görevli bulunan Rum askerlerinin derhal salıverilmesini sağlamalarını istemiştir. İtilaf Devletleri özellikle İngilizler ufak tefek suçlardan dolayı tutuklanan ve polise teslim edilen bazı Rumları hapishaneden çıkartmışlardır. Bu kişilere en ufak bir ceza dahi uygulanamamış ve İtilaf Devletlerinin yaptıkları bu uygulamadan dolayı suçluların tecavüzleri ve eşkıyalık olayları daha da artmıştır. Patrikhane, Yunan ordusunun Türklere karşı başarılarını övüyor ve Rumlar'ın Yunan ordusuna katılmalarını emrediyordu.[199]Patrikhane ve Yunanlılar İtilaf Devletlerinin de desteği ile birlikte yerli Rumları teşkilatlandırma çalışmalarına başlamışlardır. Bu teşkilatlandırmanın somut örneklerin de kurulan Rum komiteleridir.[200]

*Kordos Komitesi:*Kordos komitesi, Yunanistan'ın ve Patrikhanenin ortak çalışmasının bir ürünü olarak İstanbul'da kurulmuştur. Cemiyet,"Rum Muhacirleri Merkez Komisyonu" açık adı ile Galata'da Minevra Han'ının üçüncü ve dördüncü katında teşkilatlanmıştır.[201]

Cemiyetin faaliyet alanı; merkez İstanbul olmak üzere, Trakya, Trabzon, Marmara sahilleri ve İzmir bölgesi idi. Cemiyetin amacı; isyanlar çıkartmak, ihtilal teşebbüsünde bulunmak, kargaşalık çıkartmak üzere gelen Yunanları Rum göçmen

---

[198]Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 7 Haziran 1335 (7 Haziran 1919) **BOA.DH.KMS**. 52-4/33.

[199]Ali Güler, "Yunan Gizli Teşkilatları-Patrikhane",**Belgelerle Türk Tarihi Dergisi,** Sayı:32, Ekim 1987, s.66.; M. Süreyya Şahin, Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi,**DİA,** Cilt 12, İstanbul 1995, s.346.; Hülya Toker,**Mütareke Döneminde İstanbul Rumları,** Ankara 2006, s.192.

[200]Patrikhane daha barış konfreransında Trakya için görüşmeler devam ederken Rum ihtilali hazırlığı içine girmiştir. Bunun içinde, Kurtuluş'ta bulunan kiliselerden çok miktarda silah toplamıştır ve bunları Rum ahaliye dağıtmıştır. Kiliselerde Rumları aniden ve acele toplayarak talim yapmaya çalışmıştır. 7-8 Haziran 1335 (7-8 Haziran 1919) **ATASE. İSH.** K: 97 G: 56 B:56/1.

[201] Tayyip Gökbilgin,**Milli Mücadele Başlarken**,İstanbul 2011.s.154-155.; Selahattin Tansel, **Mondrostan Mudanyaya Kadar**, Ankara 1973, s.98.

gibi göstererek Trabzon ve Karadeniz sahillerine göndermek; bölgeye gelecek yabancı inceleme heyetlerine Rum nüfusunun çoğunlukta olduğunu göstermek için çeşitli nüfus kaydırmalarında bulunmak ve Rum nüfusunun az olduğu bölgelere göçmen adı ile Yunanları sevk etmek, böylece çeteler kurmak, silah ve cephane temin ederek Yunanistan'dan gelecek subayların korunması ve gerekli bölgelerdeki faaliyetlerini kolaylaştırmaktı.[202]

Kordos Komitesi, Rum komitecilerinin daha rahat şekilde faaliyet göstermeleri için seyahat belgeleri düzenlemekteydi. Patrikhane bu belgeleri asıl vermesi gerekenlere değil de daha çok Rum çetelere dağıttığı için Polis Müdürlüğü tarafından uyarılmıştır. Bu uyarı üzerine Patrikhane belgeleri alanların öğrenci olduklarını ve ailelerini ziyarete gittiklerini ileri sürmüştür.[203]

Patrikhane'nin içerisinde Kordos komitesinden ayrı Resmi Muhacirin Komisyonu da kurulmuştur. Bu komisyonda Kordos komitesinin çalışmalarına benzer faaliyetler yürütmüştür. Komisyonun çalışmalarına dair Patrikhane içerisindeki heyet, Patrik Vekil başkanlığında bir toplantı yaparak Rum yerlerine iadesi ve onlara tazminat verilmesi gibi konuları görüşmek üzere toplanmış ve şu kararları almıştır:

1. Çeşitli Metropolitler tarafından Rumların uzaklaştırma ve takibatı hakkında verilen çeşitli raporların araştırılması ve bunların sonucunda meydana gelecek bilgilerin esası üzerine uzaklaştırma ve takibatın tarihçesi ile ayrıntılı bir istatistik tertip ve neşr edilmelidir. Bu takibat dört komisyon tarafından on beş gün zarfında hazırlanacak, sonra araştırma raporları esas kabul edilerek bir kitap neşr edilecektir.

2. Acele olarak para toplanacak ve memleketlerine avdet edeceklere dağıtılacaktır.

3. Memleketlerine avdet edeceklere gerekli silahların sağlanması için hususi bir komisyon kurulacaktır.

---

[202] Salim Gökçen, **Türkiye'de Rum-Yunan Vahşet Ve Terörü**, İstanbul 2010, s.340.;Hülya Toker,**a.g.e**., s.139.

[203] Bülent Atalay,**Fener Rum Ortodoks Patrikhanesinin Siyasi Faaliyetleri (1908-1923)**,İstanbul 2001, s.109.

4. Burada bulunan, çeşitli yerlerde muhacirlerin mensup oldukları metropolitlerin başkanlığı altında komisyonlar teşkil edilecek ve bunlar Patrikhane ile temasta bulunacaktır.

5. Mahallerinde muhacir bulunan Metropolitlere işbu karara uygun hareket etmeleri için emir verilecektir.[204]

Komitenin almış olduğu bu kararlar ve yapmış olduğu faaliyetler birbirinden farklıdır. Komite istihbarat çalışmaları da yapmıştır. İyi derecede Türkçe bilen Rumları seçerek bunlara Osmanlı subay, asker, komiser ve polis kıyafetleri giydirerek cami, kulüp ve Müslümanlara ait yerlere göndererek casusluk faaliyetleri yapmışlardır. Trakya ve Anadolu'ya gelen çetelere maddi destek ve propaganda yapma çabasında bulunmuştur. Bu maddi destek sayesinde Osmanlı sınırları dışına göç etmiş Rumları tekrar Osmanlı topraklarına göç ettirme faaliyetlerine girişmiştir. Bu göç ettirme politikası çok sistemli ve bir düzen içerisinde yapılmaktaydı. Bunu yaparken metropolitler Anadolu'da ve İstanbul'da çoğunluğu sağlayabilmek için nereye ne kadar Rum göç ettirilmesi gerektiğini hesaplıyor ve bunları doğrudan komite merkezine bildiriyordu.[205] Yapılan çalışmalar neticesinde çok sayıda Rum göçmenler İstanbul'dan sonra en fazla Trakya'ya getirilerek yerleştirilmişlerdir. Trakya'daki Rum göçmenlerin yerleşim görevini hem Kordos Komitesi hem de Trakya Komitesi ile beraber çalışan Yardım Komitesi yürütüyordu. Yunanlılar sistemli ve düzenli bir şekilde Trakya'yı Rumlaştırma yolunda çalışmalar yapıyorlardı.[206]Komitenin diğer faaliyet alanı da genç Rumlardan oluşan izci alayları oluşturmaktır. Komite, bu alaylara Yunanistan'dan getirmiş olduğu elbiseleri Rum mahalle muhtarları ve papazlar aracılığı ile ulaştırmıştır. Bu gençlerden 19-20 yaşlarında olanlar bir ay süreyle talim için Yunanistan'a gönderilmişlerdir. Yaşı küçük ve öğrenci olanlar okullarında, bir işte çalışanlar ise kiliselerde ve Rum kulüpleri gibi kuruluşlarda İstanbul'a gizlice gelen Yunan subaylar tarafından eğitilmiştir. Komitenin yapmış olduğu bu izcilik çalışmaları İstanbul ile sınırlı kalmamıştır diğer uygun olan illere de yayılmıştır. Komitenin yürütmüş olduğu

---

[204] "Fener Patrikhanesi Muhacir Komisyonu", **Vakit**, nr 375, 8 Kasım 1918, s.2.

[205] Kürşat Karacagil, Kürşat Karacagil, " Bir Yunan Gizli Cemiyeti: Kordos",**Türk Dünyası Araştırmaları**, Sayı: 207, Aralık 2013, s. 458.

[206]Salim Gökçen, **a.g.e**., s.342.

faaliyetler Polis Müdüriyetince takip edilmiştir. Meclis-i Vükela'da alınan karara göre, Rum izci teşkilatının kaldırılması, Yunan hükümetinin ve Patrikhanenin Osmanlı Devleti'ne karşı olan hazırlıklarına karşı İtilaf Devletleri temsilciliklerinin haberdar edilmesi kararı verilmiştir. Komite 1922 yılına kadar çalışmalarına devam etmiş ve Milli Mücadele'nin kazanılması ile birlikte faaliyetlerine son vermiştir.[207]

*Trakya Komitesi:*Mondros Mütarekesinin imzalanmasında sonra Rumlar, Yunanistan'ın da desteği ile Trakya'nın Yunanistan'a katılması için "Trakya Komitesi" 'ni kurmuşlardır. Trakya Komitesi, Mayıs 1920'de Fener Rum Patrikhane'sinde toplanan Kırklareli, İnoz (Enez), Gelibolu, Çanakkale ve Çatalca Metropolitleri tarafından kurulmuştur.[208]

Komitenin amacı; Trakya'yı Yunan idaresine geçirmek için her türlü yolu kullanmaktır. Bunun için Metropolitler derhal toplanarak hazırladıkları nüfus istatistikleri ile Birinci Dünya Savaşı sırasında Türkler tarafından sürgüne gönderilmiş Rumların sayısını yüzbinlere çıkartmışlardır. Ve yine Türkler tarafından iskan edilmiş Arnavut, Pomak, Boşnak, muhacirlerini çok miktarda göstererek Patrikhane vasıtası ile Avrupa'ya Paris Barış Konfernasına ve Amerika'ya bildirmişlerdir.[209]Trakya Komitesi ilk iş olarak İstanbul'daki diğer kuruluşların da yardımı ile Edirneli Rumları silahlandırmıştır. Trakya Komitesinin faaliyetleri ve propaganda çalışmaları Rum halkının maneviyatını güçlendirmiştir. Rum halkı silah, bomba ve cephane biriktirmiştir. Bu komite tarafından kurulan çeteler de Trakya'da yoğun bir faaliyet göstermişlerdir. Açıktan açığa çeteler kurarak Trakya'da asayişi bozmakta, Türkleri mümkün olduğu kadar zarara sokmakta, tehdit etmekte, ellerindeki hayvan ve malları gasbetmekte ve yabancı bir müdahale için de zemin hazırlamışlardır. Jandarma veya ordu kuvvetleri ile bu çeteleri ortadan kaldırmak mümkün olamıyordu. Çünkü, ele geçirilen çete mensupları yabancı müdahelesi ile serbest bırakılmakta veya kanuni delillerin eksikliğinden adli takibattan kurtulmaktaydılar.[210]

---

[207]Kürşat Karacagil, **a.g.m**. s. 461.
[208]Seyfi Yıldırım-Adnan Sofuoğlu,**İstanbul Rum Ortodoks Patrikhanesi**, Ankara 2010, s.116.
[209]Umut Erbaş, "Milli Mücadele Döneminde Pontus-Rum Faaliyetleri", Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara 2006,s.36-37.
[210]Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e.,** s.201-202.

Komitenin siyasi alanda çalışmaları da vardır. Bir süre sonra, Edirneli Rumlar Barış Konferansı'na müracaat ederek *Trakya'nın Yunanistan'a ilhakını* talep etmişlerdir. Ocak 1919'a gelindiğinde de Trakya Komitesi çalışmalarının karşılığını almıştır. Yunan kıtaaları, Hadımköyü'ne kadar olan tren güzergahındaki yerleri işgal etmişlerdir. Trakya'da Rum faaliyetlerini yönlendiren ve yürüten bir de "*Yardım Komitesi"* vardır. Bu da aynı şekilde Trakya komitesine bağlı bir kuruluştur. Kordos Komitesi ile irtibatlı olarak çalışan bu yardım komitesi, yerlerine dönen Doğu Trakyalı göçmenlere, evlerini tamir ve çift hayvanlarını tedarik için uzun vadeli para yardımında bulunuyor, ziraat aletleri de veriyordu. Rum köyleri de bu yardımlar ile, tarlalarını ekmeye başlamışlardı. Maddi zararlarını gelecek hasada kadar telafi edecek bir duruma gelmişlerdi. Rumlar Trakya'da son derece iyi bir şekilde teşkilatlanmışlardır. Komite hem siyasi alanda hem çete faaliyetlerinde hem de Rum göçmenler konusunda çalışmalar yapmıştır.[211]

Bu bahsettiğimiz komitelerin dışında kurulan çeşitli cemiyetlerde mevcuttur. Bunlardan bir tanesi Yunan hükümetinden maddi ve manevi yardım gören *Mavri Mira Cemiyeti* idi. Venizelos'tan emir alan bu cemiyetin amacı, Rumları silahlandırarak çeteler kurmak, idare etmek, miting ve propagandalar yapmaktı. Patrikhanenin kontrölündeki Mavri Mira Anadolu'daki Rumlara, sıhhi ve tıbbi gereç ve ilaç yardımı maskesi adı altında silah ve cephane gönderiyordu. Bu cemiyetin hazırladığı Rum çeteler, bir çok Türk köy ve kasabalarında faaliyet göstermişlerdir.[212] Bir diğer kurulan cemiyette *Etnik-i Eterya Cemiyeti*dir. Gerek Rumeli gerek Anadolu taraflarındaki Rum köylerine silah, cephane ve malzeme sevk etmişlerdir. Ve bu cemiyet tarafından silahlanan çeteler Müslüman köylerine dağılarak faaliyetlerde bulunmuşlardır.[213] Bu iki cemiyetin dışında Rum Matbuat Cemiyeti, Rum İzci Teşkilatı, Rum Müdafaa-ı Milliye, Rum Muhacirin Cemiyeti ve Küçük Asya (Asya-yı Sugra) Cemiyeti de kurulan diğer cemiyetlerdendir.

*Rum Matbuat Cemiyeti:*Rum örgütleri içerisinde kültürel konuları çalışmıştır. Rum görüşlerini anlatan kitap, broşür ve haritalar bastırıp dağıtmıştır. Patrikhanenin incelenmesini istediği konu ile ilgili vesikalar bularak bunları Rum yazarlarına

---

[211] Ali Güler, **Sorun Olan Yunanlılar Ve Rumlar***,* Ankara 2005*,* s.89.
[212] Selahattin Tansel,**Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, Cilt I,** Ankara 1973, s.92.
[213] Hasan Ali Polat, **a.g.e***.,* s.40.

hazırlatmıştır. İzmit ve Trakya bölgesinde propaganda faaliyetlerine devam etmiştir.[214]

*Rum İzci Teşkilatı:*Genç yaştaki Rumlardan meydana gelmiştir. Çetelerin eleman ihtiyacını karşılamak ve Rum gençlerini düzenli bir ordu için eğitip hazırlamak amacıyla kurulmuştur.[215]Bu İzci Teşkilatı ile ilgili I. Kolordu raporunda izciler arasında izcilik haricinde yaşlı insanların da bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca, merkezi Lüleburgaz'da bulunan Yunan taburu ile bu teşkilat göçmenlere yardım bahanesi ile çok fazla silah ve cephane almıştır. Yunanlılar bu teşkilatı saklamaya dahi luzüm görmeyerek Rum gençlerini alenen askeri talim ve terbiyeye başlamışlardır. Bununla beraber Yunan askeri elbiseye benzeyen üniformalı kimlikleri değiştirilmiş sekiz kişilik bir çetenin görüldüğü belirtilmiştir.[216]

*Rum Müdafaa-i Milli Cemiyeti***:**Cemiyet izcilik faaliyeti altında Rum gençleri toplayarak askeri eğitim veriyordu. Daha sonra bu izcileri uygun gördükleri yerlerde görevlendiriyorlardı. Cemiyet, zaman zaman piyesler düzenleyerek propaganda yapmaktadır.Bu piyeslerde bando eşliğinde Rum ve Yunan milli marşları söylenmektedir.[217]

*Rum Muhacirin Cemiyeti:*Rum göç ettirerek onların gerekli olan tüm ihtiyaçlarını karşılamak için Patrikhaneye bağlı olan Trakya ve Anadolu metropolitleri tarafından kurulmuştur. Cemiyetin faaliyet alanı, genellikle Rumların yaşadığı Karadeniz, Trakya ve Batı Anadolu bölgelerini içine alıyordu. Cemiyet resmi olarak göçmen cemiyeti olduğu için silahlı mücadelede bulunacak olan Rumlar'ı ihtiyaç duyulan yerlere rahat bir şekilde göndermekteydi.Cemiyet ayrıca 18-20 yaşlarında Rum gençleri çetelere katılmaları için Metropolit ve papazlar aracılığı ile organize ediyordu. Bu gençlere askeri eğitimin yanında Yunan fikir ve düşünceleri hakkında da eğitim veriliyordu.[218]

---

[214]Umut Erbaş,**a.g.t**.,s.39.

[215]Salim Gökçen,**a.g.e**., s.327.;Umut Erbaş, **a.g.t**., s.33.

[216]8 Haziran 1335 (8 Haziran 1919)**ATASE. İSH.** K: 97 G: 56 B:56/2.

[217]Hülya Toker,**a.g.e**., s.140.; Seyfi Yıldırım-Adnan Sofuoğlu, **a.g.e**., s.114-115.

[218]Ayşe Özakbaş, "İstanbul Basınında Gayrümüslim Azınlıklar (30 Ekim 1918- 24 Temmuz 1923)", İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,** İstanbul 2007, s.24.;Bülent Atalay,**a.g.e**., s.108.

*Küçük Asya Cemiyeti(Asya-ı Sugra):*Cemiyet her tarafta Yunanlılığı uyandırmak, en azından Türkiye'nin sahil kısımlarını Yunan idaresine geçirmek için Venizelos'la iş birliği içerisindeydi. Bu cemiyet Rum Muhacirin Cemiyeti ile işbirliği yaparak binlerce Rum'u Anadolu'nun çeşitli yerlerine yerleştirmeye çalışmıştır.[219]

İstanbul hükümeti, Rumların bu kurmuş oldukları cemiyet ve örgüt faaliyetlerine karşı alacağı önlemleri nezaretlere gelen istihbarat bilgilerine göre değerlendirmekte ve ona göre önlemler almaktaydı. Nezaretlere Rumların kurmuş oldukları cemiyetler, cemiyetlerin nerede, nasıl kuruldukları, Fener Rum Patrikhane'sinin faaliyetleri, Yunanistan'ın Patrikhane üzerindeki etkisi gibi konular hakkında istihbarat bilgileri gelmiştir. Dahiliye Nezareti, Patrikhane ve cemiyetler ile ilgili gelen bilgiler doğrultusunda birtakım tedbirler almıştır. Alınan tedbirlere göre; Patrikhane'nin etrafında bir gözetleme şubesi kurulacaktır. Asayişin ihlal edilme ihtimalinin arttıığ zamanlarda Patrikhane koruma altına alınacaktır. Rumların buralarda silahlanmasına engel olunacaktır. Silah ve cephanelerin ele geçirilmesine çalışılacaktır. Dahiliye nezareti, daha çok genel asayişin korunması konusunda önlemler almaktaydı. Harbiye Nezareti ise daha çok devlet dairelerinin herhangi bir saldırı karşısında korunması, silahlanması ve askeri açıdan alınacak tedbirler konusunda emirler vermiştir.[220]

[219] Cengiz Mutlu, **Mütareke Döneminde Rum Nüfus Hareketleri (1981-1922),** Ankara 2014, s.112.;Umut Erbaş,**a.g.t.**,s.28-29.
[220] Hülya Toker, **a.g.e**., s.183-184.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇETECİLİK FAALİYETLERİ VE DOĞU TRAKYA'NIN TAHLİYE EDİLMESİ

A. ÇATALCA VE ÇEVRESİNDE ÇETECİLİK FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI

Doğu Trakya'nın Yunanlılar tarafından işgal edilmesinden sonra Yunanlıların kurmuş oldukları cemiyetler tarafından Çatalca ve çevresinde örgütlenen yerli Rumlar çete faaliyetlerine başlamışlardır. Yunanlıların bu örgütlenmelerindeki amaç, Osmanlı toprakları içerisinde asayişsizlik çıkararak Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan yerli Rumların İtilaf Devletlerinin yönetimini istemelerini sağlamaktır.Sadece yerli Rumlar tarafından değil Yunan ordusuna mensup bazı subaylarda çete teşkilatlanmasında rol oynamışlardır. Hatta yerli Rumlardan oluşan çeteler kurup onları silahlandırmışlardır.[221] İstanbul'dan kaçan Yunan askerleri tarafından trenle Hadımköy'de bulunan Yunan karargahına makineli ve martin gibi silahlar teslim edilmiştir. Bu silahlar da Hadımköy ve çevresinde bulunan yerli Rumlara teslim edilmiştir. Böylece Yunanlıların yerli Rumları silah yardımı yapması çetecilik faaliyetlerinin daha da artmasına neden olmuştur Müslüman halkın elindeki silahların toplanması da Yunanlıların işine gelmiştir.[222]

Çatalca taraflarında çetelerin toplanmış olduğu ve İstanbul'dan pek çok subayın Çatalca'ya firar etmekte olduğunu Dahiliye Nazırı Vekili Sadarete yazmış olduğu raporda ifade etmiştir. Meydana gelebilecek herhangi bir olay karşısında şimdiden tedbirlerin alınmasının gerekli olduğunu bildirmiştir. Çetelerin Çatalca'da toplanıp toplanmadığının iyice araştırılması ve çetelerin toplanması halinde ne gibi tedbirlerin alınacağının Çatalca Mutasarrıflığına sorulması gerektiği belirtilmiştir.[223]

---

[221] Selahattin Tansel**, Mondros'tan Mudanya'ya Kadar**, Ankara 1973, s.94.

[222] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 27 Mart 1335 (27 Mart 1919) **BOA.DH. EUM.AYŞ**. 25/12.

[223] **BOA.**4642/348133 11 Temmuz 1336 (11 Temmuz 1920).

Yunan eşkıya komitesine mensup Nikola Dimitri'nin Rum çeteleri ile ilgili anlattıklarına göre, çetecilerin yapmış oldukları faaliyetlerde ihtiyaçlarını yerli Rumlar tarafından karşılamışlardır. Yaptıkları baskınlarda yeterli sayıda eşkıya olmadığı zaman Osmanlı halkından olan Rumları eğiterek veya Rum köylülerden takviye yapmışlardır. Çatışmada yaralanan eşkıyalar Rum doktorlar tarafından tedavi edilmiştir. Bu çeteler genellikle on veya yirmi kişilik gruplardan oluşmuştur. Yunan Hükümeti ile her zaman işbirliği içinde bulunmuşlardır. Çetelerin giyecek, yiyecek gibi tüm ihtiyaçları Yunan konsoloslarınca karşılanmış ve çete mensubu olanları maaşa da bağlamışlardır.[224]

Çetecilerin silahlanmasında Yunan subaylarının dışında kiliseler ve Rum okulları da rol oynamıştır. Bu kiliseler ve okullar, bazı Rum ve Yunan cemiyetleri tarafından İstanbul'a getirilen silah, üniforma ve cephanelerin saklanıp, depolandığı ve sonra başka bölgelere sevkiyatların yapıldığı yer haline gelmiştir. Venizelos bu konuda şunları söylemiştir:

" Bana verilen ve daha sonra bazı tecelliyatı ile de hakikate intibak ettiği tespit edilmiş olan teminata göre; bilcümle küçük büyük şehirler ve kasabalardaki kiliseler ve Rum okulları tamamen birer silah deposu haline ifrağ edilmişlerdi. Bu netice için, O mahalde yaşayan Rumlar, büyük bir basiret ve cesaret göstermişler, Türklerin mabetlere olan hürmet ve mahalli okullara bahşettikleri haklardan istifade etmişlerdir."[225]

Sadece İstanbul'da bulunan kiliseler değil, diğer şehirlerdeki Rum kiliseleri de silah deposu haline getirilmiştir. Ayrıca, sefalete düşmüş, yiyecek ve giyecek sıkıntısı çekmekte olan Rum halkına yardım etme bahanesi ile sandıklar içinde eşyalar getirilmiştir ve bu eşyaları kiliseler dağıtmıştır. Sandıkların içinde her çeşit silah ve çok sayıda cephane olduğunu Osmanlı Devleti tespit etmiştir[226].

Çatalca Mutasarrıflığı'nın 16 Mart 1921 tarihli raporunda Yunanlıların Trakya'daki İslam ahaliye reva gördükleri muameleler şöyle anlatılmıştır: Babaeskinin Mandıra karyesinden yedi Müslüman on gün önce Yunanlılar tarafından

[224] Azmi Yıldırım," Rum Çetelerinin Türklere Karşı Faaliyetleri (1912-1922)",**Türkler AnsiklopedisiCilt 15**, Ankara 2002, s.801.
[225]M.Süreyya Şahin, **Fener Rum Patrikhanesi Ve Türkiye**, İstanbul 1996, s.166.
[226]Ali Güler, "Yunan Gizli Teşkilatları-Patrikhane",**Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**, Sayı:32, Ekim 1987,s.70.

dayakla öldürülmüştür. Ve aynı karyeden on Müslüman kadın da idam edilmiştir ve ardından karyenin topa tutulduğunu Edirne yolcularından biri Çatalca istasyonundaki muavine bildirmiştir. Trakya dahilindeki Rumlar Yunan Hükümeti tarafından tamamen silahlandırılmıştır. Yunan tüfenkleri ile silahlanmış, başıbozuk elbiseli, şapkalarında Yunan arması olan çete efradı Çilingoz çiftliğinde toplanmışlardır. Yunanlıların baskılarından kurtulmak için Istranca'ya gitmekte olan Müslümanlar Istranca'da bulunan zabite durumu bildirmişlerdir. [227] Çetecilerin faaliyetlerinin devam etmesi üzerine Karacaköy ve Ermeni köyünde halk korku içinde kaçmak zorunda kalmışlardır. Çetecilerin asıl merkezleri Çatalca olup Çilingozköy sınırında ormanlık alanda kendilerine cephe oluşturmuşlardır. Çeteler hazırlıklarını tamamlamışlardır ve amaçları, güneyde bulunan Yunan muhafaza kuvvetlerine yardım ederek Trakya'da isyanlar meydana getirmektir. Çetelerden bazıları Anadolu'ya geçmiştir. Ve diğer çeteler ile birleşerek tecavüzlerine devam etmişlerdir.[228]

Yunanlıların Trakya'daki çete teşkilatı ve harekatına ait Çatalca Jandarma Tabur komutanlığı Dahiliye Nezaretine de raporlar sunmuştur. Rapora göre, biri silahlı biri silahsız iki kişinin tarlasını sürmekte olan Müslüman ahaliyi korkutmak amacıyla işkence etmişlerdir. Bir kaç kişiden oluşan Rum çetesinin Yunan kasaba ve civarlarında dolaşmakta oldukları görülmüştür. Ayrıca Rum çeteleri İslam kıyafetleri giyerek Müslüman köylere gelmişlerdir. Fakat üç kişinin aralarında konuştukları dilden Rum oldukları anlaşılmıştır.[229]

Çatalca ve Boğazköy bölgelerinde, Rum patrikhanesi ve Venizelos'un subayları tarafından oluşturulan yüzlerce çete mensubu daha bulunmaktadır. Bu gelişmeler karşısında Osmanlı Hükümeti 1921 yılı Haziran ayında Rum çeteleri ile ilgili olarak İtilaf devletlerinin dikkatini çekerek bu konuda araştırma yapılması talebinde bulunmuştur. Osmanlı Devleteti'nin bu isteği üzerine Jandarma Alay Komutanı Halil, Kemerburgaz Jandarma Subayı Mecdi ve İngiliz İrtibat Subayı'ndan oluşan bir heyet Çatalca'da ve Boğazköy ve Malva deresi civarında incelemelerde

---

[227] **BOA.DH.KMS** 60-1/70 lef 3.; Azmi Yıldırım, *a.g.m.,* s.803.

[228] "Çatalca Yanında",**İleri**, nr 1177, 8 Mayıs 1921,s.1.

[229] **BOA.DH.EUM.AYŞ** 57-18 29 Teşrin-i Evvel 1337 (29 Ekim 1921); Türkmen Töreli, "Trakya'da Yunan Mezalimi (1919-1922*)",* **Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 31, Sayı:51, Ankara, Mart 2012, s.243.

bulunmuşlardır. Heyet bölgede siperlere yatmış, silahlı, sayıları 150'ye yakın çete mensubu bulunduğunu görmüş, hatta bunlarla konuşmaya çalışmıştır. Üniformalı ve tüfekli bir Yunan subayı beyaz mendil sallayarak yanına yaklaşan İngiliz subayına Venizelos taraftarı olduğunu söylemiştir. Araştırmanın ertesi günü, bölgedeki çeteleri takip etmek amacıyla Osmanlı ve Fransız kuvvetlerinden oluşan müfrezeler sevk edilmiş, ancak çetelerin o gece İstanbul'a döndüğü anlaşılmıştır.[230]

B. YUNAN-RUM ÇETELERİ

1. Bahari Çetesi

Çete, Istranca ve çevresinde faaliyet göstermiştir. Milis kuvvetlerden olan Rüştü ve kuvvetlerinin 27 ve 28 Nisan tarihlerinde Karaburun'a gelerek Yeniköy ahalisinden 187 lira almasından sonra burada yaşayan kunduracı Espro namlı şahsın Dersaadet ve doğruca Patrikhaneye gidip durumu ihbar etmesi ile Yunan Sefarethanesinin yardımı ile Patrikhane tarafından Tatavla Rumlarından oluşan 18 lira maaş ile Boğazköylü *" Bahari"* kumandası altında 100 kişilik bir çete meydana getirilmiştir. Çete İngiliz filinta, bomba, mavzer ve Yunan tüfekleri ile 6 adet makinalı tüfek ile donatılmıştır. Çeteye sonradan katılanlar ile çete mevcudiyeti 200 olmuştur. Çetenin genişlemesi ile birlikte Karadağlı Hristo, Yeniköylü kunduracı Espro ve Kör Nikola da kumandanlığa getirilmiştir.[231]

Çatalca'nın Boğazköy ahalisinden Karadağlı Hristo idaresindeki kuvvetlerin köye girip köyün batısında, Yeniköylü Kunduracı Espro'nun kumandasındaki 100 kişilik bir grubun Boğazköy-İmrahor yolu üzerinde, Arnavutköy'den yerli ve 18 lira

[230]Mehmet Temel, **İşgal Yıllarında İstanbul'un Sosyal Durumu**, Ankara 1998, s.129-131.

[231]Dahiliye Nezaretinden Çatalca Mutasarrıflığı ve Umum Jandarma Kumandanlığına 11 Haziran 1337 (11 Haziran 1921) **BOA.DH.KMS.** 60-2/31 lef 1/1, 2.; Hasan Ali Polat, "Milli Mücadele Yıllarında Marmara Bölgesi'nde Faaliyet Gösteren Müfrezeler, Milis Kuvvetleri ve Çeteler (1918-1922)," Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Konya 2008,s.46-47.

maaş ile şehirden Beyoğlu ve Tatavla (Kurtuluş) Rumlarından toplanmış 100 kişilik kuvvetin Boğazköylü Bahari'nin emir ve kumandasında bulunduğu anlaşılmıştır.[232]

Bahari çetesinin faaliyet alanları Arnavutköy, Boğazköy ve Terkos-Çatalca hattının doğu tarafıdır. Ayrıca çete kendilerine Çatalca ve Hadımköy'de bulunan Yunan taburları tarafından sürekli silah sağlamıştır. İstanbul'dan bir defada 17 araba ile büyük sandıklar içinde cephane, yiyecek ve teçhizat getirilmiştir. Çete Jandarma karakolu tarafından takip edilmekte idi. Hariciye Nezareti bu çetenin herhangi bir tecavüz hareketlerinde bulunmaması için gerekli önlemlerin alınması konusunda emirler vermiştir [233]. Dahiliye Nezareti bu Rum çetenin niyet ve maksatları ile çete eleman miktarları hakkında araştırmalar yapması ve çete faaliyetlerinin önüne geçilmesi bunu yaparken de asayiş ve emniyetin bozulmaması için azami dikkat gösterilmesini Çatalca Mutasarrıflığından istemiştir.[234]Bunun üzerine Terkos-Çatalca hattının doğusuna seyyar bir müfreze sevk edilmiştir.[235]

Müfrezenin takibi sonucu Bahari ve 5 arkadaşı tutuklanarak Çatalca hapishanesine konulmuştur. Buradan firar eden Bahari, 29 Ağustos 1921 tarihinde Hadımköy'deki Fransız kumandanlığına teslim olmuştur. Osmanlı Hükümeti, Bahari ve 5 arkadaşını Fransız kumandanlığından istemiştir. Fakat, bu istek kabul edilmemişti.[236]Fransız Kumandanlığı 11 Eylül 1921 tarihinde Bahari ve arkadaşlarını Kumkapı'daki Fransız hapishanesine sevk etmiştir.[237]

2. Fenerli Bozi Kapudan

Rum çetelerinden biri de Fenerli Bozi Kapudan'dır. Bu çetenin karıştığı olaylar hakkında elimizde çok bilgi yoktur. Yalnız şu iki olay kayıtlarda

---

[232]**BOA.DH.KMS.** 60-2/31 lef 1/1,1/2.; Aynı bilgi için bakınız Hülya Toker,**Mütareke Döneminde İstanbul Rumları**, Ankara 2006, s.172-173.

[233]Umum Jandarma Kumandanı tarafından Dahiliye Nezaretine 13 Haziran 1337 (13 Haziran 1921) **BOA.DH.KMS.** 60-2/31 lef 4. Hasan Ali Polat, **a.g.t**., s.47.

[234]**BOA.DH.KMS.** 60-2/31 lef 3/2 13 Haziran 1337 (13 Haziran 1921).; Sadaret, çetenin yakalanması için Harbiye Nezareti, Çatalca Mutasarrıflığı ve Umum Jandarma Kumandanlığına da yazı göndermiştir. **BOA.DH.KMS.** 60-2/31 lef 5. 14 Haziran 1337 (14 Haziran 1921)

[235]**BOA.DH.KMS.** 60-2/31 lef 1/2.

[236] Mehmet Temel,**a.g.e**., s.201.

[237]Umum Jandarma Kumandanlığından Dahiliye Nezaretine **BOA.DH.KMS.** 60-3/17 lef 4.

geçmektedir. Birincisi, Silivri kazasının Fenerli köyünden olduğu anlaşılan Bozi Kapudan Safaalan karyesine gelerek bu karyeden yanına aldığı on beş Rum ile Çilingoz çiftliği tarafına gitmişlerdir. Çiftlikten dönüşleri sırasında bu on beş Rum'un yanlarında Yunan askeri kıyafetler olduğu ve bunları giydikleri görülmüştür. Bu oluşturulan on beş kişilik çetenin Safaalan karyesindeki otuz mevcudlu Yunan kuvvetlerinin yanında bulundukları bildirilmiştir.[238] İkinci olay ise, Çatalca'nın Akviran karyesi sınırı dahilinde Mandıra istikametinde İngiliz askeri elbisesi giymiş altı kişi karye civarında dolaşmakta iken karakol devriyelerine rastlamışlardır. Bu altı kişi devriyelere yaklaşarak orada niçin olduklarını ve silahlarının ne zaman kimler tarafından verildiğini ve de diğer karakolların nerede olduklarını sormuşlardır. Bu olay ile ilgili Çorlu ahalisinden bir kişi bu altı kişiden birinin çete reisi Fenerli karyeli Bozi Kapudan olduğunu jandarmaya bildirmiştir. Eşkıya oldukları anlaşılan bu kişilerin yakalanmaları için araştırmaların yapılması istenmiştir.[239]

C.YUNAN İŞGAL ALTINDAKİ DOĞU TRAKYA'DA SEVR ANLAŞMA TASLAĞINA GÖRE HATT-I FASIL OLUŞUMU

1920 yılının ortalarından itibaren Yunan kuvvetleri Anadolu dahil olmak üzere Doğu Trakya'yı işgal etmeye başlamışlardı. Sevr Anlaşmasının imzalanması ile birlikte Yunan işgallerine hukuki bir zemin hazırlanmış oldu. Anlaşmanın Osmanlı Devleti tarafından imzalanmasından sonra yürürlüğe girmesi ile ilgili sorunlar yaşanmıştır. TBMM ve Anadolu'da yürütülen Milli Mücadele anlaşmanın yürürlüğe girmesine engel olmuştur. İtilaf Devletleri hem Milli Mücadeleyi yok etmek hem de Sevr Anlaşmasını yürürlüğe koymak için Yunanlıların Anadolu'da yapmış oldukları mücadeleyi desteklemişlerdir. Fakat Yunan kuvvetlerinin I. İnönü II. İnönü Savaş'ında Yunan ordusunun yenilmesi üzerine İtilaf Devletleri Yunanlılara olan güvenlerini yitirmişlerdi. Bundan dolayı İtilaf Devletleri TBMM'ye

[238] Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 2 Şubat 1337 (2 Şubat 1921)**BOA.HR.SYS.**2540/14 lef 11.
[239]Çatalca Mutasarrıflığından Dahiliye Nezaretine 16 Şubat1338 (16 Şubat 1922) **BOA.EUM.AYŞ.** 59/82 lef 1-2.

karşı olan politikalarını değiştirerek, daha ılımlı bir politika izlemeye başlamışlardır. Hatta daha da ileri giderek Türk-Yunan Savaşı'nda tarafsız olduklarını açıklamışlardır. İtilaf Devletleri, Yunanlıların Boğazları askeri bir üs olarak kullanmalarını engellemek için böyle bir kararı almışlardır. Bu bağlamda da 13 Mayıs 1921 tarihinden itibaren İtilaf Devletleri'nin ortak işgal altındaki bölgeler dahil olmak üzere Boğazlar bölgesi *"tarafsız bölge"* olmuştur. Tarafsız bölge Avrupa tarafında Bolayır-Büyükçekmece, Asya tarafında ise Karabiga-Gebze arasını kapsayacaktı [240] Bu ilan edilen tarafsız bölgeden Türkler ve Yunanlılar asker toplayamayacaklardı. Alınan tarafsızlık kararından sonra Yunanistan Anadolu'da tek başına mücadelesini sürdürmüştür. Yunanlılar Sakarya Savaşı'nda yenilmelerinden sonra yeni bir politika izleyerek ellerinde kalan Doğu Trakya topraklarını korumak ve Anadolu toprakları üzerinde baskı kurabilmek için İstanbul'u işgal etmeyi düşünmüşlerdir. Bunun için Anadolu'da bulunan Yunan birliklerini Doğu Trakya'ya sevk etmiştir. Yunanistan 1922 yılı Temmuz ayından itibaren Doğu Trakya'daki birliklerini kuvvetlendirmeye başlamıştır. Temmuz ayı içerisinde Trakya'da Yunan kuvvetleri, 5 bölük, 94 makineli tüfek ve 34.000 askere ulaşmıştır.[241] Trakya ve çevresinde meydana gelmeye başlayan olaylar ile ilgili orada bulunan Akşam gazetesi muhabiri bir mektup göndermiştir. Muhabir mektubunda, Yunan Başkumandanı Hacıanestis'in Yunan kıtaatını teftişe geldiği zaman Yunan askerlerinin kendi kendilerine *" Harbten usandık, sulh isteriz. Memleketlerimize avdet etmek istiyoruz!"* diyerek bağırdıklarını yazmıştır. Askerlerin bu sözlerini üzerine Yunan Başkumandan Hacıanestis'in alayı bunun üzerine Çorlu ve Silivri'ye nakl ettirdiğini belirtmiştir. Muhabir ayrıca, bu alaya mensup taburların dördüncü bölüklerinin mitralyöz kuvvet olduklarını ifade etmiştir. Sınırlara ve Karadeniz sahillerine yapılan saldırıları bu alayın askerleri tarafından meydana getirildiğini belirtmiştir. Muhabir mektubunun sonunda Trakya'da salahiyyetdar bir kişinin Yunanlıların toplanması hakkındaki düşüncesinden bahsetmiştir. Muhabir, bu kişinin fikrine göre Yunanlıların toplanmasının amacının tecavüz hareketlerinde bulunmak

[240] Abdurrahman Bozkurt, "İtilaf Devletleri'nin Türk-Yunan Savaşı'nda Tarafsızlık İlanı (13 Mayıs 1921)" , **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**,Cilt: XXVI, Sayı: 76, Mart 2010, s.42-44.

[241] Abdurrahman Bozkurt, "Yunanistan'ın İstanbul'u İşgal Planı", **Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi,** Sayı: 18, İstanbul 2011, s.133-138.

olmadığını, sadece Trakya'da güçlü bulunmak istedikleri için toplandıklarını ifade etmiştir. Ve Yunan birliklerinin konuşlanmasının iki ihtimali üzerinde durmuştur. Birincisi, Yunanlıların Çatalca'dan ilerleyerek İstanbul'u ele geçirmek isteyebileceklerini, ikincisi ise İstanbul üzerinden Karadeniz veya Marmara denizinde bir sahile çıkartma yapmak isteyebileceklerini belirtmiştir. Bu sebeplerden dolayı Anadolu'da bulunan Yunan kuvvetlerinin Trakya'ya nakil ettirildiğini ifade etmiştir[242]. Akşam gazetesi muhabirinin yapmış olduğu bir diğer araştırmaya göre Yunanlılar Trakya'ya dokuz alay piyade, bir alay süvari ve üç batarya top getirmişlerdir. Muhabir, bu kuvvetlerin Anadolu'dan Trakya'ya gönderilen kuvvetler olduğunu ve yerli ahaliden askere alınan kişilerden oluştuğunu ifade etmiştir.[243]

Yunanlıların bu hazırlıkları karşısında İngiltere, İstanbul'un ve Boğazların kontrolünün kendisinden gideceği endişesi ile İtalya ve Fransa'da İngiltere'den ayrılmamak için İstanbul üzerine yapılacak Yunan taarruzunun durdurulacağını bildirmişlerdir. Bunu da, İstanbul'da bulunan müttefik kuvvetler tarafından hazırlanan ortak bir nota ile bildirmişlerdir. Yunanlıların İstanbul üzerine yapacakları taaarruzundan endişe duyan İtilaf Devletleri Çatalca üzerine birliklerini göndermişlerdir. Gönderilen birlikler şunlardır: 84. İngiliz tugayı, bir süvari alayı, iki topçu taburu, bir zırhlı otomobil birliği Çatalca'da, 150 mevcudlu bir İtalyan piyade bölüğü Hadımköyü'nde ve iki Fransız sipahi bölüğü Büyükçekmece'de toplanmıştır. Yunanlılar beklemedikleri bir tepki ile karşılaşmışlardı. Bu durum İtilaf Devletleri ve Yunanistan arasındaki ayrılığın belirginleşmeye başladığını göstermiştir.[244]

Yunanlılar Trakya'ya kuvvet getirmeleriyle birlikte ayrıca Makedonya ve Atina'dan 1910,1911 doğumluları askere alarak Doğu Trakya'ya sevk etmişlerdir. Asker sevkiyatları ile ilgili Yunanistan Genel Kurmay Başkanı Sevr'in kendilerine tanıdığı sınırları korumak amacıyla yaptıklarını ve daha ötesine geçmeyeceklerini belirtmiştir.[245]Yunanlılar, Sevr'in kendilerine tanıdığı sınır ile ilgili Trakya'da Türk

[242] "Çatalca'da Bulunan Muhabirimizden Gece Vakti Aldığımız Mektup",**Akşam,** nr 1385, 30 Temmuz 1922, s.1.
[243] "Çatalca' da Yunanlıların Vaziyeti", **Akşam**, nr 1386, 31 Temmuz 1922, s.1.
[244]Tevfik Bıyıklıoğu, **Trakya'da Milli Mücadele Cilt I**,Ankara 1992,s.433-434.
[245]Abdurrahman Bozkurt, **a.g.m**., s.142.

ordusu ile Yunan ordusu arasında "Hatt-ı Fasıl"[246] sınır hattını oluşturmuştur. Oluşturmuş oldukları bu sınır hattının uzunluğu 99 kilometredir. Bu hat, Büyükçekmece kazasına bağlı Kalikratya'nın bir kilometre güneyinden başlayarak Arnavutköy'ün güneyinden Yeniceköy'ün güneyine Sorgun'un doğusundan Kazıköy'üne-Haraççı çiftliği ve Fenerköy'ün kuzeyinden Sinekli'ye ve oradan kuzeyde bulunan Safaalan'ı Yunanlılara bırakarak Istrancadan geçer ve Karadeniz'de Çilingoz çiftliğine kadar uzanır. Çatalca'dan Hatt-ı Fasıla en yakın yol Elbasan karyesinde bulunan 6,5 kilometrelik mesafedir. Demiryolu hattının 112. kilometresinde Sinekli Hatt-ı Fasıl kıtaatı vardır. Hatt-ı Fasıl boyunca Yunanlılar karakollar kurmuştur.[247] Umum Jandarma Kumandanı Ali Kemal Paşa, Çatalca'da kurulan Hatt-ı Fasılı teftiş için Sirkeci'den hareket eden tren ile Çatalca'ya gitmiştir. Ali Kemal Paşa'ya *İkdam* gazetesi muhabiri de eşlik etmiştir. Ali Kemal Paşa, Çatalca'ya geldiği zaman Çatalca Jandarma Taburu Yüzbaşı İbrahim Bey ile birlikte teftişe başlamışlardır. İlk önce Rumların yaşadıkları Yeniceköyü'ne gitmişlerdir. Burada Kemal Paşa, Papaz ile görüşmüştür. Ve Papaza: *" Sukünet avdet ediyor, rahat olunuz"* diyerek yaşananlardan dolayı huzur ve asayişin yakında sağlanacağından bahsetmiştir. Ali Kemal Paşa, yapmış olduğu teftişten sonra görmüş olduğu intizamdan çok memnun kalmıştır. Ali Kemal Paşa yapmış olduğu tefişte ilgili gazete muhabirine de şu açıklamayı yapmıştır: *"Hatt-ı Fasıl'daki jandarma karakollarından bir kısmını özellikle Sarıköy çiftliği civarındaki Yunanlıların saldırdıkları karakolu ve havalisini teftiş ettim. Bu teftişten Hatt-ı Fasıl jandarmasının dağ başlarında her türlü mahrumiyyette kalarak vazifeyi vatanlarına son derece ifa ettirildiğini görerek avdet ettim. Çatalca'daki vaziyette sukünet vardır".*[248]Ali Kemal Paşa, İstanbul'a döndükten sonra kendisini ziyaret eden başka bir muhabire de yapmış olduğu teftişi anlatmıştır. Kemal Paşa şu ifadelerde bulunmuştur: *"Yaptığım teftiş seyahatinden memnun olarak döndüm. Hatt-ı Fasılda herkes görevinin ehemmiyetini biliyor. Meydana gelen küçük olaylardan sonra sınır üzerinde sukunet hakim olmuştur. Fakat yine bir süre daha Yunan askerinin ilticası*

---

[246]"Ayırıcı Çizgi"bkz. Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara 1997, s.341.
[247]"Hatt-ı Fasılda Yunanlılar", **Akşam**, nr 1391, 8 Ağustos 1922, s.2.
[248]"Çatalca Hatt-ı Fasılında Bir Teftiş", **İkdam**, nr 9119,8 Ağustos 1922, s.1.

devam etmiştir. Çatalca'da bulunduğum akşam üç dört neferin bazı karakollara teslim oldukları haberi geldi. Bulunduğum yerde bir Yunan neferi kendilerinin keşif kuvveti oldukları, kabul görüldükleri takdirde ve bırakacakları bir işaret üzerine yüz elli kişilik bir grubun derhal teslim olmak üzere harekete başlayacağını açıkça söylüyordu. Yunan askerleri içine düştükleri imkansızlıktan bir an evvel İstanbul'a gelmek düşüncesi ile kurtulmuş görünüyorlardı. Sınır üzerinde yapılan konuşmalar sonucunda Yunanlıların biriktirmiş oldukları kuvvetleri hakkında bir fikir edinmek güçtü. Yine de yapılan konuşmalardan Yunan kuvvetlerinin miktarının otuz bin kadar olduğu tahmin ediliyor. Sağlam bazı kaynaklara göre Hatt-ı Fasıl civarındaki Yunan kıtaatının geri çekildiğine dair elde bilgi yoktur. Çatalca'da olan vaziyeti "Hiçbir şey değişmemiştir"cümlesi ile izahı kabuldur. Fikrime kalırsa Çatalca'da bulunan karakollarımızın bugünkü mevkileri de iyidir [249] ifadelerindende anlaşıldığı gibiAli Kemal Paşa yapmış olduğu teftişten son derece memnun kalmıştır. Sınırda bulunan karakolların Yunan saldırılarına karşın vazifelerini yerine getirdiklerinden dolayı onları tebrik etmiştir. Yunan askerlerinin sınırdan karakollara ilticalara başladıklarından bahsederek yakında sukünetin geleceğinden bahsetmiştir. Hatt-ı Fasıl da düşman kuvvetlerinin birikmesi ile ilgili daha ayrıntılı bilgi almak için *Vakit* gazetesi Çatalca'ya bir muhabirini göndermiştir. Muhabir, Jandarma Kumandanı Binbaşı İbrahim Bey ile bir görüşme yapmıştır. Görüşme sırasında İbrahim Bey'in muhabire ilk söylediği şey, *"Düşman taraflarından bazı hareketler olmaktadır. Fakat şimdilik tehlike bertaraf edilmiştir"* olmuştur.Muhabirin,*"Yunan kuvvetlerinin toplandığını önceden nasıl haber aldınız?"* sorusuna İbrahim Bey şöyle cevap vermiştir:*"Yunan kuvvetlerinin toplanması Temmuzun 12. ile 17. günleri arasında başlamıştır.Bu tarihlerde Yunanlılar Tekfurdağına Anadolu'dan getirttikleri kıtaatı yerleştirmişlerdi. Edirne'den Dedeağaçı, Trakya, Silivri, Saray, Çorlu ve Vizede kuvvetler toplanmaya başlamışlardı.Yunanlılar demiryolu hattının kuzeyde olduğunu zannetmişlerdir. 10 Temmuzdan itibaren kuzeydeki bu kuvvetler Silivri'ye doğru sevk edilmiştir. Aynı zamanda Çorlu'ya topçu kıtaatı da gönderilmiştir. Yunan baş kumandanının Trakya'daki teftişi işte bu tarihlerde idi. Kumandan Trakya'da iken Yunan kıtaatının müfrezelerini Hatt-ı Fasıla yaklaştırmıştır. 28 Temmuz da sınıra*

[249] "Jandarma Kumandanı Kemal Paşa'nın Beyanatı",**Vakit**, nr 167, 8 Ağustos 1922, s.2.

çok yakın mevkide top bataryaları vardı. Bundan dolayı yakında bulunan karakola bir kaç dakika tecavüz olmuştur" Bu toplanan kuvvetlerin merkezi hakkında sorulan soruya da İbrahim Bey merkezlerinin Silivri olduğunu ifade etmiştir. Muhabir, Çatalca'dan dönüş sırasında Büyük Çekmece'de hükümet dairesine giderek Kaymakam Hamid Bey ile görüşmüştür. Hamit Bey, muhabire Büyük Çekmecenin nüfusunun yarısının Türk, yarısının da Rum olduğunu ifade etmiştir. Muhabir, Hamid Bey'e Yunan kuvvetlerinin toplandığının Büyük Çekmecede ne zaman farkedildiğini sormuştur. Hamid Bey'in cevabı: *"Trakya'daki Yunan kuvvetlerinin toplanması bizim zanettiğimize göre, bir buçuk ay önce başladı"*[250] diyerek durumu anlatmıştır. Çatalca'da meydana gelen olaylar ile ilgili olarak yine *İkdam* gazetesinden bir muhabir Çatalca'ya gitmiştir. Muhabir, Çatalca ve köyleri ile ilgili araştırmalar yapmıştır. Muhabir yapmış olduğu izlenimlerine göre, Çatalca'yı İstanbul ile yakınlarında demiryolunun bulunmasına rağmen bir kasaba olarak tanımlamıştır. Müslümanların yaşadıkları mahalleleri de harabe olarak tanımlamıştır. Çatalca'da Rumların da yaşadığından bahsederek aleni bir şekilde taşkınlık hareketlerinde bulunduklarını belirtmiştir. Ayrıca, Rumların Yunan tecavüzlerinin yaşanacağını tahmin edip Yunan bayraklarını dikerek beklediklerini belirtmiştir. Muhabir izlenimlerinin sonucunda Çatalca'da yine de sükunetin ve asayişin yerinde olduğunu ifade etmiştir.[251]

Trakya'da bulunan Akşam gazetesi muhabiri yapmış olduğu araştırmalar sonucunda bir telgraf göndermiştir. Muhabir, öncelikle Yunanlıların yaklaşık otuz bin kişiden fazla olan ordusunun Çatalca müdafaa hatlarını hiçbir zaman zapt edemeyeceğini belirtmiştir. Bunun da sebebi olarak Türk ordusunun müdafaa hatlarına mükemmel bir şekilde kuvvet takviye ederek koruduklarını belirtmiştir. Bu sebepten Yunanlıların büyük bir kuvvet sevk ederek binlerce askerin hayatını feda etmesine yol açabilecek bu hatları ele geçiremeyeceklerini belirtmiştir.[252]Yukarıda bahsettiğimz Hatt-ı Fasıl sınır hattı Sevr Anlaşması'na göre belirlenip oluşturulmuştur. Fakat Sevr Anlaşması TBMM tarafından imzalanmadığı için yürürlüğe girmeyen ve geçerliliği olmayan bir anlaşmadır. Bu yüzden Yunanlıların

[250]"Çatalca Hattı Fasılında Şimdilik Tehlike Bertaraf Edilmiştir",**Vakit**, nr 167, 8 Ağustos 1922, s.1.
[251] "Çatalca'da Yunanın Tecavüz Tasviri ve Akisleri" **İkdam**,nr 9131,10 Ağustos 1922.s.1.
[252]"Yunanlılar Çatalca Hattını Katiyyen Zapt Edemez", **Akşam**, nr 1455, 17 Ağustos 1922,s.1.

oluşturmuş oldukları Hatt-ı Fasıl sınır hattını TBMM tanımamış sadece Osmanlı Devleti tanımıştır. Anlaşmanın hiçbir hükümlülüğü olmadığı gibi Hatt-ı Fasıl sınır hattının da bir geçerliliği yoktur.

Yunanlılar Trakya'ya kuvvetlerini toplarken Türk ordusu taarruz hazırlığı içerisindeydi. Hazırlanan taarruz planının amacı, Yunan ordusunun yok edilmesi esasına dayanıyordu. Yunanlıların Doğu Trakya'yı işgal etmesi ve İstanbul'a karşı taarruz için Doğu Trakya'da büyük kuvvet toplamaları Batı cephesinde bulunan Türk ordusunun taarruzunu kolaylaştırmıştır.Doğu Trakya'da bulunan Yunan kuvvetlerinin Anadolu'ya getirilmelerine fırsat verilmeden bir an önce taarruzun yapılması düşünülmüştür. Mustafa Kemal Paşa tarafından idare edilen taaruz (26 Ağustos-30 Ağustos 1922) sonucunda Yunan ordusunun büyük bir kısmı yok edilmiştir. Yapılan taaruzdan sonra Anadolu düşman işgalinden kurtarılmıştır. Bu zafer üzerine Osmanlı sınırında, Çatalca ve Hadımköy'de bulunan İngiliz, İtalyan askerleri ile iki tabur Fransız askeri bölgeden İstanbul'a hareket etmişlerdir. Böylelikle İtilaf Devletleri Yunanlıları yalnız bırakmaya başlamıştır. Büyük Taarruz Yunanlıların İstanbul'u işgal etme planlarından vazgeçmelerine neden olmuştur.[253]

D. MUDANYA MÜTAREKESİ VE DOĞU TRAKYA'NIN DURUMU

Büyük taarruzdan sonra Yunan cephesi dağılmıştır ve Yunan hükümeti anlaşma istemek durumunda kalmıştır. İtilaf Devletlerine müracaat ederek ateşkes görüşmelerinin yapabilmesi için aracılık teklif etmiştir. İtilaf Devletleri, Yunanlıların ateşkes istediğini Ankara Hükümetine bildirmişlerdir. Mustafa Kemal Paşa bu konuda, Anadolu'da Yunan ordusunun yenilgiye uğratıldığı, yeniden Yunan ordusunun direniş göstermesinin düşünülemeyeceğini belirterek, ateşkes anlaşmasının ancak Trakya için söz konusu olabileceğini ifade etmiştir. Bunun için de, 10 Eylül'e kadar Yunan hükümetinin resmi başvurusu durumunda ileri sürülecek

[253] Muhammed Şahin,Milli Mücadelede Doğu Trakya,**Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Gazi Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Ankara 1992,s.112.;Tevfik Bıyıklıkoğlu, **a.g.e**.,s.434.

şartları belirtmiştir. Mustafa Kemal'in bu tutumu İstanbul ve boğazların güvenliği bakımından önemli olan Doğu Trakya'dan vazgeçilmeyeceğini göstermiştir. İtilaf Devletleri ateşkes şartları hakkında kendi aralarında henüz anlaşmış değillerdi. İngiltere, Trakya konusunda ısrar etme taraftarıydı. Fransa ise Trakya'dan taviz verilmesi gerektiğini savunuyordu. Bu esnada Türk orduları 9 Eylül'de İzmir'e, 11 Eylül'de de Bursa'ya girmiştir. 18 Eylül'de Batı Anadolu'daki Yunan işgallerine son verilmiştir. Batı Anadolu kurtarıldıktan sonra Türk ordusu işgal altında bulunan Trakya ve Boğazlara yönelmiştir.[254]İtilaf Devletleri 18 Eylül 1922'de TBMM'ye bir nota göndererek mütareke taleplerinin kabul edilmesini ve *"tarafsız bölgeye"* girilmemesini istemişlerdir. Mustafa Kemal Paşa ise, tarafsız bölgeyi tanımadığını belirtip, Trakya'yı kurtarmadıkça orduları durdurmanın imkanı olmadığını ifade etmiştir. Ve 24 Eylül 1922'de Türk kuvvetleri hiçbir direniş ile karşılaşmadan Çanakkale'de tarafsız bölgeye girmiştir. 28 Eylül'de Mustafa Kemal Paşa ile görüşen Franklin Bouillon, Türk taleplerinin kabul edileceğine dair teminat vermiştir. Bunun üzerine Türk orduları Boğazlara yönelik harekatı durdurmuştur. 29 Eylül 1922'de Mustafa Kemal, Doğu Trakya, İstanbul ve Boğazların Türk hakimiyetine bırakılması ve mütarekenin 3 Ekim'de toplanmasının uygun olacağını bildirmiştir.[255]

Mudanya Konferansı 3 Ekim 1922'de İtilaf Devletlerinin komutanları (İngiltere Generali Harigton, Fransa Generali Charpy, İtalya Generali Mombelli) ile Türkiye'yi temsil eden İsmet Paşa arasında toplanmıştır. Konferansın başlıca konusu, Doğu Trakya'nın Türklere teslimi ve boğazlarla İstanbul'un anlaşmanın imzalanmasına kadarki zamanda bağlı kalacağı durumdur. Mustafa Kemal Paşa, konferanstan olumsuz bir sonuç çıkması ihtimalini düşünerek ordulara kısa sürede İstanbul ve Çanakkale Boğazları'nın Anadolu kıyılarını ele geçirmeleri için gerekli olan tüm tedbirleri aldırmıştı. Mustafa Kemal Paşa, Doğu Trakya boşaltılıp Türkiye'ye teslim edilmediği takdirde Trakya'ya geçen Yunan kuvvetlerinin peşinden Rumeli'ye geçmek konusunda da kararlıydı. Konferansın ilk günlerinde İngiliz generali Doğu Trakya'nın Yunanlılar tarafından boşlatılmasını, fakat

[254]Ahmet Emin Yalman, " Mudanya Bırakışması ve Yankıları", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Cilt: 58 Sayı: 18 Yıl:1996, s. 189.

[255]Abdurahman Bozkurt, "Mudanya Mütarekesi-Lozan Anlaşması Arası Yunanistan'ın Doğu Trakya Stratejisi", **Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi,** Sayı:19, İstanbul 2011, s.186.; Ahmet Emin Yalman, **a.g.m**, s.191.

buraların Türklere değil, barış konferasının sonuna kadar müttefiklerin kontrolü altına verilmesini Türk heyetine kabul ettirmeye çalışmıştır. İsmet Paşa bunun üzerine Doğu Trakya'nın hemen Yunanlılar tarafından müttefiklere değil, doğrudan doğruya Türkiye'ye teslimini istemiştir. Fransızlar da, Türk teklifini kabul etmiştir. İngilizler, Türk heyetinin yapmış olduğu bu teklifi düşünmeleri için konferansa ara vermiştir. İngiltere, Trakya konusunda diretmekteydi. Eğer İngiltere Trakya'yı teslim etmezse ve bu konuda ısrar etmeye devam ederse orduları Boğazlara doğru harekete geçmekten başka yapacak bir şey kalmıyordu.[256] İngiltere'nin, Yunanlılar lehine bir davranış izlemeye devam etmesi üzerine, Mustafa Kemal Batı cephesinde bulunan ordulara hareket emrini veren bir talimat göndermiştir. Bunun üzerine İtilaf Devletleri 6 Ekim'de bir araya gelerek durumu görüştüler. Türk tarafının kararlılığını gören İngilizler, Fransızların ve İtalyanların arabulucuğu ile ara verilen konferans görüşmelerine 9 Ekim'de yeniden başladı. Nihayet 3 Ekim'den itibaren devam eden konferans 11 Ekim 1922'de imzalanmıştır. 14/15 Ekim 1922'den itibaren anlaşma yürürlüğe gireceği belirtildikten sonra on beş gün zarfında Yunan ordusunun Meriç'in batısına çekileceği, bu tarihten bir ay sonra da Doğu Trakya'nın TBMM'ne teslim edileceği kararlaştırılmıştır.[257]Ayrıca, üç gün içinde yürürlüğe girecek olan bu anlaşma ile Türk-Yunan silahlı kuvvetleri arasında çarpışma sona erecektir. Doğu Trakya'nın Yunanlılardan tahliyesi, bu anlaşma yürürlüğe girdikten sonra başlayacaktır. Bu tahliyeye, her türlü askeri birlikler, taşıtlar, depo edilmiş harp malzemeleri ile cephane ve erzak depoları da dahil olacaktır. Doğu Trakya'dan jandarmalar dahil olmak üzere, Yunan sivil memurları mümkün olan en kısa zamanda çekilecektir. Bu geri çekilme işlemi başlıca belirlenen bölgelere koyulacak olan müttefik heyetlerin idaresi altında yapılacaktır. Bu heyetlerden başka, Doğu Trakya'yı müttefik kıtalar işgal edecektir. Tahminen yedi taburdan oluşan bu kıtalar, Doğu Trakya'yı işgal edip, asayişin devamını sağlayacaktır. Bu bahsettiğimiz müttefik kıtalar ile müttefik heyetler Yunanlıların tahliyesi bittikten sonra otuz gün içinde geri çekileceklerdir. Bu suret ile de TBMM Hükümeti idaresi ve jandarma

[256]Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e**., s.442-444.; Muhammed Şahin, **a.g.e**., s. 114-115.
[257]İsmail Eyyupoğlu, **Mudanya Mütarekesi**, Ankara 2002, s.239.

idaresi mıntıkasında, müttefik heyetler ve kıtalar vazifelerini muntazam yaparlarsa kararlaştırılan otuz günlük süre bitmeden geri alınabilecektir.[258]

E. DOĞU TRAKYA VE ÇEVRESİNİN YUNANLILARDAN TAHLİYESİ

Mudanya Mütarekesi 14/15 Ekim 1922 gece yarısından sonra yürürlüğe girmiştir. Buna göre, Yunan tahliyesi 15 Ekim'de başlayacak ve hemen ardından 15 gün içinde tamamlanacaktır. Trakya'yı TBMM Hükümeti adına Trakya fevkalade komiseri olarak atanan Refet Paşa (Bele) teslim alacaktır. Doğu Trakya'nın tahliyesi Çatalca'da bulunan Hatt-ı Fasıl sınırından başlayacaktır ve tahliye edilen yerler müttefik askerler tarafından işgal edilecektir. Tahliye edilen yerlere müttefik askerler gönderildikten sonra 1 Kasım'dan itibaren Yunan idare memurları da çekilecektir. Yunan idare memurlarının çekildiği yerlere Türk memurları, asayişi temin etmek üzere de Türk jandarmaları yerleştirilecektir. [259] Doğu Trakya, öncelikle Yunan tahliyesi ve müttefiklerin işgali amacıyla üç bölgeye bölünmüştür. Her bölge ayrı bir İtilaf kuvvetleri tarafından işgal edilecektir. Çorlu ve Çerkezköy havalisinden oluşan birinci bölge İtalya kuvvetleri tarafından işgal edilecektir. Edirne, Kırkkilise ve Lüleburgaz havalisinden oluşan ikinci bölge Fransız kuvvetlerince işgal edilecek Tekirdağ, Keşan ve Hayrabolu havalisinden oluşan üçüncü bölge İngiliz kuvvetlerince işgal edilecektir. Bunun için üç tabur İngiliz, üç tabur Fransız ve bir tabur İtalyan askerlerinden oluşan toplam yedi tabur İstanbul'da hazırlanmıştır.[260]

Bütün Doğu Trakya, 15-31 Ekim 1922 tarihleri arasında üç dönemde tahliye ve işgal olunacaktır:

1. Çatalca Hatt-ı Fasılından itibaren Çorlu'ya kadar olan bölge 15-21 Ekim günlerinde

---

[258] Ali Türkgeldi, **Mondros ve Mudanya Mütarekeleri Tarihi**, Ankara 1984, s.185-186.; Cezmi Eraslan, "Mudanya Mütarekesi", **DİA**, Cilt:30, İstanbul 1995, s.357.

[259] "Şarki Trakya Yarın Geceden İtibaren Tahliye Olunacaktır", **İkdam**, nr 9185, 13 Ekim 1922, s.1.

[260] "Şarki Trakya'nın Yunanlılardan Tahliyesine Yarın Sabah Başlanacak", **İkdam**, nr 9186, 14 Ekim 1922, s.1.;" Trakya'yı Teslim Edecek Müttefik Kuvvetler", **Vakit**, nr 1736, 13 Ekim 1922, s.1.; Bilge Bayın, **a.g.e**., s.108.

2. Çorlu ile Lüleburgaz arasındaki bölge 21-26 Ekim günlerinde

3. Lüleburgaz'dan itibaren Meriç nehrine kadar olan bölge 26-31 Ekim günlerinde [261]

15 Ekim 1922 günü Çatalca da dahil olmak üzere İtalyan kuvvetlerinin Çorlu, Çerkezköy, Saray, Silivri ve Vize'yi işgal etmesi ile Yunan kuvvetlerinin tahliyesine başlanmıştır. Çatalca mutasarrıfı Fevzi Bey, müttefik devletlerin askerlerini taşıyan üç trenin Çatalca istasyonundan Sinekli'ye geçerek tahliye edilen yerleri işgale başladıklarını belirtmiştir. Ayrıca, Fevzi Bey Akşam gazetesi muhabirine Hatt-ı Fasıl'ın batı tarafının Yunanlılar tarafından olaysız bir şekilde tahliye edilmeye başlandığını bu durumdan dolayı da hiçbir endişenin olmadığına dair haberler aldığını söylemiştir.[262]

İstanbul'dan Trakya'ya gidecek olan müttefik askerler Sirkeci istasyonundan kalkan trenler ile Trakya'ya giderlerken Çatalca'dan da geçmektedirler. Çatalca merkez istasyon konumunda olup müttefik askerleri taşıyan trenler buradan diğer yerlere gitmektedirler. Hatt-ı Fasıl ile Çerkezköy arasında bulunan yirmi kilometrelik sahanın işgal edilmesi için yedi yüz askerden oluşan bir İtalyan taburu Çatalca'dan geçerek Çerkezköy'e gitmiştir. Bu alan işgal edildikten sonra aynı tabur Çerkezköy'den bu sefer Hatt-ı Fasıldan Çorlu'ya kadar olan sahayı işgal etmiştir. Bu İtalyan taburu Çorlu'yu da işgal etmeye başlamışlardır. [263] Hatt-ı Fasılın işgal edilmeye başlaması ile ilgili Çatalca Hatt-ı Fasıl komiseri şu açıklamada bulunmuştur: *" Çerkezköy İtalyanlar tarafından işgal edilmiştir. İtalyanlar Çorlu'ya doğru hareket etmişlerdir. İtalyanlar işgal sahaları Sinekli'den itibaren Çerkezköy ve Çorlu'yu içine alan bir bölgeyi kapsamaktadır. Buradan itibaren demiryolu hattının deniz kısmı İngilizlerin ve doğu kısmı da Fransızların işgali altında bulunacaktır. Aldığımız malumata göre, Yunanlılar Doğu Trakya'dan çekilirken Trakya Rumlarını da götürmek istemektedirler. Halbuki Rumlar yerlerinde kalmak istiyorlar. Rum köylerinden bir kaç kişi Çatalca'ya gelerek yerlerinde kalmak istediklerini söylediler. Bunlara gerek Türklere gerek Çatalca'daki kıtaata karşı*

[261] Veysi Akın, **Trakya'nın Türklere Devir Teslimi**, Ankara 1996, s.72.
[262] "Bugün Çatalca'ya Üç Tren Geçti", **Akşam**, nr 1499, 15 Ekim 1922, s.1.
[263] "Müttefik Kıtaatı Dünden İtibaren Trakya'yı Yunanlılardan Teslim Etmeye Başladı", " Yunanlılar Trakya'dan Çekilmeye Başladılar", **Vakit**, nr 1739, 16 Ekim 1922, s.1.

fenalık yapmayanların yerlerinde kalabilecekleri cevabı verildi. Bugün Hatt-ı Fasıl'da Yunan kuvvetleri kalmamıştır". [264] Bu açıklamanın dışında Hatt-ı Fasıl komiseri Yunanlıların bütün eşyaları ile nakl edildiklerini belirtmiştir. Yunanlılar, Hatt-ı Fasılın doğu tarafında bulunan karakollarını da tahliye ederek çekilmeye başlamışlardır. Böylece Yunanlılar Hatt-ı Fasıldan uzaklaşmaya başlıyorlardı. Istranca Hatt-ı Fasılında ve Çatalca sınırında bulunan karakollarını da geriye çekmişlerdir. Sınırdaki karakolların geriye çekilmesi ile birlikte Yunanlılar Çatalca sınırından on kilometre geriye çekilmiş oldular. Böylelikle de Çatalca ve çevresinde hiçbir Yunan kuvveti kalmamıştır. Doğu Trakya'daki son durum ile ilgili müttefik baş kumandanlığından alınan malumata göre; İngiliz ve Fransız askerlerinin oldukları bölgelerde hiç bir hadise olmamıştır. Çatalca hattındaki Yunan karakolları 17 Ekim 1922 tarihi akşamı geri çekilmişlerdir.[265]

Yunanlılar 15 Ekim'den itibaren Çatalca hatt-ı fasılından çekilmeye başlamışlardır. İlk gün 15 kilometrelik bir alan tahliye edilmiştir. 16 Ekim akşamı sınırdaki Yunan karakolları tamamıyla boşaltılmıştır. Aynı gün Hatt-ı Fasılın doğusunda kalan Çatalca toprakları İtalyan kuvvetleri tarafından işgal edilmiştir. İtalyanların bölgeye el koyması ile Yunanlılar bölgeyi terk etmeye başlamışlardır.[266]

Doğu Trakya'daki idareyi müttefik kuvvetler teslim alana kadar geçen sürede Yunanlıların bölgede yaşayan Türklere kötü davranmalarından endişe edilmiştir. Bölgede Yunan birliklerinin dışında silahlı Rum ve Ermenilerin yapmayı düşündükleri faaliyetlere karşı önlem almak ve asayişi sağlamak gerekiyordu. Bu amaçla Trakya Paşaeli Cemiyeti tarafından Çatalca'da ve Bulgaristan'da hazırlanmış ve Eylül 1922 ortalarında harekete geçirilmiş gizli silahlı teşkilat Trakya Türklerini korumak üzere görevlendirilmiştir. Çatalca'dan 760 tüfek ve 3 makineli tüfek kuvvetinde on bir müfreze Vize ve Kırklareli istikametine doğru harekete geçirilmiştir. Bulgaristan'da olan iki müfrezede Edirne istikametine doğru harekete geçirilmiştir. Mudanya Mütarekesi yürürlüğü girer girmez Çatalca'dan ilerleyen bu müfrezeler Yunanlıların tecavüzlerine, Türklerin yaşadıkları köylerin yağma

---

[264]" Çatalca Hatt-ı Fasıl Komiserinin Beyanı", "Şarki Trakya'da Tahliye", **İkdam**, nr 9189, 17 Ekim 1922, s.1.; " Yunanlılar Hatt-ı Fasıldan Çekildiler", **Vakit**, nr 1745, 17 Ekim 1922, s.1.
[265]" Trakya'da İşgal Ve Tahliye Vaziyetine Dair", **Akşam**, nr 1423, 18 Ekim 1922, s.1.
[266]Veysi Akın, **a.g.e**., s.77.

edilmesine ve yakılmasına, silahsız Türklerin öldürülmelerine engel olmaya çalışmışlardır. Daha müttefik kuvvetler Doğu Trakya'ya girmeden bu müfrezeler asayişi sağlamaya çalışmışlardır.[267]

Yunan tahliyesinin başlaması ile Müttefik kuvvetlerin bölgenin asayişini ve konrtollerini ellerine alması ile yerleşim yerlerinde kalan Yunan idaresinin hiçbir hukuki varlığı kalmamıştır. Bundan dolayı Refet Paşa 19 Ekim 1922'de İstanbul'a gidip müttefik heyet ve askerleri ile görüşerek Doğu Trakya'nın devir ve teslimine ait meseleyi karara bağlamaya çalışmıştır. Refet Paşa ile Müttefik generalleri arasında 23 Ekim 1922'de yapılan görüşmede Doğu Trakya'nın durumunu anlatarak huzur ve asayişin bir an evvel sağlanması için Doğu Trakya'nın TBMM Hükümeti'ne devir ve teslimine karar verilmiştir. Trakya'nın devir ve teslimine dair bir program yapılmıştır. Programa göre, Çatalca'ya memur ve jandarmalar 30-31 Ekim tarihlerinde girecek ve Çatalca'nın 1 Kasım'da devir teslimi gerçekleşecekti. 31 Ekim 1922 günü Trakya'nın devir ve teslimi başlamıştır. 3 Kasım'da Çatalca hatt-ı fasılındaki karakollar, tamamı ile Türk jandarmalarının kontrolüne bırakılmıştır. Refet Paşa, gazetecilere İtalyan mıntıkasının tamamıyla teslim alındığını, TBMM Hükümeti idaresinin tesis edildiği yerlerde huzur ve asayişin sağlandığına dair açıklamalarda bulunmuştur. 31 Ekim 1922'de Yunanlılar Trakya'yı tamamen boşalttıktan sonra Türk idaresine teslimi Çatalca hatt-ı fasılından Meriç nehri sınırına doğru 31 Ekim-25 Kasım tarihleri arasında tarihleri arasında yavaş yavaş gerçekleştirilmiştir. Yerleşim yerlerinin devir ve tesliminden sonra müttefik heyet ve kuvvetlerinin vazifeleride sonra ermişti.Trakya'nın birçok yerlerinde, Ankara'dan ve İstanbul'dan tayin olunan memurlar gidinceye kadar ahali arasından seçilen kişiler geçici hükümet, belediye ve jandarma heyetleri vazifeye başlamışlardır. Refet Paşa, 25 Kasım'da müttefik generaller ile yapmış olduğu toplantıda generallerin verdikleri bilgilere göre, tahliye hazırlıklarına başlanmıştır. İtalyanların Çorlu, Fransızların Lüleburgaz ve İngilizlerin de Uzunköprü'de toplanmalarına ve buradan İstanbul'a sevklerine kararlaştırılmıştı. 28 Kasım'da Türk jandarma kuvvetlerinin sınırları kontrol altına alması ile bütün Trakya toprakları TBMM Hükümeti idaresine geçmiştir. Böylece müttefik kuvvetlerin bölgedeki

[267]Tevfik Bıyıklıoğlu, **a.g.e**., s.456-457.

görevleri de sona ermiş oldu. Trakya'nın teslim alınması az mal ve can kaybı ile tamamlanmıştır. Türk işgali ile beraber Doğu Trakya'nın tamamında huzur ve asayiş tekrar sağlanmıştır.[268]

F. ÇATALCA VE ÇEVRESİNDE MEYDANA GELEN ASAYİŞ OLAYLARININ İSTATİKSEL CETVELLERİ

Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşı boyunca savaş ortamından kaynaklanan asayiş ve düzenin sağlanması ile ilgili birtakım sıkıntılar yaşamıştır. Bu durum mütarekenin imzalanması ile birlikte daha da artmıştır. Rauf Orbay mütarekenin imzalanmasından sonra basına yapmış olduğu açıklamada mütarekenin memnuniyetinden bahsettikten sonra memleketteki asayiş durumu ile ilgili *"Memleketimizde asayişi muhafaza etmeliyiz. Aksi takdirde herşeyi kaybetme tehlikesi vardır"*[269]açıklamasını yapmıştır. Rauf Bey'in bu açıklamasında asayişin mutlaka sağlanması gerektiği üzerinde önemle durmuştur. Rauf Orbay yapmış olduğu :

> "mütareke şartlarının tatbiki günlerinde sükun ve asayişi korumaya son derece dikkat etmek lazımdır. Hükümet olanca gücü ile bunu sağlamaya çalışacaktır. Siz de daima memleket menfaatlerini göz önünde bulundurup, son derece soğukkanlılıkla, azınlıkları incitmeyerek, hükümet ile işbirliği yapıp yardım etmelisiniz"[270]

açıklamasında da gazetecilerden sükun ve asayişin sağlanmasında hükümete yardımcı olmalarını rica etmiştir. Mütarekenin imzalanmasından sonra orduların terhis edilmesi ve sürekli hükümet değişiklikleri sebebiyle yurtta tam olarak kanuni bir düzen sağlanamadığı için asayiş ile ilgili sorunlar daha da artmıştır. İstanbul'un işgali ile başlayan işgallerin yurdun her tarafına yayılması, özellikle gayrimüslim tebaadan Rum ve Ermeniler kurmuş oldukları örgütlerin yardımları ile silahlı çete

---

[268] Tevfik Bıyıklığolu, **a.g.e**., s.459.; Muhammed Şahin, **a.g.e**., s.117.; Veysi Akın, **a.g.e**., s.152-153.
[269] İhsan Sabri Balkaya, " Mütareke Dönemi Asayişin Üç Boyutu", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 41, Mayıs-2008, s.18-20.
[270] Rauf Orbay, **Siyasi Hatıralar**, İstanbul 2009, s. 204.

faaliyetlerine başlamışlardır. Bunların dışında Müslümanların oluşturmuş oldukları milis kuvvetler de asayişi bozan etkenler arasında yer almıştır. Asayişi ve huzuru bozan olaylar genellikle, yol kesme, gasp, hırsızlık, ırza tecavüz, yakıp yıkma vb. olaylardır. 1919 yılından itibaren işgaller ve bunun devamında da asayiş olayları meydana gelmeye başlamıştır. İstanbul Hükümeti hem işgallere karşı hem de asayişle ilgili yaşanan sorunlara karşı sessiz kalmıştır. Hükümet yetkilileri meydana gelen asayiş olayları ile ilgili birkaç şekavet olaylarının dışında herhangi bir problemin olmadığını ifade etmişlerdir. Mütarekenin imzalanmasıyla birlikte silah ve cephanelerin teslim edilmesi Osmanlı Devleti'nde asayişi sağlayacak olan güçlerin silahtan yoksun bırakılmasına neden olmuştur.[271]

Çatalca ve çevresinde meydana gelen asayiş ile ilgili problemleri incelediğimizde olayların 1919 yılından itibaren ortaya çıkmaya başladığını görüyoruz. Özellikle mütarekenin imzalanması ile başlayan ve yaşanan olaylar genellikle darp, gasp, adam yaralama, tecavüz, değerli eşya hırsızlığı, adam öldürme, sahtekarlık, memura ve zabıtaya hakaret, hayvan hırsızlığı, serserilik ve kundakçıklıktır. İlk olarak 1919 yılında meydana gelen suçlara ait suç cetvellerini incelediğimizde, Nisan ayında Çatalca merkez ve mahalli kazalarda dört hırsızlık olayı, sebepsiz yere zorla hanelere girme, öldürme amacıyla silah atma, iki darp suçları meydana geldiği belirtilmiştir. Bunları yapanların derdest edildikleri belirtilip, bunların dışında Nisan ayı içerisinde başka bir olayın olmadığı ifade edilmiştir.[272] 1919 yılı Haziran ayında ise daha çok darp, gasp, tecavüz ve hırsızlık olayları yaşanmıştır. Meydana gelen olaylardan bir kaç tanesi şöyledir: Çatalca'dan Kalfaköy'e gelen Yunan askerleri Müslüman halktan bir kaç kişiyi darp etmiştir. Rumlar, Çatalca-Kestanelik yolu arasında ki telgraf hatlarını tahrip etmiştir. Müslüman halk Yunan askeri elbisesi giymiş otuz kadar silahlı Rumlar tarafından gasp edilmiştir.[273]

1919 yılı Temmuz ayında meydana gelen suçlar darp, adam yaralama ve öldürme, hayvan hırsızlığı, tehdit, gasp ve tecavüz olayları yaşanmıştır. Bu

[271] İhsan Sarı Balkaya,**a.g.m**., s 21-24.
[272] Çatalca Polis Komiserinden Emniyet-i Umum Müdüriyetine 10 Nisan 1335 (10 Nisan 1919) **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 4/56.
[273] **ATASE.İSH.** K: 113 G: 117 B: 177/ 1-2-3-4.

olaylardan birkaç tane örnek verecek olursak; karyesinden Çatalca merkeze para bozdurmak için giden Süleyman'ın dönerken önüne Yunan asker elbisesi giymiş dört kişi çıkmıştır. Bu kişiler Süleyman'ın üzerinden bulunan yüz lirasını gasp etmişlerdir. Çatalca'nın Silivri kazasında yaşayan İbrahim mavzer tüfekler taşıyan şapkalı üç Rum tarafından darp edilip ölümle tehdit edilmiştir. Silivri'de Akviran karyesinden üç kişi önlerine çıkan on beş kişilik bir Rum çetesinin tecavüzüne uğramıştır. Çete bu üç kişiden birisinin yüz elli lirasını gasp etmiştir. Bunların dışında, Rumlar Müslüman ahalinin hayvanlarının bulunduğu çiftliklerden seksen tane sığır, dörtyüz yetmiş beş tane koyun ve yedi süt arabasını çalmışlardır. 1919 Temmuz ayı içerisinde Rumlar tarafından toplam 13 suç meydana gelmiştir. Suç çeşiti ve cetveli aşağıdaki tabloda görüldüğü şekildedir:[274]

Tablo 2. 1919 yılı Temmuz ayı suç cetveli

	Adam öldüme	Yaralama ve darp	Hırsızlık ve gasp	Tecavüz	Tehdit
Rum	2	2	5	2	2
Bulgar	-	-	-	-	-
Ermeni	-	-	-	-	-
Musevi	-	-	-	-	-

1919 Ağustos ayında meydana gelen olaylara baktığımızda benzer olaylar yaşanmaya devam etmiştir. Çatalca merkezinde zorla Müslümanların hanelerine giren otuz kişilik Rum çetesi halkın parasını ve nakit eşyasını gasp etmiştir. Akviran karyesi ve civarında ise otuz iki sığır, on dört öküz ve çok sayıda koyun yirmi kişi kadar olduğu tahmin edilen eşkıyalar tarafından kaçırılmıştır. Sazlıdere mevkiinde Yunan asker elbisesi giymiş beş şahıs Müslüman ahalinin kırk tane öküzünü çalmıştır. İki silahlı şahıs da ahaliden üç kişiyi yaralayıp bir kişiyi de öldürmüştür. Çatalca halkından Hasan Efendi önüne çıkan dört Yunan askeri tarafından silah ile

[274]Benzer olaylar için bkz **BOA.DH.EUM.AYŞ**. 18/36. **ATASE.İSH.** K: 113 G:118. B:118/1-2-3.

tehdit edilip üzerinde bulunan paraları gasp edilmiştir. 1919 yılı Ağustos ayına ait suç cetveli aşağıdaki tabloda görüldüğü şekildedir:[275]

Tablo 3. 1919 yılı Ağustos ayı suç cetveli

	Adam öldürme	Yaralama	Darp	Hırsızlık	Tecavüz	Tehdit
Rum	5	2	-	1	-	2
Bulgar	-	-	-	-	-	-
Ermeni	-	-	-	-	-	-
Musevi	-	-	-	-	-	-

1919 Eylül ayında Çatalca merkez olmak üzere Silivri ve Büyükçekmece kazalarında meydana gelen suçlar serserilik, memura ve zabıtaya hakaret, eşkıyalık, hırsızlık, gasp, adam yaralama, darp ve adam öldürme gibi suçlardır. Eylül ayı içerisinde toplamda 47 adet suç işlenmiştir. Bunlardan 16'sı Çatalca'da, 18'i Silivri'de ve 13'ü de Büyükçekmece'de yaşanmıştır. Suçların istatiksel cetveli ayrıntılı olarak şu şekildedir:[276]

Tablo 4. 1919 yılı Eylül ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Serserilik	Memura-zabıtaya hakaret	Eşkıyalık	Gasp	Hayvan hırsızlığı	Adam yaralama ve darp	Adam öldürme
Çatalca	3	-	1	4	-	2	3	3
Silivri	7	-	-	2	-	-	2	7
Büyükçekmece	4	-	-	-	1	2	6	-

1919 yılı Kasım ayı içerisinde Çatalca, Silivri ve Büyükçekmece de meydana gelen suçlar gasp, eşkıyalık, hırsızlık,adam öldürme, yaralama ve darp gibi suçlardır.

[275]Çatalca Jandarma Kumandanlığından Dahiliye Nezaretine gönderilmiştir. **BOA.DH.EUM.AYŞ**. 22/45.
[276]**BOA.DH.EUM.AYŞ**. 24/44.

Kasım ayı içerisinde toplamda 38 adet suç işlenmiştir. Bu suçlardan 18'i Çatalca'da, 12'si Büyükçekmece'de ve 8'i de Silivri'de meydana gelmiştir. Suçların istatistiksel cetveli şu şekildedir:[277]

Tablo 5. 1919 yılı Kasım ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Gasp	Eşkıyalık	Hırsızlık	Yaralama ve darp	Adam öldürme
Çatalca	5	2	-	6	4	1
Silivri	-	1	-	1	1	1
Büyükçekmece	9	-	2	-	-	-

1920 yılı Nisan ayını incelediğimizde Çatalca, Silivri ve Büyükçekmece de toplam 29 adet suç meydana gelmiştir. Bu suçlar, memura hakaret, sahtekarlık, gasp, hırsızlık, adam öldürme, adam yaralama ve darp gibi suçlardır. Bu suçlardan 15'i Çatalca'da, 7'si Silivri ve Büyükçekmece'de yaşanmıştır. Suçların istatiksel cetveli şu şekildedir:[278]

Tablo 6. 1920 yılı Nisan ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Memura hakaret	Sahtekarlık	Gasp	Hırsızlık	Adam yaralama ve darp	Adam öldürme
Çatalca	1	-	1	4	1	6	2
Silivri	4	1	-	-	2	-	-
Büyükçekmece	3	1	-	-	1	2	-

1920 yılı Temmuz ayına ait sadece Çatalca ve Büyükçekmece ile ilgili suç cetveli elimizde vardır. Temmuz ayında toplam 21 adet suç meydana gelmiştir. Bu suçlar memura hakaret, gasp, adam öldürme, hırsızlık, adam yaralama ve darp gibi

[277] **BOA.DH.EUM.AYŞ.**27/146.
[278] **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 40/37.

suçlardır. Suçların 13'ü Çatalca'da ve 8'i de Büyükçekmece'de yaşanmıştır. Suçların istatiksel cetveli ise şu şekildedir:[279]

Tablo 7. 1920 yılı Temmuz ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Memura hakaret	Gasp	Hırsızlık	Adam yaralama ve darp	Adam öldürme
Çatalca	1	-	1	1	5	5
Büyükçekmece	1	2	1	1	3	-

1920 yılı Ağustos ayı içerisinde meydana gelen asayiş ile ilgili olaylar hakkında Çatalca jandarma taburu tarafından raporlar hazırlanmıştır. Raporlara göre, Büyükçekmece kazasının Arnavud karyesinde yaşayan iki kişi Dimitri adlı kişinin bıçakla saldırısına uğrayıp katl edilmişlerdir. Yine Büyükçekmece kazasında yaşayan bir kadın Haristo adlı bir kişi tarafından başından aldığı darp sonucunda yaralanmıştır. Istranca karyesinden bir kadın da kimliği meçhul bir kişi tarafından katl edilmiştir. Raporlara göre Ağustos ayında daha çok darp, yaralama ve öldürme olayları yaşanmıştır.[280]

1920 Eylül ayında Çatalca ve Büyükçekmece'de toplam 13 olay meydana gelmiştir. Bu suçlardan 5'i Çatalca'da ve 8'i de Büyükçekmece'de yaşanmıştır. Meydana gelen olaylar, hırsızlık, darp, adam yaralama ve memura hakaret gibi suçlardır. Suçların istatistiksel cetveli şu şekildedir:[281]

Tablo 8. 1920 yılı Eylül ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Memura hakaret	Hırsızlık	Darp ve adam yaralama
Çatalca	2	1	-	2
Büyükçekmece	5	-	1	2

[279] 14 Ağustos 1336 (14 Ağustos 1920) tarihli cetveldir **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 45/26.
[280] **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 45/55.
[281] **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 46/38.

1920 yılı Aralık ayına ait Çatalca ve Büyükçekmece'de toplam 14 suç meydana gelmiştir. Bu suçlardan 11'i Çatalca'da ve 3'ü de Büyükçekmece'de yaşanmıştır. Suçlar eşkıyalık, hırsızlık, gasp, adam öldürme, darp ve yaralamadır. Suçların istatiksel cetveli şu şekildedir:[282]

Tablo 9. 1920 yılı Aralık ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Eşkıyalık	Gasp	Hırsızlık	Darp ve yaralama	Adam öldürme
Çatalca	2	1	2	1	4	1
Büyükçekmece	2	-	-	-	1	-

1921 yılına ait elimizde Ocak, Şubat Mart, Haziran, Ağustos ve Eylül ayı içerisinde meydana gelen suçlarla ilgili bilgiler bulunmaktadır. Ocak ayında toplam 22 suç işlenmiştir. Bu suçlardan 14'ü Çatalca'da ve 8'i de Büyükçekmece'de meydana gelmiştir. Suçlar kundakçılık, eşkıyalık, adam öldürme, gasp, adam yaralama ve darptır. Suçların istatiktik cetveli şu şekildedir:[283]

Tablo 10. 1921 yılı Ocak ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Kundakçılık	Eşkıyalık	Gasp	Adam yaralama ve darp	Adam öldürme
Çatalca	3	-	1	2	5	3
Büyükçekmece	4	1	-	-	3	-

1921 yılı Şubat ayında 8'i Çatalca'da ve 2'si de Büyükçekmece olmak üzere toplam 10 suç işlenmiştir. Bu suçlar memura hakaret, hırsızlık, darp ve adam yaralamadır. Suçların istatistik cetveli şu şekildedir:[284]

[282] **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 50/4.
[283] 15 Şubat 1337 (15 Şubat 1921) tarihli cetveldir **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 51/9.
[284] 2 Mart 1337 (2 Mart 1921) tarihli cetveldir **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 51/37.

Tablo 11. 1921 yılı Şubat ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Memura hakaret	Hırsızlık	Adam yaralama ve darp
Çatalca	3	1	3	1
Büyükçekmece	-	-	1	1

1921 yılı Mart ayında toplam 15 suç işlenmiştir. Bu suçlardan 5'i Çatalca'da ve 10'u da Büyükçekmece'de meydana gelmiştir. Bu suçlar memura hakaret, hırsızlık, darp ve adam yaralamadır. Suçların istatistik cetveli şu şekildedir:[285]

Tablo 12. 1921 yılı Mart ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Memura hakaret	Hırsızlık	Adam yaralama ve darp
Çatalca	1	1	1	2
Büyükçekmece	4	1	1	4

1921 yılı Haziran ayında toplam 17 suç işlenmiştir. Bu suçlardan 10'u Çatalca'da ve 7'si de Büyükçekmece'de yaşanmıştır. Suçlar sahtekarlık, eşkıyalık, gasp, hırsızlık, adam yaralama ve darptır. Suçların istatistik cetveli şu şekildedir:[286]

Tablo 13. 1921 yılı Haziran ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Sahtekarlık	Eşkıyalık	Gasp	Hırsızlık	Adam yaralama ve darp
Çatalca	3	-	1	1	3	2
Büyükçekmece	1	1	1	-	-	4

1921 Ağustos ayında meydana gelen olaylar ile ilgili elimizde az bilgi vardır. Jandarma kumandanı tarafından hazırlanan rapora göre, Ormanlılı karyesi civarında

[285] 3 Nisan 1337 (3 Nisan 1921) tarihli cetveldir **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 50/60.
[286] 13 Temmuz 1337 (13 Temmuz 1921) tarihli cetveldir**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 54/109.

üç ceset bulunmuştur. 14 Ağustos'ta on beş kişiden oluşan silahlı bir Rum çetesi Çatalca'da yaşayan ahalinin evlerine zorla girmek istemiştir. Ahalinin çeteyi durdurmak istemesi üzerine çete hiçbir faaliyette bulunmadan kaçmıştır. 17 Ağustos'ta tarlasında çalışmakta olan iki kişi bir Rum çetesi tarafından darp edilmiştir.[287]

1921 Eylül ayında toplam 34 suç işlenmiştir. Bu suçlardan 23'ü Çatalca'da ve 11'i Büyükçekmece'de yaşanmıştır. Suçlar memura hakaret, kundakçılık, eşkıyalık, gasp, hırsızlık, adam yaralama ve darptır. Suç istatistik cetveli şu şekildedir:[288]

Tablo 14. 1921 Eylül ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Memura hakaret	Kundakçılık	Eşkıyalık	Gasp	Hırsızlık	Adam yaralama ve darp
Çatalca	10	-	1	3	1	4	4
Büyükçekmece	4	1	-	-	-	-	6

1922 yılında meydana gelen suçlar ile ilgili elimizde sadece Nisan ve Ağustos ayına ait bilgiler vardır. Nisan ayında toplam 13 suç işlenmiştir. Bunlardan 12'si Çatalca'da ve 1 taneside Büyükçekmece'de yaşanmıştır. Suç istatistik cetveli şu şekildedir:[289]

Tablo 15. 1922 yılı Nisan ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Memura hakaret	Hırsızlık	Adam yaralama ve darp
Çatalca	5	1	4	2
Büyükçekmece	1	-	-	-

[287]Umum Jandarma Kumandanlığından Dahiliye Nezaretine **BOA.DH.EUM.AYŞ.** 55/65.
[288]**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 56/88.
[289]**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 60/87.

1922 yılı Ağustos ayında ise toplam 13 suç işlenmiştir. Bunlardan 8'i Çatalca'da ve 5'i Büyükçekmece'de meydana gelmiştir. Suçlar hırsızlık, adam yaralama ve darptır. Suç istatistik cetveli şu şekildedir:[290]

Tablo 16. 1922 yılı Ağustos ayı suç cetveli

	Diğer suçlar	Hırsızlık	Adam yaralama ve darp
Çatalca	3	2	3
Büyükçekmece	2	-	3

Bu belirtilen suçlar ile ilgili verilenbilgiler sadece İstanbul Hükümetine yansıyan olaylar olup yaşanan olaylar bu verilen rakamlardan daha fazladır. Bu cetvellerin toplamına genel olarak baktığımız zaman 1919 yılında toplam 85, 1920 yılında toplam 77, 1921 yılında toplam 98 ve 1922 yılında toplam 26 suçun işlendiğini görmekteyiz. Hazırlanan bu cetveller Çatalca merkez olmak üzere Silivri ve Büyükçekmece kazalarında meydana gelen suçlar ve çeşitleri hakkında bize bilgi vermektedir. Bu cetveller jandarma, polis ve Çatalca mutasarrıflığı tarafından hazırlanmıştır. Cetvellere göre 1919 yılında 22 adam yaralama ve darp suçu, 12 adam öldürme ve 7 hırsızlık olayı meydana gelmiştir. 1920 yılında 25 adam yaralama ve darp, 6 adam öldürme ve 4 hırsızlık olayı yaşanmıştır. 1921 yılında 32 adam yaralama ve darp, 13 hırsızlık ve 3 adam öldürme olayı yaşanmıştır. 1922 yılında ise en fazla 8 adam öldürme ve 6 hırsızlık olayı meydana gelmiştir. Sonuç olarak cetvelleri incelediğimiz zaman en fazla suçun adam yaralama ve darp, adam öldürme ve hırsızlık olayları olduğunu görmekteyiz.

[290] 4 Eylül 1338 (4 Eylül 1921) tarihli cetveldir **BOA.DH.EUM.AYŞ**. 63/25

SONUÇ

Mütarekenin imzalanmasından sonra İstanbul'un işgal edilmesi ile birlikte Çatalca bölgesini de içine alan Doğu Trakya da işgallerden payını almıştı. İşgaller sırasında Osmanlı Devleti'nde yaşanan hükümet değişiklikleri sebebiyle yurtta tam olarak kanuni bir düzen sağlanamadığı için bu durum İtilaf Devletlerinin işine gelmiştir. Trakya bölgesi İtilaf Devletleri'nin çıkarlarına uygun düşmesi nedeniyle Yunanistan yönetimine verilmiştir. Böylece Yunanistan bu amaç uğrunda çalışmalarına başlamıştır. İlk olarak Paris Barış Konferansı'nda nüfus üstünlüğünün Rumlarda olduğunu iddia eden çalışmalar yapmıştır. Daha sonra Trakya demiryollarına Yunan askerlerini yerleştirmesi ile yerli Rumlar ile bağlantı kurarak onlardan faydalanma politikası izlemiştir. Bu bağlamda da yerli Rumlar ile işbirliği yaparak asayişin bozuk olduğunu gösteren faaliyetlerde bulunarak, halkın Yunan idaresini istemesini sağlamak için birlikte hareket etmişlerdir. Bölge sakinlerinden olan Türk ve Müslüman halk giderek daha da artan tecavüz, gasp, hırsızlık, darp ve adam öldürme gibi faaliyetlere maruz kalmışlardır. Savaş sonrasında yaşanan bu durumlardan sonra birçok Müslüman halk yerlerinden edilmiştir.

Osmanlı ordusunun terhis edilmesinden sonra Müslüman halkın ellerinde silah olması İtilaf Devletlerinin bu durumu kendilerine karşı bir tehdit olarak görmelerine neden olmuştur. Bunun içinde Şubat 1919'da Fransız siyasi mümessilinin Sadaret'e başvurması ile 17 Şubat 1919'da çıkan Meclis-i Vükela kararıyla İstanbul, Edirne ve Çatalca sancağında yaşayan halkın elindeki tüm silahların toplatılarak İtilaf Devletleri memurlarına teslim edilmesini istemişlerdir. Silahların toplanması hususunda sadece Müslüman halkın elinde olan silahlar toplanmış, silahlarını teslim etmeyenlerin mahallelerinde ve evlerinde zorla aramalar yapılmıştır İtilaf Devletleri, Rum ve Ermenilerin ellerinde silah olmadıklarına dair yaptıkları açıklamaları kabul edip yaşadıkları mahallelerde aramalar yapmamışlardır. Bu durum açıkça Rum ve Ermenilerin İtilaf Devletleri tarafından korunduklarını göstermektedir.

Doğu Trakya ve Çatalca bölgesinde yaşanan asayiş sorunlarına karşı Osmanlı Devleti'nin sessiz kalmasından dolayı halk Trakya Paşaeli Cemiyeti önderliğinde

teşkilatlanmıştır. Cemiyet önderliğinde kongreler toplayıp Yunan işgallerinin haksız olduğunu hem İtilaf Devletlerine hem de Osmanlı Devleti'ne kabul ettirmeye çalışmışlardır. Yaşanan asayiş problemleri İstanbul'un 16 Mart 1920'de işgal edilmesinden sonra farklı bir boyut kazanmıştır. İstanbul'un işgal edilmesinden sonra toplanan San Remo Konferansı'nda Trakya'nın Yunanistan'a verilmesi kararı ile birlikte Trakya ve çevresinde yerli Rumlar faaliyetlerini arttırıp silahlı çeteler kurup çeteciliğe başlamışlardır. Konferansta alınan kararların Sevr Anlaşması olarak imzalanmasından önce Doğu Trakya işgal edilmiştir.

Doğu Trakya'nın işgal edilmesinden sonra daha rahat hareket eden Rumlar çeşitli cemiyetler kurup çetecilik faaliyetlerini bu cemiyetlerin yardımları ile devam ettirmişlerdir. Cemiyetlerin kurulmasında Rumlar İngilizlerden, Yunanistan'dan ve Patrikhaneden yardım almışlardır. Kurmuş oldukları cemiyetlerin genel amaçları; isyanlar çıkartmak, çetelerin kurulmasına yardım etmek, çetelere silah ve cephane yardımı yapmaktır. Kültürel amaçlı ve asker yetiştirmek için kurulan cemiyetler de vardır. Bunun dışında Rum nüfusunun az olduğu bölgelere göçmen adı ile Yunanlıları sevk etmek ve Rum nüfusunun çoğunlukta olduğunu göstermek için çalışmalar yapan cemiyetlerde kurulmuştur. Kurulan Rum-Yunan cemiyetlerinin yanı sıra içlerinde Arnavut ve Lazlarında olduğu Müslümanlardan oluşan milis kuvvetlerde kurulmuştur. Bu çetelerde halkın para, mal ve değerli eşyalarını gasp etmek gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Çetecilik faaliyetleri bir yandan devam ederken bir yandan da Osmanlı Devleti ile Yunanlılar arasında Sevr Anlaşması imzalanmıştır. Trakya'yı Yunan yönetimine bırakan bu anlaşmaya dayanarak Yunanlılar Trakya'da "Hatt-ı Fasıl" denilen sınırı oluşturmuştur. Yunanlılar bu sınıra askerlerini yerleştirerek karakollar kurmuştur. Bu kurulan karakollarda bulunan askerler Rumların silahlanmasına yardım etmiştir. Sevr Anlaşması yürürlüğe girmeyen ve geçerliliği olmayan bir anlaşmadır. Bu sebepten oluşturulan bu sınır hattını Büyük Millet Meclisi tanımamıştır. Yunanlılar Batı Cephesindeki savaşlarda yenilmelerinden sonra ellerinde kalan Doğu Trakya toprakları için bu sınır hattına asker yığmışlardır. Bu sınır hattına asker yığmaları İstanbul'u tehdit ettiği için İtilaf Devletleri TBMM'ye karşı politikasını değiştirmiştir. Yunanlıların Doğu Trakya'ya asker yığmaları Batı cephesindeki Türk ordusunun işini kolaylaştırmıştır.

Yunan ordusunun yenilgiye uğratılmasından sonra İtilaf Devletleri tarafsız bir politika izleyerek Yunanlıları yalnız bırakmıştır. Türk zaferinin kesinleştiği Büyük Taarruzdan sonra başlayan Mudanya mütarekesinin görüşmeleri ile birlikte Doğu Trakya'nın tahliye edilmesine karar verilmiştir. 15-31 Ekim 1922 tarihleri arasında Doğu Trakya'nın tahliyesi gerçekleşmiştir. Çatalca'nın tahliye edilmesine hatt-ı fasıl sınırından başlanmıştır. Sınırda bulunan karakolların İtalyan kuvvetleri tarafından işgal edilmesi ile Yunanlılar bölgeyi terk etmeye başlamıştır. Çatalca'nın 1 Kasım 1922'de Türk yönetime teslim edilmesinden sonra kaybolan huzur ve asayiş yeniden sağlanmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

I. ARŞİV BELGELERİ

YAYINLANMAMIŞ ARŞİV BELGELERİ

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Belgeleri

BEO. :Babıali Evrak Odası
DH.ŞFR. :Dahiliye Nezareti Şifre Kalemi
DH. KMS. :Dahiliye Nezareti Kalem-i Mahsus Müdüriyeti.
DH. EUM. AYŞ. :Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Asayiş Kalemi
DH. EUM. ECB. :Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Ecanib Kalemi
DH. MB. HPS. :Dahiliye Nezareti Mebâni-i Emîriye ve Hapishaneler Müdüriyeti
HR. SYS. :Hariciye Nezareti Siyasi Kısım
HSD. TVP. :Tevfik Paşa Evrakı
İ. DUİT. :Dosya Usulü İradeler Tasnifi
MV. :Meclis-i Vükelâ Mazbataları.

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi Belgeleri

İSH.:İstiklal Harbi Kataloğu

II. SÜRELİ YAYINLAR

II.1. Gazeteler

İkdam

Akşam

Vakit

Muvakkit

Ati

İleri

Tevhid-i Efkar

II.2. Dergiler

A.Ü.D.T.C.F.D. – Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi

Ankara Üniversitesi Türk Tarihi İnkılap Enstitüsü Atatürk yolu Dergisi

Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi(ATAM)

Belgelerle Türk Tarihi Dergisi

Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi

Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi

(Adı geçen dergilerdeki muhtelif makaleler. Makale isimleri dipnotlarda ve kaynakçanın 'makaleler' kısmında ayrıca belirtilmiştir.)

II. 3. Bildiriler

Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri Bildirileri II.

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Denizcilik Semineri.

II.4. Sempozyum

XI. Milli Egemenlik Sempozyumu.

II.5. Ansiklopedi

Diyanet İslam Ansiklopedisi

Türkler Ansiklopedisi

Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügatı

III. HATIRALAR

Bayar, Celal:**Bende Yazdım Milli Mücadele'ye Gidiş Cilt I,** İstanbul 1965, Baha Matbaası.

Orbay, Rauf:**Cehennem Değirmeni, Siyasi Hatıralarım I**, İstanbul 1993, Örgün Yayınevi.

Türkgeldi, Ali Fuat:**Görüp İşittiklerim**,Ankara 1949,TTK. Yay.

IV. İNCELEME ESERLER

Akın, Veysi:**Trakya'nın Türklere Devir Teslimi***,* Ankara 1996, Genelkurmay Basımevi.

Akşin, Sina:**İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele Mutlakıyete Dönüş(1918-1919)***,* Ankara 2010, Türkiye İş Bankası Yayınları.

Arslan, Ali, Bozkurt, Abdurrahman, Güllü, Ramazan Erhan:**Düşmanın Şehirdeki Hedefi- Milli Mücadele'de Polisler**, Ankara 2011, Paraf Yayınları.

Arslan, Ali: **Osmanlı'dan Cumhuriyete Rum Basını**, İstanbul 2005, Truva Yayınları.

Atalay, Bülent:**Fener Rum Ortadoks Patrikhanesi'nin Siyasi Faaliyetleri (1908-1923)**,İstanbul 2001, Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları.

Aybars, Ergün:**Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, İzmir 1984, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Başer, Edip:**Mütareke'den Sonra İstanbul Hükümetleri ve Trakya Politikaları**, İstanbul 2009, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Belen, Fahri:**Türk Kurtuluş Savaşı Tarihi**, Ankara 1973, Ankara Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları.

Bıyıklıoğlu, Tevfik:**Trakya'da Milli Mücadele Cilt I-II**,Ankara 1992, TTK. Yay.

Bilge, Suat:**Büyük Düş/ Türk-Yunan Siyasi İlişkileri**, Ankara 2000,21. Yüzyıl Yayınları.

Bozkurt, Abdurrahman:**İtilaf Devletlerinin İstanbul'da İşgal Yönetimi,** Ankara 2014, Atatürk Araştırma Merkezi.

Budak, Mustafa:**İdealden Gerçeğe**, İstanbul 2003, Küre Yayınları.

Erdeha, Kamil:**Milli Mücadelede Vilayetler ve Valiler**,İstanbul 1975, Remzi Kitabevi.

Erim, Nihat: **Devletlerarası Hukuku ve Siyasi Tarih Metinleri Cilt: 1**, Ankara 1953, TTK.

Eyyuoğlu, İsmail: **Mudanya Mütarekesi**, Ankara 2002, Atatürk Araştırma Merkezi.

Gökbilgin, Tayyip:**Milli Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesi'nden Büyük Millet Meclisinin Açılmasına**, İstanbul 2011, Türkiye İş Bankası Yayınları.

Gökçen, Salim:**Türkiye'de Rum-Yunan Vahşet ve Terörü**, İstanbul 2010, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Gül, Abdulkadir, Gökçen, Salim:**Son Dönem Osmanlı Nüfusu ve Ecnebiler Meselesi**, Ankara 2010, Cedit Neşriyat,

Güldüren, Oktay: **Bir Zamanlar Çatalca**, İstanbul 2010, Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Güler, Ali: **Sorun Olan Yunanlılar ve Rumlar,** Ankara 2005, Berikan Yayınevi.

_____, **XX. Yüzyıl Başlarının Askeri ve Stratejik Dengeleri İçinde Türkiye'deki Gayrimüslimler : (sosyo-ekonomik durum analizi),** Ankara 1996, Genelkurmay Basımevi.

Güner, Zekai:**Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918- 13 Mayıs 1920),** Ankara 1998, Atatürk Araştırma Merkezi.

Güner, Zekai, Kabataş, Orhan: **Milli Mücadele Dönemi Beyannameleri ve Basını**,Ankara 1990, Atatürk Araştırma Merkezi.

Jaesche, Gotthard: **Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri,(çev.Cemal Köprülü)**,İstanbul 1971, TTK. Yay.

Kalelioğlu, Oğuz:**Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri ve Megali İdea,** İstanbul 2009, Bilgi Yayınları.

Kıstsıkıs, Dimitri:**Yunan Propagandası, (çev. Hakkı Devrim)**,İstanbul 1974, Kaynak Kitaplar Yayınevi.

Karpat, Kemal: **Osmanlı Nüfusu (1830-1914), (çev. Bahar Tırnakçı),** İstanbul 2003, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Koyun, Mehmet Ali:**Çatalca Vilayeti, (Haz. Ergün Çınar)**, Çatalca 2008, Çatalca Belediyesi.

Meray, Seha, Osman, Olcay:**Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküş Belgeleri (Mondros Bırakışması, Sevr Anlaşması, İlgili Belgeler),** Ankara 1977, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Mutlu, Cengiz:**Mütareke Döneminde Rum Nüfus Hareketleri (1918-1922)**, Ankara 2004, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları,

Sakallı, Bayram:**Milli Mücadelenin Sosyal Tarihi: Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri**, İstanbul 1977, İz Yayıncılık.

Sakin, Orhan: **Osmanlı'da Etnik Yapı**, İstanbul 2010, Ekim Yayınları.

Sarısır, Serdar:**Demografik Oyun Sürgün (1919-1923)**, İstanbul 2006, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Selek, Sabahattin: **Anadolu İhtilali Cilt I**,İstanbul 2010, Kastaş Yayınları.

Selvi, Haluk:**Milli Mücadele'de İlk İşgaller İlk Direnişler**, İstanbul 2011, Yeditepe Yayınları.

Soysal, İsmail:**Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları (1920-1945), Cilt: I (1920-1945)**,Ankara 1983, TTK.

Şaşmaz, Musa: **Türkiye'nin İdari Taksimatı (1920-2013) Cilt:V**, Ankara 2014, TTK.

Tansel, Selahattin:**Mondros'tan Mudanya'ya Kadar**, Ankara 1973, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları.

Temel, Mehmet:**İşgal yıllarında İstanbul'un Sosyal Durumu**,Ankara 1998,Kültür Bakanlığı Yayınları.

Toker, Hülya: **Mütareke Döneminde İstanbul Rumları**, Ankara 2006, Genelkurmay ATASE ve Denetleme Başkanlığı Yayınları.

Türk İstiklal Harbi, **Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı**, Ankara 1974, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayınları.

Türkmen, Zekeriya: **Mütareke Döneminde ordunun Durumu ve Yeniden Yapılandırılması(1918-1920)**,Ankara 2001, TTK. Yay.

Türkgeldi, Ali:**Mondros ve Mudanya Mütarekelerinin Tarihi, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü**, Ankara 1948, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü.

Ural, Selçuk:**Mondros Mütarekesi ve Doğu Vilayetleri**, İstanbul 2008, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Yazalan, Talat:**Yunan Vahşet ve Soykırım Girişimi Cilt 1**, Ankara 1994, Genelkurmay Basımevi.

Yıldırım, Seyfi, Sofuoğlu, Adnan:**Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İstanbul Rum Ortodoks Patrikhanesi**, Ankara 2010, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı.

V. MAKALELER

Arslan, Ali: "Ülkenin Kurtarılmasında Kuva-yı Milliye'nin Görüşü veYalnız Siyaseten Müdafaanın İflası", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat FakültesiTarih Dergisi**, Sayı 36, İstanbul 2000.

_____,"Sevr Anlaşması'na Göre Boğazların Statüsü", **İstanbul**

Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Denizcilik Semineri, (17-18 Mayıs 2004), İstanbul, 2005.

Balkaya, İhsan Sabri: " Mütareke Dönemi Asayişin Üç Boyutu", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**,Sayı: 41, Mayıs-2008.

Bolak, Mehmet Vehbi:**DİA**, Cilt 06, İstanbul 1995.

Bozkurt, Abdurrahman: "Mudanya Mütarekesi-Lozan Anlaşması Arası Yunanistan'ın Doğu Trakya Stratejisi", **Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi**,Sayı:19, İstanbul 2011.

_____,"" Yunanistan'ın İstanbul'u İşgal Planı", **Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi**,Sayı: 18 İstanbul 2011.

_____,""İtilaf Devletlerinin Türk-Yunan Savaşında Tarafsızlık İlanı (13 Mayıs 1921)" **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt: XXVI, Sayı: 76, Mart 2010.

Devellioğlu, Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara 1997.

Dilan, Hasan Berke: "Trakya-Paşaeli Müdafaa Hukuk Cemiyeti Nasıl Kuruldu?", **XI. Milli Egemenlik Sempozyumu**, Edirne 2000.

Eraslan, Cezmi, "Mudanya Mütarekesi", **DİA**, Cilt 30, İstanbul 1995

Güler, Ali: "Yunan Gizli Teşkilatları-Patrikhane", **Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**,Sayı:32, Ekim 1987.

Güllü, Ramazan Erhan: "Mondros Mütarekesinin Ardından Ermeni ve Rum Patrikhanelerinin İşbirliği", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt: XXV, Sayı: 75, Kasım 2009.

Karacagil, Kürşat: " Bir Yunan Gizli Cemiyeti: Kordos", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Sayı: 207, Aralık 2013.

Keleş, Zülal: "Cafer Tayyar Paşa", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, sayı 44, Ankara 1999.

Örenç, Ali Fuat: Mutasarrıf, **DİA**, Cilt 31, İstanbul 1995.

Sarısır, Serdar: "Yunanlıların İşgali İlhaka Dönüştürme Projesi: Doğu Trakya'da Türk Tehciri ve Rumların İskanı,"**Dokuzuncu Askeri Tarih Semineri Bildirileri II**, Ankara 2006.

Sofuoğlu, Adnan:"Anadolu Üzerindeki Yunan Hedefleri Ve Mütareke Dönemi Fener Rum Patrikhanesinin Faaliyetleri", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt:5, Sayı:28, Mart-1994.

Şahin, M. Süreyya: Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi, **DİA**,Cilt 12, İstanbul 1995.

Taş, Fahri: "Birinci Dünya Savaşı Sonrasında Fransızların Trakya'yı İşgali", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt XX, Sayı: 60, Kasım 2004.

Töreli, Türkmen: "Trakya'da Yunan Mezalimi (1919-1922)",**Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 31, Sayı:51, Ankara, Mart 2012.

Yalman, Ahmet Emin: "Mudanya Bırakışması ve Yankıları", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**,Cilt: 58 Sayı: 18 Yıl:1996.

Yıldırım, Azmi: " Rum Çetelerinin Türklere Karşı Faaliyetleri (1912-1922)", **Türkler Ansiklopedisi Cilt 15**, Ankara 2002.

VI. TEZLER

Aydoğdu, Murat: "Mütareke Döneminde İstanbul'un Anadolu Yakasında Asayiş Problemleri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi**, İstanbul 2009,

Bayın, Bilge:Milli Mücadele Döneminde Edirne, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2005, s.38

Şahin, Muhammed:Milli Mücadelede Doğu Trakya,**Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1992.

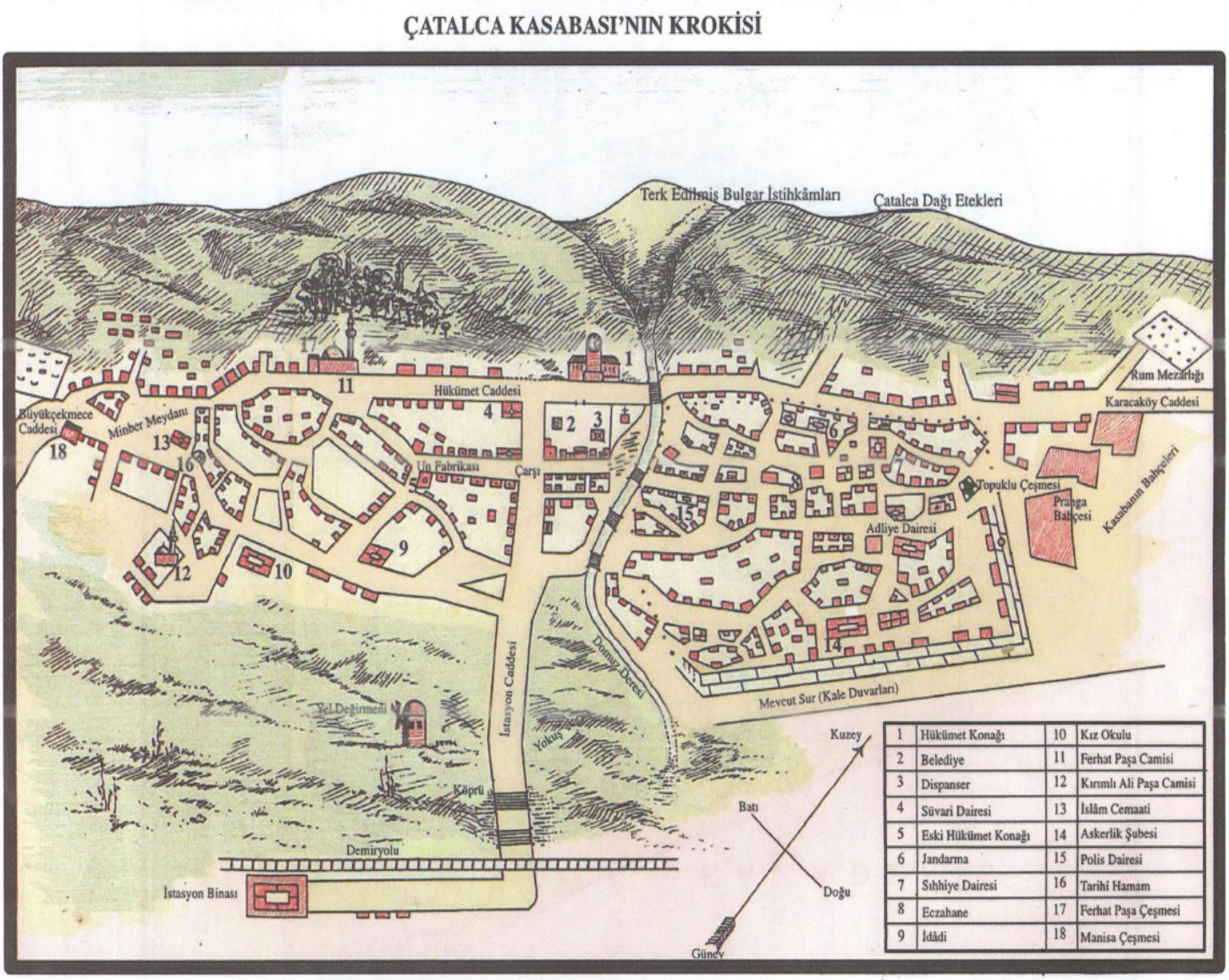
Polat, Hasan Ali: "Milli Mücadele Yıllarında Marmara Bölgesi'nde Faaliyet Gösteren Müfrezeler, Milis Kuvvetler ve Çeteler (1918-1922)" Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,** Konya 2008.

Erbaş, Umut: "Milli Mücadele Döneminde Pontus-Rum Faaliyetleri", Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü,**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara 2006.

Özakbaş, Ayşe: "İstanbul Basınında Gayrümüslim Azınlıklar (30 Ekim 1918- 24 Temmuz 1923)", İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**,İstanbul 2007,

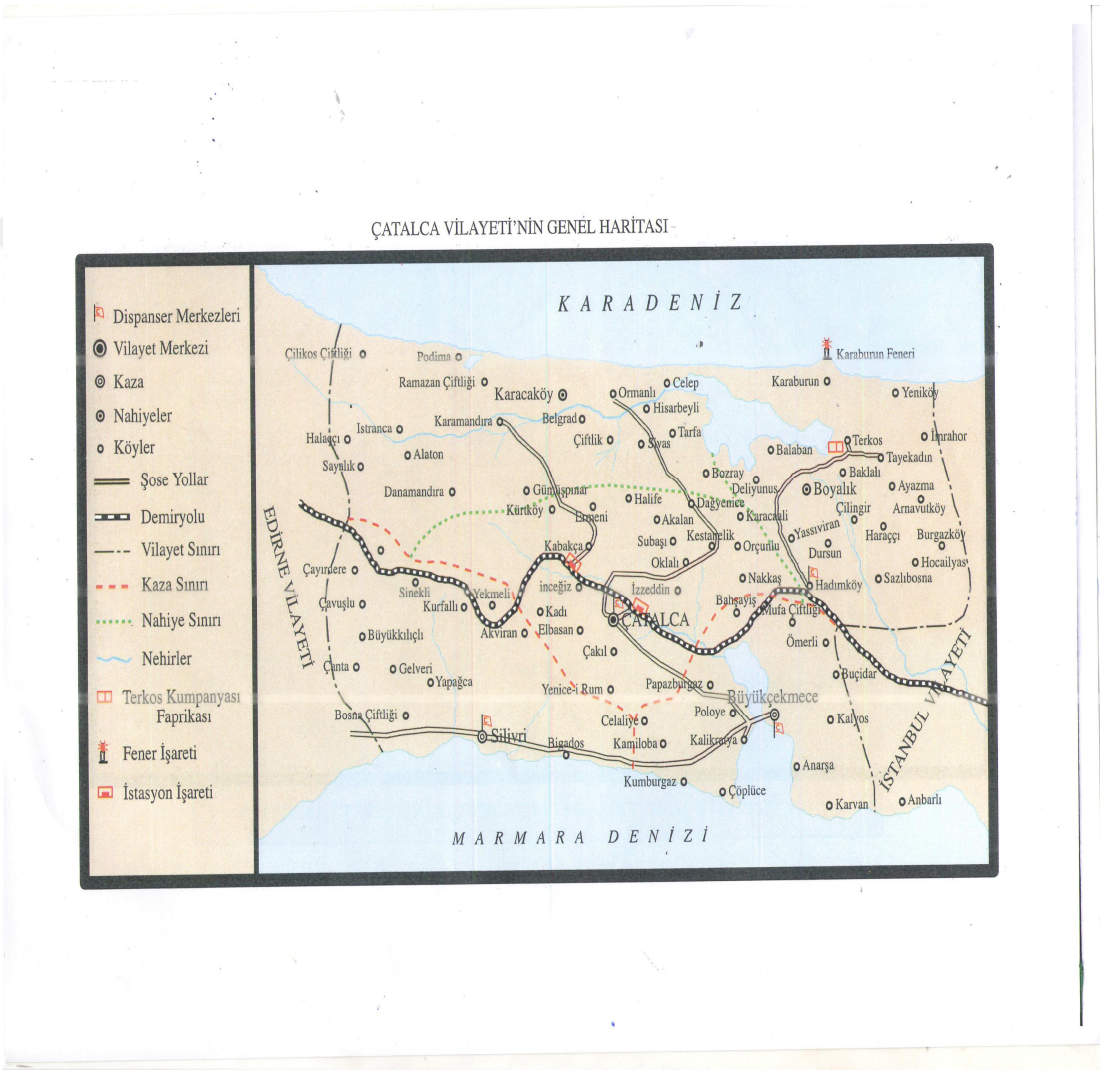
EKLER

EK.2.Çatalca Kasabası'nın Krokisi[291]

[291]Mehmet Ali Koyun, **Çatalca Vilayeti, (Haz. Ergün Çınar),** Çatalca 2008,.s.191.

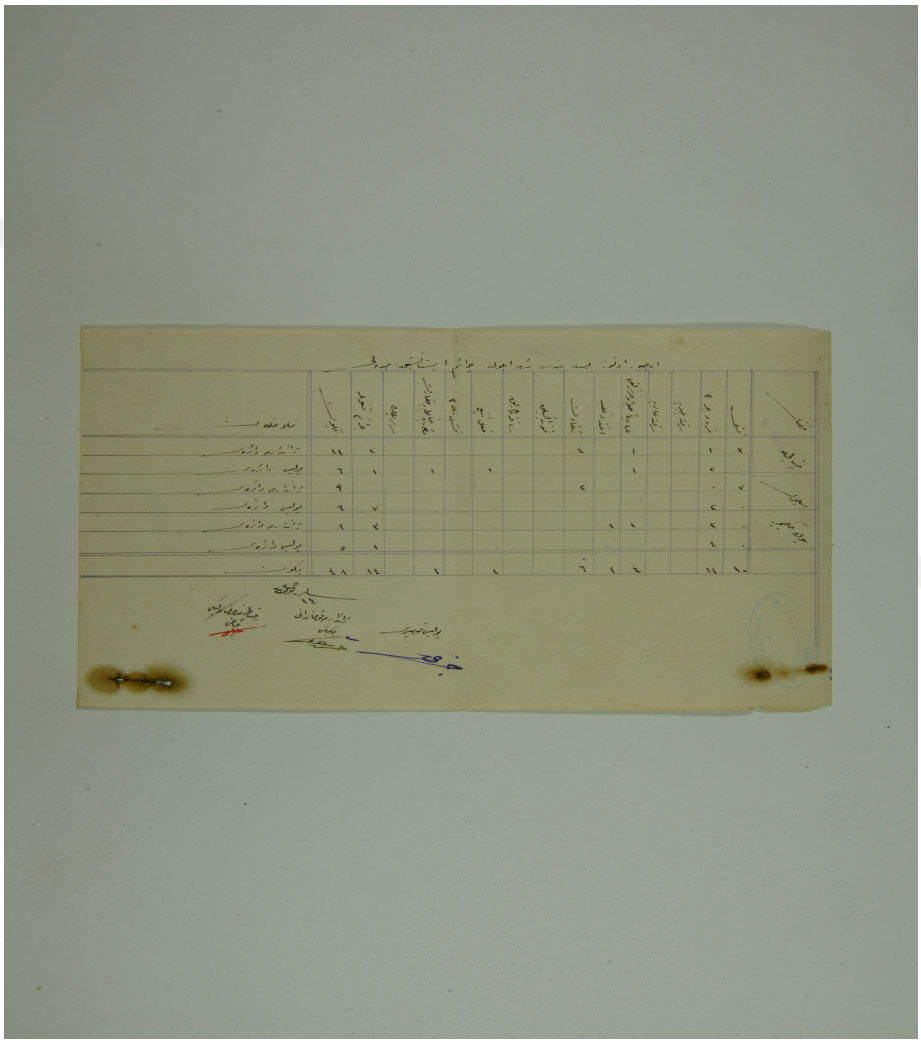
EK.3. Çatalca Vilayetinin Genel Haritası[292]

[292]Mehmet Ali Koyun, **a.g.e.**,s.192.

EK.4.

1335 senesinin Eylül ayında Çatalca'da vuku bulan darb, cerh, sirkat vesair ceraimin cetvel halinde takdimi[293]

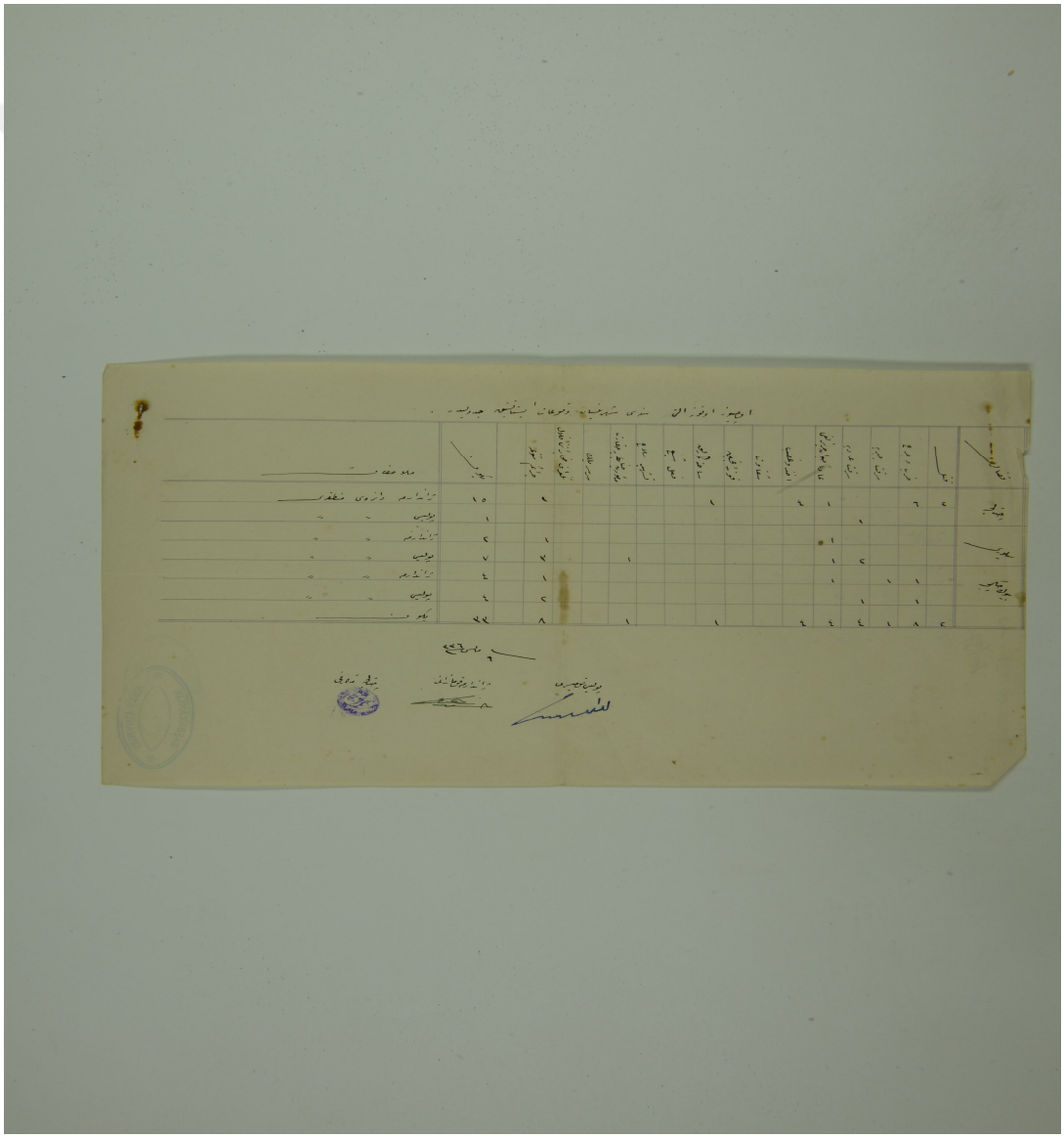

[293]**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 24/44

EK.5.

1336

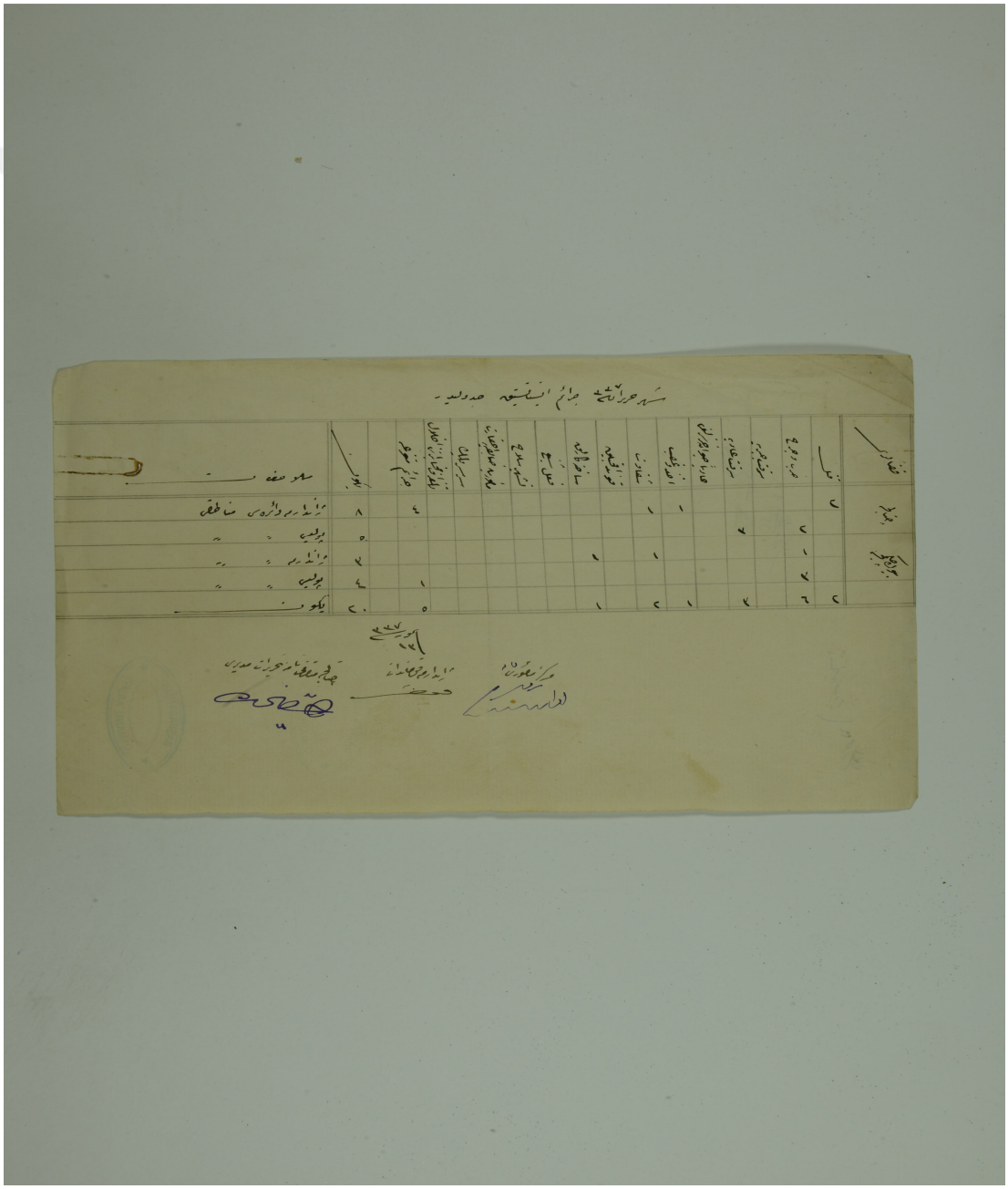
Çatalca Livası dahilinde vuku bulan ceraim-i mütenevviayı gösteren istatistik cetvel[294]

[294]**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 40/37.

EK.6.

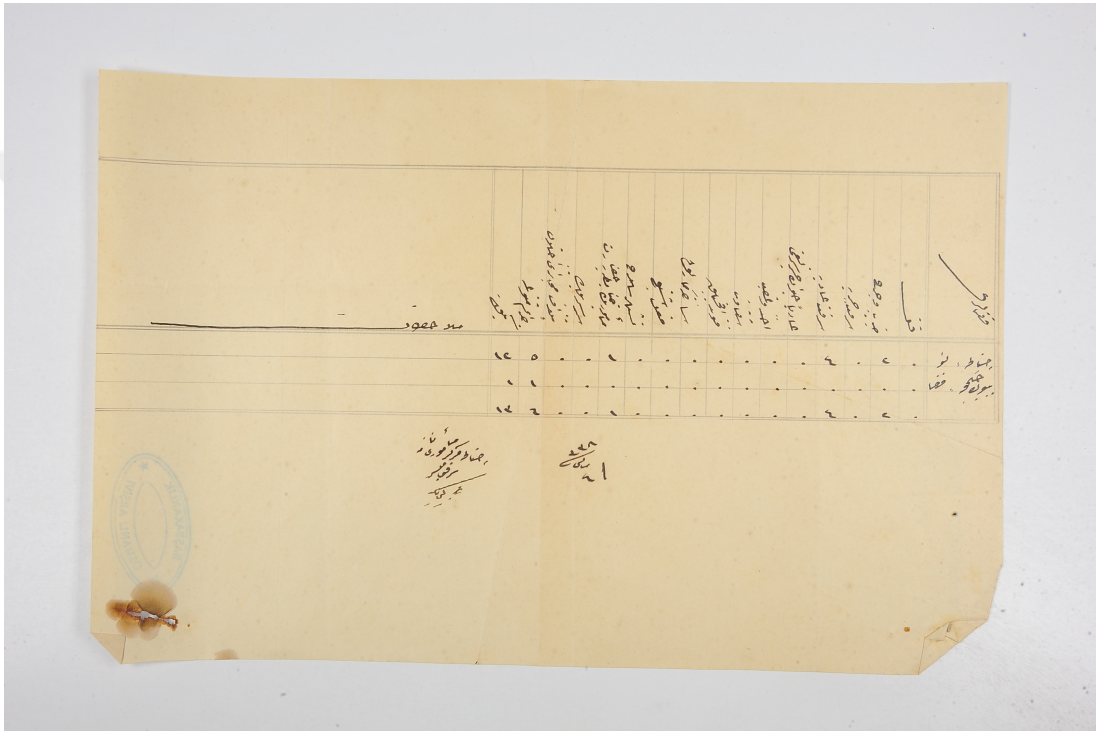
Çatalca'da 1337 yılı Haziran ayında meydana gelen ceraim-i mutenevviyayı gösteren istatistik cetvel[295]

[295]**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 54/109.

EK.7.

1338 yılı Nisan ayı zarfında Çatalca liva merkezi ile Büyükçekmece kazasında vuku bulan ceraim hakkında tanzim edilen istatistik cetvel[296]

[296]**BOA.DH.EUM.AYŞ.** 60/ 87